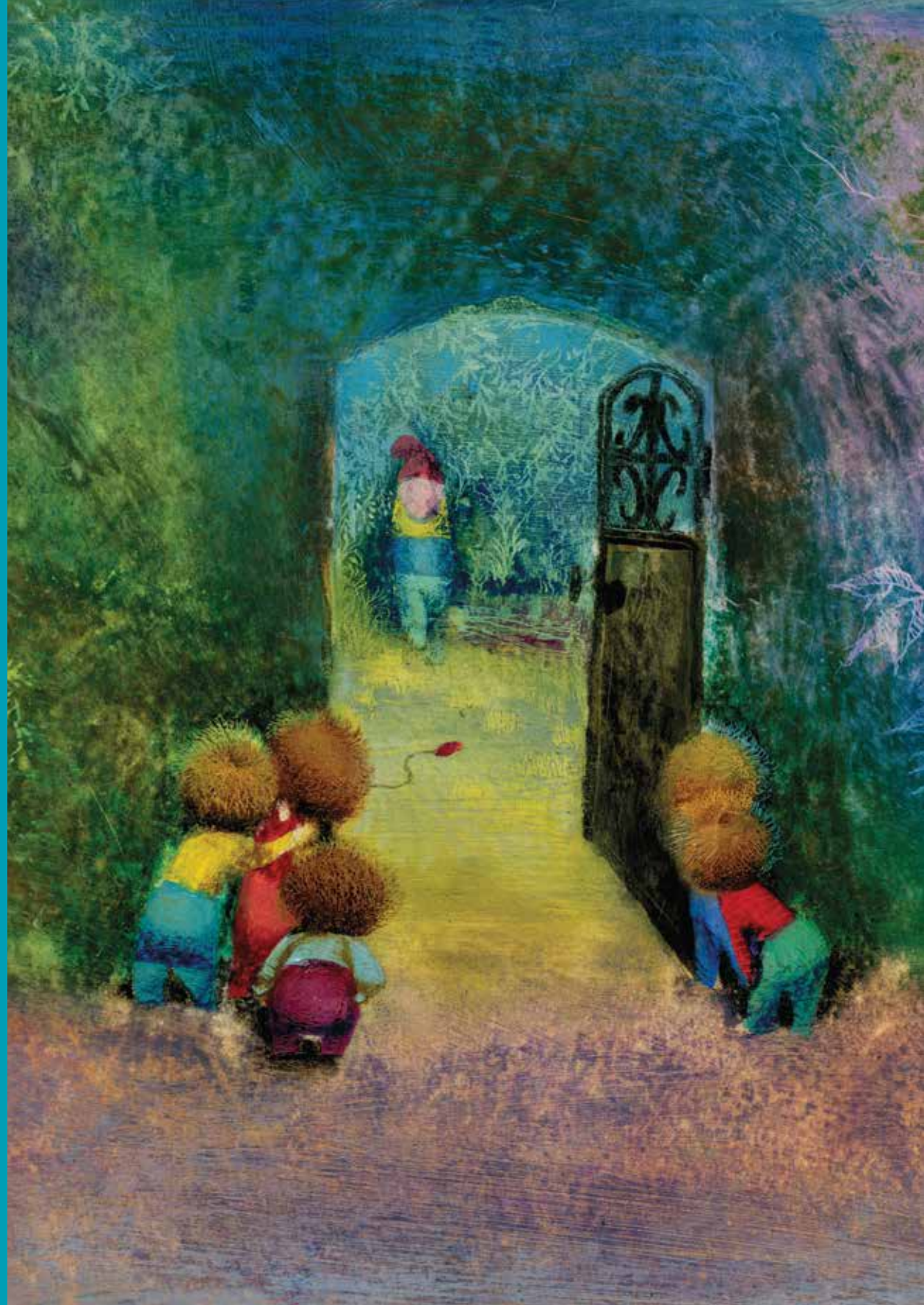

JIŘÍ TRNKA
INTERNATIONAL SYMPOSIUM
2021

ZAHRADY V NÁS /
THE GARDENS IN US

RT

Obsah Contents

- I.
04 Editorial
Andrea Sloupová
- II.
08 Úvodní slovo / Foreword
Josef Mištera
Renáta Fučíková
Helena Trösterová – Trnková
- III.
**12 Umělecký odkaz Jiřího Trnky /
Jiří Trnka's artistic legacy**
Andrea Sloupová
- 18 Zahrada Jiřího Trnky
a jeho následovníků /
Jiří Trnka's Garden and
his successors**
Radek Malý
- 24 Zahrady v animované tvorbě
Jiřího Trnky i jeho následovníků
a následovnic /
Gardens in the animated work
of Jiří Trnka and his successors**
Eliška Děcká
- 30 Poezie a zjevení: hledání zahrad v nás /
Poetry and revelation: Exploring
the gardens inside us**
Fanuel Hanán Díaz
- IV.
**38 Kniha je jako zahrada, kterou
nosiš v kapse /
A book is like a garden you carry
in your pocket**
Andrea Tachezy
- 46 Vstoupit do okamžiku
prázdnoty a přítomnosti /
Entering the moment
of emptiness and presence**
Marco Ieie
- 50 Ilustrace, technologie
a autenticita /
Illustration, technology
and authenticity**
Tereza Ščerbová
- 58 Před branou zahrady: poznání
a poezie /
Before the garden gate:
knowledge and poetry**
Renáta Fučíková
- 64 Zahrady nejen v nás /
Gardens inside us and out**
Marie Kohoutová
- 70 Dívat se na svět jinak /
Looking at the world differently**
Eva Bartošová
- 76 Zahrada v nás, detail v ilustraci /
The garden in us, detail in illustration**
Tereza Marianová
- 82 Jak mě zahrada naučila být
lepší ilustrátorem /
How a garden taught me to be
a better illustrator**
Kristýna Klaban Gregorová
- 90 Špachtlová malba v krajině
a ilustraci /
Palette knife painting in
landscape and illustration**
Veronika Bilková
- 96 Rozšířené pole animace /
The extended field of animation**
Jan Šrámek
- 100 Krajina jako předmět animace /
Landscape as the subject
of animation**
Vojtěch Domlátil
- 104 V.
Seznam reprodukcí /
List of reproductions**
- VI.
**106 Medailony autorů /
About the authors**

Město Plzeň

Symposium proběhlo pod záštitou primátora
města Plzně Martina Baxy. /

The symposium was organised under the auspices
of the Mayor of Pilsen Mr. Martin Baxa.

Jiří Trnka International Symposium, jemuž propůjčila jméno významného plzeňského rodáka umělcova rodina, vzniklo r. 2021 na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara z podnětu děkana Josefa Mištery a vedoucí ateliéru didaktické ilustrace Renáty Fučíkové, která se jeho organizace ujala jako umělecká ředitelka.

Průzkum potvrdil, že umělecká mnohostrannost Jiřího Trnky otevírá řadu stěžejních témat zasluhujících pozornost, a zároveň nabízí šíři možností, jakým způsobem je uchopit. Na jeho základě vznikl projekt, který si s poukazem na umělecký odkaz Trnkovy výjimečné osobnosti klade za cíl obohacovat studenty o setkání s mimořádnými umělci a teoretiky, zvláště z oblastí, jimž se Jiří Trnka ve své tvorbě věnoval. Tyto oblasti hodlají organizátoři zkoumat, pečovat o jejich tradici a rozvíjet v návaznosti na nové trendy. Právě Fakulta designu a umění totiž svým zaměřením představuje ideální platformu k propojení mladé generace umělců s uznávanými profesionály, vzájemné diskusi a společné tvorbě. Prostřednictvím doprovodného programu má projekt současně přispívat k rozkvětu kulturního života Plzně a zvýšení obecného povědomí o hlavních oborech sympozia, ale i konkrétních institucích a osobnostech.

Úvodní ročník, který na Fakultě designu a umění proběhl 4.–7. 10. 2021, odkazuje mottem Zahrady v nás nejen na klíčovou Trnkovu knihu, ale ve smyslu obecném na imaginativní způsob vnímání skutečnosti a jejího uměleckého vyjádření. V těchto souvislostech také zazněly jak příspěvky teoretiků, koncipované vzhledem k iniciačnímu charakteru ročníku především jako studie akcentující Trnkův odkaz, tak etablovaných i začínajících umělců, reflektujících vlastní dílo. V uvedeném pořadí je spolu s vybranými ukázkami prezentované tvorby zachycuje i tato publikace. Její fotografická část zároveň dokumentuje další průběh sympozia,

jehož součástí bylo autorské čtení Radka Malého, projekce Trnkova animovaného filmu *Sen noci svatojanské*, mezioborový večer, během něhož studenti představili své klauzurní, semestrální a závěrečné práce, a zejména třídní workshop pod vedením Andrey Tachezy a Marca Leie, který naplnil záměr obohatit studenty o nové dovednosti a zkušenosti. Program doplnila komentovaná prohlídka Muzea loutek a souběžně probíhající výstavy – v Galerii Inkubátor ukázky ilustrací Andrey Tachezy, Marca Leie a Jana Šrámka, v Galerii Ladislava Sutnara Ateliér animace *10 let, ve Studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje Linky, body, bubliny ateliéru komiksu a ilustrace pro děti a ve Smetanových sadech výstava *Hrdinky*, která představila stejnojmenný projekt ateliéru didaktické ilustrace. V rámci sympozia se uskutečnil také pietní akt na Ústředním hřbitově v Plzni, kde je Jiří Trnka pochován.

Velký dík patří všem zúčastněným, Muzeu loutek, primátorovi města Plzně Martinu Baxovi, pod jehož záštitou se symposium konalo, a především rodině Jiřího Trnky.

The Jiří Trnka International Symposium, which bears the name of this distinguished Pilsen native by kind agreement of the artist's family, was created in 2021 at the Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art on the initiative of Dean Josef Mištera and Head of the Didactic Illustration Studio Renáta Fučíková, who took on its organisation as the artistic director.

A survey confirmed that Jiří Trnka's artistic versatility opens up a number of fundamental themes deserving of attention, and at the same time offers a breadth of ways of dealing with them. On the basis of the survey a project was created that, with reference to Trnka's exceptional artistic legacy, provides students with enriching encounters with exceptional artists and theorists, especially

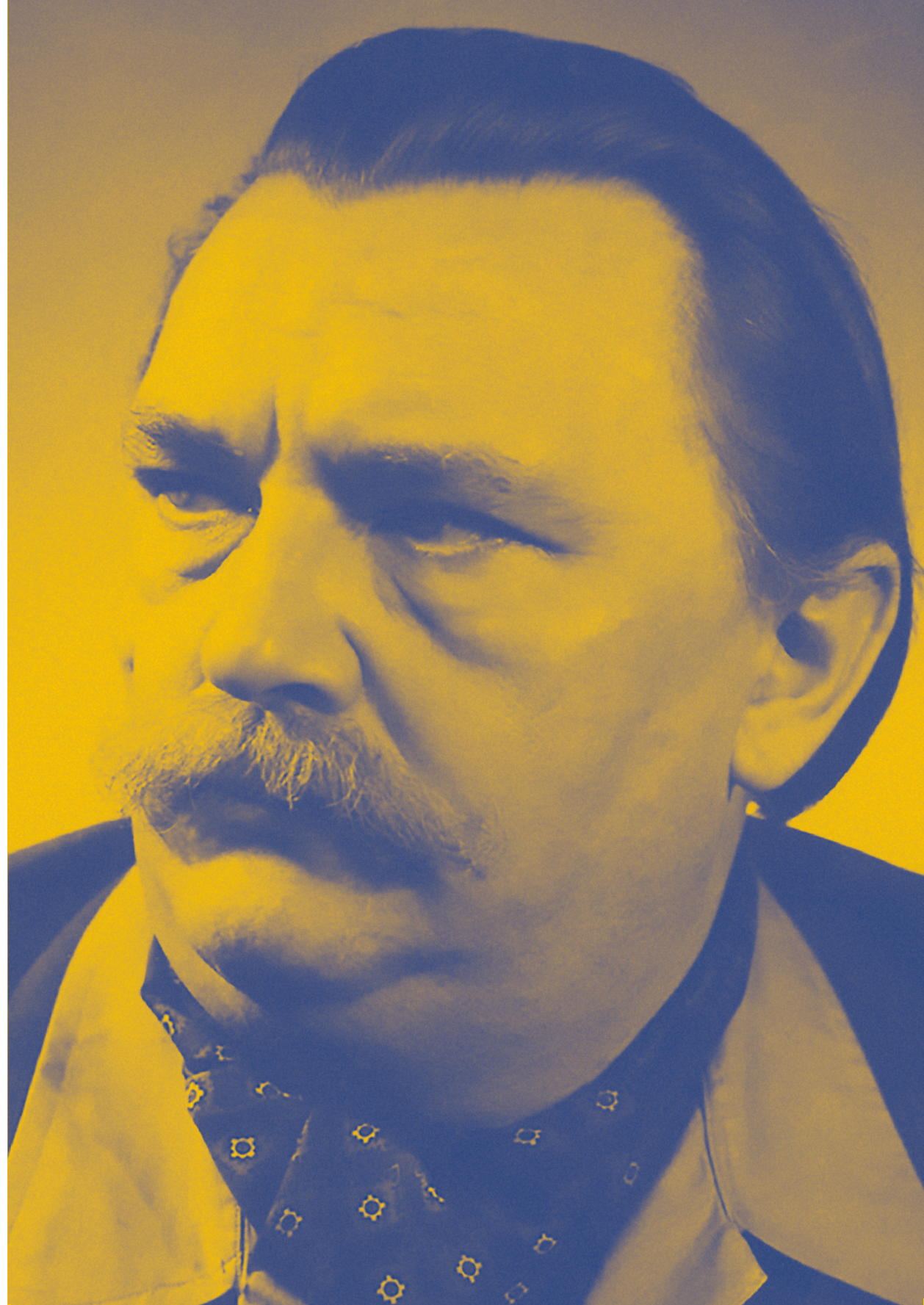
from the fields in which Jiří Trnka was active. The organisers intend to explore these fields, nurture their tradition and develop them in keeping with new trends. The focus of the Faculty of Design and Art makes it the ideal platform for connecting the young generation of artists with accomplished professionals and for sparking dialogue and joint projects. At the same time, the symposium's accompanying programme is designed to aid the flourishing of cultural life in Pilsen and to increase general awareness of the main fields of the symposium, as well as of concrete institutions and figures.

The initial year, which took place at the Faculty of Design and Art on 4-7 October 2021, had the motto Gardens Inside Us, a reference not only to Trnka's seminal book, but in a general sense to the imaginative way of perceiving reality and its artistic expression. The symposium featured both contributions by theorists that, given the initiatory character of its first year, were conceived of as studies accenting Trnka's legacy, and contributions by established and beginning artists reflecting on their own work. This publication presents them in the order in which they were given, together with selected examples of the contributors' work. The photographic part also documents the further course of the symposium, which included an author reading by Radek Malý, a showing of Trnka's animated film *A Midsummer Night's Dream*, an interdisciplinary evening, during which students presented their end-of-year, semester and graduation work, and above all a three-day workshop led by Andrea Tachezy and Marco Ieie, which fulfilled its aim of enriching students with new skills and experiences. The programme was complemented by a guided tour of the Puppet Museum and by concurrent exhibitions – samples of the illustrations of Andrea Tachezy, Marco Ieie and Jan Šrámek in the Galerie Inkubátor, Animation Studio *10 Years in the Ladislav Sutnar Gallery,

Line, Points, Bubbles by the Comics and Children's Illustration Studio at the Pilsen Region Research and Academic Library, and in the Smetana Gardens the exhibition *Heroes*, presenting the project of the same name by the Didactic Illustration Studio. As part of the symposium a ceremony also took place at Pilsen's Central Cemetery, where Jiří Trnka is buried.

Many thanks must go to all who took part, the Puppet Museum, Mayor of Pilsen Martin Baxa, under whose aegis the symposium took place, and above all the family of Jiří Trnka.

Andrea Sloupová

Úvodní slovo

Foreword

Geniální, světoznámý autor animovaných filmů a ilustrátor Jiří Trnka je jedním z nejvýznamnějších rodáků města Plzně, kde působí naše fakulta. Domnívám se, že založením symposia, které nese Trnkovo jméno, se nám podařilo sklenout zde kompozici příběhu, který by se i jemu líbil. Zde v Plzni jsou kořeny jeho díla. Ty méně viditelné, kdy město jeho dětství, jeho zákoutí, zahrady a parky se nesmazatelně zapsaly do paměti mladého génia, aby se v budoucnosti vynořily v jeho obrazovém ilustračním vyprávění. I ty kořeny zřejmé, jako je jeho umění loutkářské, kterému se učil od jiného významného Plzeňana Josefa Skupy, a naši tradici loutkářství pak zanesl do celého světa, transponovanou v loutkových animovaných filmech. Zde zřejmě zapůsobil genius loci města Plzně a všechny obory, v nichž se dříve Jiří Trnka proslavil, se do města vrátily v podobě úspěšných vysokoškolských studií a nyní je vyučuje SUTNARKA, Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara. Sutnarka – vedle své základní role přípravy mladých výtvarných umělců a designérů pro působení v jejich profesích naplňuje i tzv. třetí roli vysokého školství. Tento úkol pro nás vidíme v péči o kulturní dědictví a o jeho rozvoj. Do této naší mise zapadá i organizace mezinárodního symposia Jiřího Trnky.

The ingeniously talented, world-famous animated film maker and illustrator Jiří Trnka is one of the most famous sons of the city of Pilsen, where our faculty is based. I believe that by founding a symposium that bears Trnka's name we have managed to create a story arc that he too would have liked. The roots of his work are here in Pilsen. There are the less visible ones; the city of his youth, its hidden corners, gardens and parks became indelibly engraved on the memory of the young genius, later to surface in his pictorial, illustrative narrative. Then there are the obvious roots, such as the puppetry that he learned from another eminent Pilsen native,

Josef Skupa. He went on to spread the Czech puppetry tradition all over the world in his animated puppet films. The genius loci of the city of Pilsen was clearly at work here, and all the fields in which Jiří Trnka made a name for himself have returned to the city in the form of successful higher educational programmes. They are now taught by the Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art, fondly nicknamed 'Sutnarka'. As well as its central role of preparing young artists and designers to work in their professions, Sutnarka also fulfils what is known as the third role of higher education. For us this task lies in caring for cultural heritage and its development. The organisation of an international symposium on Jiří Trnka is part of this mission.

Doc. Akad. mal. Josef Mištera

děkan Fakulty designu a umění

Ladislava Sutnara /

Dean of the Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art

Měla jsem štěstí, že jsem mohla vyrůstat s ilustracemi a filmy Jiřího Trnky. V době mého dětství byla mnohá jeho díla už ověřená mezinárodními vavříny, ale jiná stále ještě vznikala.

Intimní nálady všedních zátiší, tajemné kompozice křivolakých stromů, heroické a jindy něžné siluety postav v krajině, ale především geniální vztah poetického celku a něžných detailů – to vše se celé mojí generaci nesmazatelně vrylo do paměti.

Ilustraci jsem studovala v době, kdy Jiří Trnka už nežil. Přesto nás jeho dílo stále provázelo při hledání našeho vlastního výrazu. Teprve dnes cítím, jak mocně některé z nás Trnkův svět zasáhl.

Nyní máme neopakovatelnou možnost vědomě se k odkazu Jiřího Trnky přihlásit. Mezinárodní sympozium, které pořádá SUTNARKA, nabízí studentům, jejich pedagogům i hostům možnost setkat se s mimořádnými osobnostmi výtvarného umění a také s významnými teoretiky, kurátory, organizátory a nakladateli. Z jejich přednášek, výstav a prezentací, stejně jako z workshopů a debat by měl vzniknout zdroj inspirace pro mladé umělce.

A zároveň chce naše sympozium dát světu najevo, že máme silné výtvarné tradice a že si jich vážíme.

I was lucky to be able to grow up with Jiří Trnka's illustrations and films. When I was a child, many of his works had already won international awards, while others were still being produced.

The intimate atmosphere of his everyday still lives, the gnarled trees in their mysterious compositions, the sometimes heroic, sometimes gentle silhouettes of characters in the landscape, but above all the ingenious relationship between the poetic whole and the gentle details – all this became indelibly engraved on the memory of the whole of my generation.

I studied illustration at a time when Jiří Trnka was no longer alive. Nevertheless, his work continued to accompany us in our search for our own form of expression. Only today do I realise how powerfully some of us were influenced by Trnka's world.

We now have an unparalleled opportunity to consciously acknowledge Jiří Trnka's legacy. The international symposium organised by Sutnarka allows students, their teachers and guests to meet exceptional figures from the world of art and eminent theorists, curators, organisers and publishers. Their lectures, exhibitions and presentations, as well as workshops and debates, should be a source of inspiration for young artists.

Our symposium also aims to show the world that we have strong artistic traditions and that we honour them.

Akad. mal. Renáta Fučíková

umělecká ředitelka sympozia /
Artistic director of the symposium

Myslím, že zahrada byla stejně jako několik dalších námětů stěžejním tématem otcovy umělecké tvorby a koneckonců i jeho soukromou zálibou. Rád zahradničil, když měl čas. Ve svém širokém výrazovém rejstříku a v té své neuvěřitelně bohaté fantazii měl celou škálu podob tohoto fenoménu. Od snové a jemné v Andersenových pohádkách, plné něžných akvarelových květin v Gerdině zahrádce, přes opulentní barokní barvy a tvary ve francouzských a německých pohádkách, po babiččinu venkovskou zahrádku se slézy, orlíčky, srdcovkami a muškáty. Také ta u perníkové chaloupky byla lákavá – plot z lízátka, chodniček z cukrových špalků, náhera! Ovšem, domnívám se, že souhrnem všech těchto zahrad a zahrádek pak byla ta jeho Zahrada. Ta, která byla z pohledu dítěte plná tajemství, zákoutí s trpaslíkem, který mluví jenom v duchu, učnou velrybou v rybníčku, dobráckými slony a se spíše komickým než zlým kocourem. Jen dospělý, který nezapomněl na dětské okouzlení Mikulášským parkem v Plzni i to pozdější zaujetí zanedbanou, ale nádhernou obrovskou zahradou v Praze Košířích, kde mohl ve filmu zpívat i slavík čínského císaře, může sice s nostalgií, ale s plným pochopením zachytit textem i obrázky dětskou imaginaci a vidění světa. Kouzlo zahrady mizí až tehdy, když kluci dospějí.

Vy toho na téhle úžasně všestranné fakultě rozhodně dokážete ještě mnohem víc. Otec by vaši práci velmi ocenil. Sám měl bohužel jenom málo času na to, aby učil svoje studenty na VŠUP. Dělal to ale moc rád.

I think the garden, like several other subjects, was a key theme in my father's artistic work. Indeed, it was also a private hobby. He liked to garden when he had the time. In his broad expressive range and in his incredibly rich imagination he found a whole gamut of forms for this phenomenon. There were the dreamy and subtle ones of Andersen's fairy tales, full of the gentle watercolour

flowers of Gerda's garden, the opulent baroque colours and forms in the French and German fairy tales, and grandmother's country garden with its mallows, columbines, bleeding hearts and pelargonias. The gingerbread house had an enticing garden, too – a lollipop fence, a rock candy path, how wonderful! However, the epitome of all these gardens, large and small, was his Garden. The Garden that from the viewpoint of a child was full of mystery, with a corner with a dwarf who speaks only to himself, a learned whale in a pond, kind-hearted elephants and a tom cat who is more comic than evil. Only someone who has not forgotten how as a child he was entranced by the Mikuláš park in Pilsen, and later captivated by the neglected but gloriously rambling garden in Košíře on the outskirts of Prague, where even the Chinese emperor's nightingale was able to sing on film – only such a grown-up is able to capture in words and pictures, with full understanding, a child's imagination and way of seeing the world. The magic of the Garden only disappears when the boys grow up.

You, at this amazingly all-round faculty, will definitely achieve even more. My father would think very highly of your work. He, unfortunately, had only a little time to teach his students at the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague. However, it was something which he was very fond of doing.

Akad. mal. Helena Trösterová – Trnková

Umělecký odkaz Jiřího Trnky

Jiří Trnka's artistic legacy

Andrea Sloupová

Jiří Trnka patřil k těm výjimečným umělcům, kteří díky všestrannému nadání nejen významně ovlivnili řadu oborů, ale dokázali je ve své tvorbě šťastně skloubit. Na vybraných příkladech představím, jakým způsobem přistupoval k oblíbeným předlohám, k nimž se vracel v různých médiích. V příspěvku se zaměřím na těžiště jeho díla i samotného sympozia: ilustraci a animovanou, především loutkovou tvorbu a poukážu na novátorství, s nímž je rozvíjel. Klíčová slova: Jiří Trnka, ilustrace, animovaná tvorba

„Malíř může ke knížce přistoupit v podstatě dvojím způsobem. Buď vyhledává v proudu vyprávění výrazné a zajímavé situace, které pak nakreslí. [...] Nebo se snaží svými prostředky, bez ohledu na situace, vyjádřit atmosféru textu. To je můj způsob. Neříkám, že to či ono je lepší. Oboje je dobré, když se to umí. Já sám čtu text, třeba několikrát, pak začnu cítit krajinu, denní dobu, prostě vstřebávám do sebe ovzduší knihy.“¹

Výpověď není jen svědectvím o přístupu Jiřího Trnky ke zpracovávané látce. Prozrazuje mnohé o velké míře empatie a invence, a zároveň o pokoře a profesionální poctivosti, kterou ve svých vzpomínkách ostatně oceňuje řada jeho kolegů a přátel. A stejně jako na ilustraci lze uvedená slova vztáhnout i na další obory, kterým se tento všestranný umělec věnoval – především na loutkářství, filmovou tvorbu, scénické a kostýmní výtvarnictví, na malbu a sochařství, ale zároveň na design hraček, nábytku, bytových doplňků nebo gobelinů, volnou a knižní grafiku, typografii, výstavní instalace. Ve svém díle je navíc dokázal provázat v jeden celek při plném respektování jejich specifik. Jak konstatuje v rozsáhlé studii Luboš Hlaváček, „do každého svého pracovního oboru vkládal vše, co jednotlivá

disciplína potřebovala a co on sám pro ni dovedl vykonat“.²

Literární předlohy, které si Jiří Trnka vybíral, totiž nejenže důkladně znal, ale utvářel si k nim úzký, osobní vztah. I to byl zřejmě jeden z důvodů, proč se k nim ne-zřídka vracel, často navíc v jiném médiu. Karafiátovi *Broučci*, jejichž knižní vydání z r. 1941 ilustroval, Jiřího Trnku inspirovali už dříve k vytvoření loutkových her, které uvedl ve svém Dřevěném divadle (1936, 1937), a ke vzniku dioramatu pro nerealizovanou československou expozici Světové výstavy v New Yorku (1939). V ilustraci se k nim potom znovu vrátil na sklonku života (1968). Jiná hra z repertoáru Dřevěného divadla, Menzelův *Vasil a medvěd*, se stala předobrazem *Miši Kuličky*. Své první, ještě kreslené filmy *Zvířátka a Petrovští* a *Zasadil dědek řepu* (1945, 1946) převedl do výtvarného doprovodu Hrubínovy knihy *Dvě veselé pohádky* (1957). Po filmu *Císařův slavík* (1948) se vrátil k předlohám Hanse Christiana Andersena jako ilustrátor jeho *Pohádek* (1957). Naopak Shakespearův *Sen noci svatojanské* Jiřího Trnku výtvarně zaujal dlouho předtím, než jej převedl do pohybové řeči stejnojmenného filmu – už v době studia na Umělecko-průmyslové škole se mu věnoval v kresbě a litografii, později také v suché jehle a malbě. A právě v prolínání různých přístupů a v komplexnosti díla tkví jeho jedinečnost.

Přestože Trnkovo umělecké rozpětí bylo natolik široké, že by si pozornost jistě zasloužily i další z tvůrčích oblastí, jimž se věnoval, zaměřím se na dvě z nich, ilustraci a animovanou tvorbu. Obě jsou klíčové v kontextu samotného jeho díla i tohoto sympozia. Nejen co do počtu titulů, ale především novátorským přístupem, jímž přispěl ke světovému uznání naší tvorby a inspiroval řadu následovníků, krácejících pak vlastní, osobitou cestou.

1/ CHVOJKOVÁ, Helena. *Jiří Trnka*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1990, s. 79. ISBN 80-7088-009-0.

2/ HLAVÁČEK, Luboš a PAVLUCH, Lev, ed. *Jiří Trnka*. Praha: Academia, 2002, s. 405. ISBN 80-200-1050-5.

Už za okupace se podílel na vzniku nového ilustračního typu završujícího snahy o českou krásnou knihu formované od přelomu století, který se naplno rozvinul právě v 50. a 60. letech, tedy v době vrcholu Trnkovy tvůrčí činnosti. Po skončení války se stal jedním ze zakladatelů výjimečné české animátorské školy. Vytvořil tak jedinečný protipól tehdy dominujícímu disneyovskému přístupu – vyhnul se situačním gagům a naopak akcentoval lyrický charakter děje spočívající v podmanivé atmosféře, který mnohdy ovšem nepostrádá ani humor.

Využíval rozmanitých technik a přístupů s přesahy do jiných výtvarných oborů. V ilustraci to byla perokresba, pastel, akvarel, kvaš, tempera, koláž, škrábaná i kombinovaná technika, v jejichž rámci se pozvolna posouval od kresebného drobnopisu k malířskému pojetí s důrazem na barvu. Různé přístupy uplatnil i v kompoziční rovině, pohyboval se v širokém rozpětí od celostranných ilustrací přes menší kresby vkládané do textu až po iniciály. Výtvarný doprovod knihy navíc novátorsky rozšířil o prostorové části, které po jejím rozevření sloužily jako scéna s kulisami hlavním postavám vystřiženým z přiloženého archu. Řešení, jímž do knihy vnesl prvek hry, využil už r. 1956 v knihách *Červená karkulka* a *O perníkové chaloupce*. A právě v pohádkových námětech tkví těžiště jeho ilustrační tvorby. Přestože se věnoval i jiným žánrům, pohádky Charlese Perraulta, bratří Grimmů, Karla Jaromíra Erbena, Hanse Christiana Andersena, Jiřího Mahena, Františka Hrubína nebo Jana Wericha má už několik generací spojené s výtvarným doprovodem Jiřího Trnky.

Jako animátor pracoval technikou film kresleného, papírkového, maňáskového a především loutkového, v němž uplatnil dlouholeté zkušenosti s loutkovým divadlem – a obecně silné plastické citění. Už filmem *Špalíček* reflektujícím lidové tradice

(1947) přesvědčil, že i v tomto médiu mohou vznikat umělecky náročné snímky využívající specifika montáže, práce s kamerou nebo střihu. Propojením všech jeho složek, od výtvarné stylizace loutek přes dekorace až po složku hudební dosáhl stylově a kompozičně jednotného celku, který až na výjimky nepotřeboval mluvený doprovod. Vedle lidových a mytických námětů (*Staré pověsti české*, 1952) se v nich podobně jako v ilustrační tvorbě věnoval z velké části pohádkám (kromě už zmíněných snímků především *Bajaja*, 1950). Inovativně ale zpracoval také předlohy určené dospělým (mj. *Osudy dobrého vojáka Švejka*, 1954–1955) a vyjadřoval se i k závažným současným problémům (*Kybernetická babička*, 1962, *Ruka*, 1965).

Význam tvorby Jiřího Trnky nejen v českém, ale i mezinárodním kontextu potvrzuje na pět desítek významných ocenění: prestižní cena Hanse Christiana Andersena za celoživotní dílo v ilustrační tvorbě, kterou získal jako první Čech (1968), Zlatá medaile MFF v Bergamu tvůrci zasloužilému o rozvoj světové kinematografie za souhrnné dílo v oboru loutkových filmů (1961), Hlavní cena MFF v Cannes (1946, *Zvířátka a Petrovští*), Zlatá medaile za nejlepší loutkový film na MFF v Benátkách (1948, *Špalíček*), Mélièsova cena za nejlepší animovaný film (1948 *Špalíček*, 1950 *Císařův slávik*, 1952 *Staré pověsti české*), Zvláštní cena MFF v Cannes (1959, *Sen noci svatojanské*), Zvláštní cena poroty na Mezinárodním festivalu animovaného filmu (1965, *Ruka*) a další.

Když jsem v úvodu svého příspěvku jmenovala umělecké oblasti, do kterých Jiří Trnka svou tvorbou zasáhl, jednu jsem nezmínila. Je jí oblast literární, do níž vstoupil právě knihou *Zahrada* – pohádkovým příběhem, znásobeným výtvarnou složkou. Stejně jako

jeho ostatní tvorba je založen na citu pro detail a poetické imaginaci, probouzející obrazotvornost ve čtenáři a zároveň divákovi, kterému svou metaforičností otevírá prostor pro vlastní interpretaci. Stala se nejen předlohou stejnojmenného loutkového filmu a několika dramatizací,³ ale stále je – a doufejme, že nadále zůstane – inspirací dalším tvůrčím generacím, které spojuje poetické vidění světa.

Jiří Trnka's artistic legacy

Jiří Trnka was one of those exceptional artists who, thanks to his versatile talents, not only significantly influenced a number of disciplines, but also managed to combine them happily in his work. Using selected examples, I will present how he approached his favourite subjects, which he returned to in various media. In this paper, I will focus on the core of his work and the symposium itself: illustration and animation, especially puppetry, and point out the innovation with which he developed them.

Key words: Jiří Trnka, illustration, animation

“There are essentially two ways in which a painter can approach a book. He can look for distinctive and interesting situations in the narrative stream, which he then draws. [...] Or he can try, using his own means, without regard to the situation, to express the atmosphere of the text. This is my way. I'm not saying that one or the other is better. They are both good, when done well. I personally read the text, maybe several times, and then I begin to feel the landscape, the time of day, I just ingest the atmosphere of the book.”¹

This account not only shows Jiří Trnka's approach to the material he illustrated. It also betrays much about the great extent of his empathy and invention, and also about the humility and professional probity that so many of his colleagues and friends say in their memoirs that they admire about him. It is true not only of his illustration but of the other fields in which this versatile artist worked – puppetry, film work, set and costume design, painting and sculpture, and also the design of toys, furniture, home accessories and tapestries, graphic art both freestyle and for books, typography and exhibition installations. Moreover, he managed in his work to tie them all together while fully respecting their specific natures. As Luboš Hlaváček says in his extensive study, “into each of the areas in which he worked he put everything that the individual discipline required and that he himself was able to do for it”.²

Jiří Trnka chose literary works that he not only knew thoroughly but to which he had a personal relationship. This was clearly one of the reasons why he frequently returned to them, often in another medium. Karafiát's *Fireflies*, which Trnka illustrated in 1941, was a book that had earlier inspired him to create the puppet plays that he showed in his Wooden Theatre (1936, 1937), and to create a diorama for the unrealised Czechoslovak exhibition at the World's Fair in New York (1939). In his illustration he returned to it again at the end of his life (1968). Another play from the Wooden Theatre's repertoire, Menzel's *Vasil and the Bear*, became the forerunner for *Míša Kulička*. His first, still hand-drawn animated films *The Musicians of Bremen* and *Grandpa Planted a Beet* (1945, 1946) he later converted into the illustrations for Hrubín's book *Two Cheerful Stories* (1957). After the film *The Emperor's*

3/ Film Břetislava Pojara (1978), divadelní adaptace Jindry Delongové (*Zahrada*, 1976), Ivy Peřinové (*Branka zavřená na knoflík*, 1977) a další.

1/ CHVOJKOVÁ, Helena. *Jiří Trnka*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1990, p. 79. ISBN 80-7088-009-0.
2/ HLAVÁČEK, Luboš a PAVLUCH, Lev, ed. *Jiří Trnka*. Praha: Academia, 2002, p. 405. ISBN 80-200-1050-5

Nightingale (1948) he returned to Hans Christian Andersen as the illustrator of his *Fairy Tales* (1957). Shakespeare's *A Midsummer Night's Dream* had captured Jiří Trnka's artistic imagination long before he transposed it into the language of movement in his film of the same name. While he was still a student at the School of Applied Arts (known today as the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague), the play had been the subject of his drawings and lithographs, later also dry needle and painting work. It is this interweaving of various approaches and the complexity of his work that makes Trnka unique.

Although his artistic range was so broad that other creative fields of his also merit attention, I shall focus on two of them, illustration and animated film. Both are of key importance in the context of his work itself and also of this symposium. Not only in terms of the number of works, but above all for the innovative approach that helped win world recognition for Czech work and inspired a number of followers, who then pursued their own, individual paths.

During the war he helped to create a new type of illustration that represented a high point in Czech book design, part of an endeavour that had been taking shape since the turn of the century. It then developed fully in the 1950s and 1960s. After the war he was one of the founders of the exceptional Czech school of animation. In doing so he created a counterpart to the then-dominant Disneyesque approach – avoiding situational gags, he instead accentuated the lyrical character of the plot, creating an atmosphere of enchantment that did not, however, lack humour.

He used a variety of techniques and approaches, overlapping with other fields of art. In illustration these were pen and ink, pastels, watercolours, gouache, tempera,

collage, scratched and combined technique, moving gradually from fine drawings to a painterly concept with an emphasis on colour. He also used a wide range of compositional approaches, including full-page illustrations, smaller drawings inserted in the text and initials. One of his innovative approaches was to extend the illustrations to include spatial elements that, when the book was opened, served as a stage and scenery for the main figures, cut out of an attached sheet of paper. This solution, which brought an element of the theatre into the book, was one he first used in 1956 in the books *Little Red Riding Hood* and *Hansel and Gretel*. Indeed, fairy tale subjects were the mainstay of his illustration work. While he also worked in other genres, it is the fairy tales of Charles Perrault, the Brothers Grimm, Karel Jaromír Erben, Hans Christian Andersen, Jiří Mahen, František Hrubín and Jan Werich that several generations have connected with illustrations by Jiří Trnka.

As an animated film maker he used several techniques – hand drawing, paper cutout, glove puppets and above all marionettes, where he made use of his many years of experience with marionette theatre, and in general of his strong spatial sense. He had already shown in the film *The Czech Year* (1947), which reflected on folk traditions, that even in this medium it was possible to create artistically-demanding films using specific montage, camera and editing techniques. In the combination of all its elements – the artistic stylisation of puppets, sets and the musical component – he achieved a whole that was unified both in style and composition, and which, bar a few exceptions, did not need a spoken accompaniment. As well as subjects from folk tales and legends (*Old Czech Legends*, 1952) he made much use of fairy tales, as in his illustration work (above all the

film *Bajaja*, 1950, as well as those already mentioned). He was also innovative when creating films from adult books (including *The Good Soldier Schweik*, 1954-55) and also addressed pressing contemporary problems (*The Cybernetic Grandmother*, 1952, *The Hand*, 1965).

The significance of Jiří Trnka's work not only in the Czech but also the international context is confirmed by over fifty distinguished awards: the prestigious Hans Christian Andersen Award for his lifelong work in illustration, which he was the first Czech to win (1968), a gold medal at the international film festival in Bergamo for his contribution to the development of world cinematography in his lifelong work in the field of puppet films (1961), the main award at the Cannes International Film Festival (1946, *The Musicians of Bremen*), a gold medal for the best puppet film at the Venice International Film Festival (1948, *The Czech Year*), a Méliès award for the best animated film (1948 *The Czech Year*, 1950 *The Emperor's Nightingale*, 1951 *Old Czech Legends*), a special award at the Cannes International Film Festival (1959, *A Midsummer Night's Dream*), a special jury award at the International Festival of Animated Film (1965, *The Hand*) and others.

When in my introduction I listed the artistic fields in which Jiří Trnka worked, there was one I did not mention. This is the literary field, which he entered with his book *The Garden* – a fairy tale story heightened by its artistic component. Like his other work, it is based on a sense of detail and on poetic imagination that at the same time awakens the imagination both of the reader and the viewer, for whom it opens up, in its metaphorical nature, space for their own interpretation. The book became not only the material for a puppet film of the same name and several dramatisations,³ but it is – and, let us hope, will always remain – an inspiration to further creative generations connected by a poetic view of the world.

Bibliografie, filmografie / Bibliography, filmography

- BENEŠOVÁ, Marie. *Od Špalíčku ke Snu noci svatojanské*. Praha: Orbis, 1961.
- BOČEK, Jaroslav. *Jiří Trnka: historie díla a jeho tvůrce*. Praha: SNKLU, 1963.
- DELONGOVÁ, Jindra. Zahrada. In: *Dětské divadlo: sborník her pro dětské divadelní soubory*. Praha: Albatros 1976.
- HLAVÁČEK, Luboš and PAVLUCH, Lev, ed. *Jiří Trnka*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-1050-5.
- CHVOJKOVÁ, Helena. *Jiří Trnka*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1990. ISBN 80-7088-009-0.
- PEŘINOVÁ, Iva. Branka zavřená na knoflík. In: PEŘINOVÁ, Iva. *Hry*. Liberec: Roman Karpaš 2014. ISBN 978-80-87100-24-0.
- TETIVA, Vlastimil. *Jiří Trnka* [exhibition catalogue]. Hluboká nad Vltavou: AJG, 1999. ISBN 80-85857-29-4.
- TRNKA, Jiří. *Zahrada*. Praha: SNDK, 1962.
- Filmový přehled. Jiří Trnka* [online]. NFA, 2018 [accessed 20 August 2021]. Available at: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/28391/jiri-trnka>
- Zahrada* [film]. Directed by Břetislav Pojar. Czechoslovakia, 1974–76.

3/ Břetislav Pojar's film (1978) and theatre adaptations by Jindra Delongová (*The Garden*, 1976), Iva Peřinová (*The Gate Closed With a Button*, 1977) etc.

Zahrada Jiřího Trnky a jeho následovníků

Jiří Trnka's Garden and his successors

Radek Malý

Ve svém příspěvku bych rád připomněl dnes již kanonickou knihu *Zahrada Jiřího Trnky*. Zamyslím se nad tím, jaké kvality z ní udělaly kanonické dílo české literatury pro děti a mládež. Poté představím některé další zahrady v české literatuře pro děti, z nichž jedna je Trnkou přímo inspirována. Pokusím se nalézt, pokud a co tyto zahrady spojuje.

Klíčová slova: Jiří Trnka, literatura pro děti a mládež, imaginace

Zahrada, jediná kniha napsaná a zároveň i ilustrovaná Jiřím Trnkou, poprvé vyšla roku 1962. Přestože ji budeme v tomto příspěvku označovat, stejně jako v případě knihy Pavla Čecha, jako knihu autorskou, nejedná se o bilderbuch v pravém slova smyslu. U Trnky jednoznačně dominuje textová, příběhová část. Ta pojednává o pětici malých kluků, kteří cestou ze školy objeví vysokou kamennou zeď se zrezavělou brankou. S pomocí věcí z kapes se pokoušejí branku otevřít, avšak ta doslova i symbolicky povolí až silou celé party.

V zahradě se objeví zdánlivý nepřítel – samotářský a mrzutý kocour. Kluci se jej pokoušejí ulovit, ale s pomocí vzájemné hry se s ním nakonec spřátelí. Kromě něj se v knize setkáváme s výstředními pomocníky v podobě slonů, s přemouďřelou sečtělou velrybou, se sádrovým trpaslíkem a dalšími postavami. Pozoruhodné je, že chlapi v partě nemají jména, označují se pouze řadovými číslovkami. Tím spíš pozorujeme autorovo nápadné zdůrazňování kolegiality a soudržnosti klukovské party. Na konci příběhu se chlapi k brance vracejí, avšak otevřít ji už nedokážou. Trnka zde ukazuje, že jeho zahrada je prostorem omezeným věkem, pro nějž je příznačná dětská představitivost a schopnost hry.

Textová složka knihy je v podstatě tvořena autorskou pohádkou s nonsensovým humorem v duchu své doby. Dále je pro ni příznačná civilní poloha, jakou do autorských pohádek vnesli bratři Čapkové. Inspirační byl Trnkovi pravděpodobně Mikulášský hřbitov v jeho rodné Plzni¹, avšak uvažovat lze i o zahradě košířské vily Turbová, kterou Trnka se svou rodinou dlouhá léta obýval.² Podle Pavla Mandysa Trnka přes úspěch své knihy opakovaně odmítal napsat další s odůvodněním, že „malíř smí napsat jen jedinou knihu“. A rozhodně je třeba vyzdvihnout jazykovou stránku díla – ta je velice pestrá, a přitom kultivovaná. Vyniká i rozmanitou a plastickou prací se syntaxí a citoslovci.

Pavel Čech přiznává své okouzlení trnkovskou poetikou opakovaně v rozhovorech a jiných paratextech, ale i ve svém díle, jehož je autorem jako výtvarník i jako spisovatel. Prvním jeho výrazným úspěchem byla jeho v pořadí třetí autorská kniha s názvem *O zahradě*, poprvé vydaná roku 2005. Ta byla nominována na Zlatou stuhu v kategorii beletrie pro děti. Ačkoli okouzlení zahradami a především tou od Jiřího Trnky nalézáme v celém Čechově díle, zejména pak v autorském *Tajemství ostrova za prkennou ohradou* (2009) a ve výpravném komiksu *Velké dobrodružství Pepíka Střechy* (2012), budeme se věnovat první knize, v níž je trnkovská stopa nejzřetelnější.

Ústřední postavou knihy *O zahradě* je chlapec František, ne nepodobný jiným hrdinům Pavla Čecha. Žije ve starém městě, jež podněcuje jeho fantazii stejně jako amulet v podobě skleněné kuličky. Jednoho dne nalezne otevřenou branku do tajemné a příběhy opředené zahrady, do níž vždy toužil proniknout. Přesto do ní kvůli vlastnímu strachu nevstoupí. V dospělosti

1/ MANDYS, Pavel, ed. *2 × 101 knih pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 2013, s. 130. ISBN 978-80-00-03336-5.

2/ ODERSKÁ, Markéta. *Trnkova pohádková Zahrada opravdu existovala, zůstala však zakletá v čase* [online]. 2016 [cit. 23. 8. 2021]. Dostupné z: <https://www.extrastory.cz/trnkova-pohadkova-zahrada-opravdu-existovala-zustala-vsak-zakleta-v-case>

si v cizině koupí starý klíč, který mu znovu evokuje jeho dětství. Vráť se k zahradě, ale klíč se k zámku nehodí a zahrada vypadá v jeho očích zanedbaně. František zklamaně odchází, avšak čtenář zjistí, že byl pozorován klukem, který v zahradě viděl to, co František před lety. Setkáváme se tedy se stejným motivem zahrady dětství jako u Jiřího Trnky. Výrazným rysem Čechovy zahrady v této knize je její přiznaná intertextovost: „*Jiný kluk tvrdil, že na konci zahrady je jezírko a v něm žije velryba. Četl o tom v jedné ob- rázkové knížce.*“³ Čechova zahrada je v dospělosti stejně jako u Trnky místem zklamání a deziluze, zde však dovyslovené: „*František vyjmul z kapsy klíč, ovšem do zámku se nehodil. Popuzen a rozčarován rozbil starý mechanismus kamenem a vstoupil do zahrady, o níž jako dítě snil. Nalezl však jen zpustlý sad a rozpadlou stavbu v koutě.*“⁴ Dá se říci, že Čech rozvíjí myšlenku, kterou Trnka jen naznačil. V tomto duchu rozhodně není Trnkovým napodobitelem, ale svébytným tvůrcem s vlastní a osobitou imaginací.

Osobitost imaginace se ostatně bezesporu vztahuje i na další dvě zahrady, které se za- bydly v současné české literatuře pro děti a mládež a jež bych rád představil. Nejsou už dílem jednoho autora, nýbrž tandemu, v němž na počátku stál text, avšak imagi- nativnost prostoru zahrady dala výrazně vyniknout i výtvarné složce.

Příběhovost dominuje knize *Zuza v za- hradách* spisovatelky Jany Šrámkové a ilust- rátorky Andrey Tachezy vydané roku 2015. Jana Šrámková své vyprávění nezasadila do jedné konkrétní zahrady, ale do specifického prostředí zahrádkářské kolonie. Kromě upravovaných zahrádek je zde tajemná za- rostlá zahrada Staré Bely s černým psem. Podobně jako u Trnky i Čecha zde hraje svou roli klíč jako symbolický předmět přechodu mezi dvěma světy. Příběhu dala velkoryse

a s humorem ožít výtvarnice a ilustrátorka Andrea Tachezy a aktuálně podle něj vzniká animovaný film Zuzany Sunkové technikou olejomalby na sklo. A do třetice vzpomeňme vyšivanou zahradu Evy Volfové, která touto nezvyklou technikou doprovodila rukopis Olgy Černé. Výsledek jejich společné práce, kniha *Z domu a zahrady*, vyšla roku 2011.

Prostor zahrady však neláká jen prozai- ky. K tvorbě pro děti se stále více uchyluje básník střední generace Petr Borkovec. Ver- še z jeho debutu pro děti, leporela *Všechno je to na zahradě* (2013) s ilustracemi Filipa Pošivače nejsou snadné, místy budí dojem, že pro děti zamýšlené nebyly. Jeden den dvou sester, velké a menší, strávený na staré zahradě v přítomnosti pámelníků, plchů a žlutavých šneků je však pro tyto poetické obrazy ideální projekční plochou. A lyrické ilustrace animátora Filipa Pošivače z nich dělají dílo hodné pozornosti nejen teoretiků literatury pro děti a milovníků zahrad.

Rozhodně jsem nevyčerpal všechny zahrady, jimiž současné česká knižní tvorba pro děti oplývá. Alespoň jmenovat bych proto chtěl botanickou zahradu jako ostrov demokracie ve zkorumpovaném městě, jak ji vylíčila Tereza Horváthová v knize *Modrý tygr* (2004, ilustrace Juraj Horváth) a rajskou zahradu stvoření z *Duhových pohádek* Da- niely Fischerové (poprvé 1982, ilustrace Eva Šedivá, v dalších vydáních Irena Šafránko- vá). Přínosnější ovšem může být zamyslet se nad tím, co prostor zahrady znamená v obecnějších souvislostech.

Vždy jde o místa s tajemstvím s charak- terem ostrova. Rovněž jde o místa přechodu či přerodu – a to nejen z dětství do dospě- losti. Zahrada však představuje v kategorii času i změnu samu o sobě v cyklu jednoho roku. Jde také o přechodný prostor mezi domovem a lesem. Jde o jakousi zdánlivě zkrocenou divočinu, v níž nebezpečí před- stavuje kocour nebo nevrlá stará žena. To

až dětské oči z těchto tvorů činí zlomyslné škůdce. Jde o prostor hry (u Trnky i jazy- kové), již umějí hrát a ovládat ji jen děti. Přestože jde o prostor, nejedná se o prostor strnulý a statický – naopak, dominuje mu statut změny a akce. Jde o prostor, který si své tajemství ponechává jen do té míry, do jaké mu jeho tajemnost sami připustíme.

Jiří Trnka's Garden and his successors

In my contribution I would like to look at Jiří Trnka's now canonical book *The Garden*. I shall consider what qualities have made it part of the canon of Czech literature for children and young people. I shall then look at some other gardens in Czech children's literature, one of which is directly inspired by Trnka. I shall try to discover whether these gardens are connected, and if so, what connects them.

Key words: Jiří Trnka, literature for children and youth, imagination

The Garden, the only book that Jiří Trnka both wrote and illustrated, was first pub- lished in 1962. Although we shall label it, like Pavel Čech's book, an auteur book, it is not a bilderbuch in the strict sense of the word. In Trnka's case it is the textual part, the story, that is unequivocally dominant. It is the story of five little boys who, on their way to school, discover a high stone wall with a rusty gate. With the aid of things they find in their pockets, they try to open the gate, but it is literally and symbolically opened only by the strength of the whole gang.

In the garden an apparent enemy ap- pears – a grumpy and reclusive tom cat. The boys try to chase him, but with the help of

a game they in the end make friends with him. As well as the cat, we come across some eccentric helpers in the form of el- ephants, an erudite and well-read whale, a plaster dwarf and other figures. It is re- markable that the boys in the gang do not have names, but are distinguished only by numbers. This makes us all the more aware of the author's pronounced emphasis on the collegiality and cohesiveness of the group of boys. At the end of the story the boys return to the gate, but they are no longer able to open it. Trnka shows here that his garden is a space limited by age, peculiar to which is a child's imagination and the ability to play.

The textual component of the book is essentially an auteur fairy tale featuring nonsensical humour in the spirit of its age. It also shares the everyday tone that the Čapek brothers brought to their auteur fairy tales. Trnka's inspiration was probably the Mikuláš cemetery in his native Pilsen,¹ but another possibility is the garden of Turbová manor house in Košíře in which Trnka lived with his family for many years.² According to Pavel Mandys, despite the book's success Trnka repeatedly refused to write another one, for the reason that “*a painter should only write one book*”. The linguistic side of the work should definitely be highlighted – it is highly varied, and at the same time cultivated. It also excels in its wide-ranging and flexible use of syntax and interjection.

Pavel Čech repeatedly admits his fascina- tion with Trnka's poetics not only in inter- views and other paratexts, but also in his work, of which he is the author both as artist and writer. His first significant success was with his third auteur book, entitled *About the Garden*, first published in 2005. It was nom-

3/ ČECH, Pavel. *O Zahradě*. Praha: Brío, 2005, nečíslováno. ISBN 80-86113-76-0.

4/ Tamtéž.

1/ MANDYS, Pavel, ed. *2 x 101 knih pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 2013, p. 130. ISBN 978-80-00-03336-5.

2/ ODERSKÁ, Markéta. *Trnkova pohádková Zahrada opravdu existovala, zůstala však zakletá v čase* [online]. 2016 [accessed 23 August 2021]. Available at: <https://www.extrastory.cz/trnkova-pohadkova-zahrada-opravdu-existovala-zustala-vsak-zakleta-v-case>

inated for a Gold Ribbon in the children's literature category. Although a fascination with gardens, and above all with that of Jiří Trnka, can be found in all of Čech's work, especially in his auteur book *The Secret of the Island Behind the Fence* (2009) and in the narrative comic book *The Great Adventure of Pepík Střecha* (2012), we shall look here at the first book, in which the trace of Trnka is most clear.

The central character in the book *About the Garden* is František, who is not unlike Pavel Čech's other heroes. He lives in an old city that kindles his imagination just like an amulet in the form of a glass marble. One day he finds the gate open to a secret garden, full of stories, which he has always wanted to enter. However, his fear prevents him from doing so. Grown up and on a visit abroad, he buys a key that reminds him of his childhood. He returns to the garden, but the key does not fit the lock, and the garden looks neglected. František walks away, disappointed, but the reader finds out that he was being watched by a boy who saw in the garden what František saw years ago. We thus find the same motif of the garden of childhood as in Jiří Trnka.

A notable feature of Čech's garden in this book is its admitted intertextuality: "Another boy claimed that at the end of the garden there was a lake, and that in it there lived a whale. He had read about it in a picture book."³ In adulthood, Čech's garden is, as with Trnka, a place of disappointment and disillusion, but here it is made explicit: "František took the key out of his pocket, but it did not fit the lock. Frustrated and disappointed, he broke the ancient mechanism with a stone and entered the garden of which he had dreamed as a child. All he found, however, was an overgrown orchard and a derelict building in a corner."⁴ It might be said that Čech develops an idea

that Trnka only hints at. In this sense he is definitely not an imitator of Trnka, but a creator in his own right with his own distinctive imagination.

A distinctive imagination is something that undoubtedly also concerns two further gardens that have made their place in contemporary Czech literature for children and young people and that I would like to present here. They are not the work of a single author, but of a tandem, in which the text came first, but the imaginative nature of the space of the garden also allowed the artistic component to excel.

The story is dominant in the book *Zuza in the Gardens* by writer Jana Šrámková and illustrator Andrea Tachezy, published in 2015. Jana Šrámková has not set her narrative in a specific garden, but in the specific environment of an area of allotments. As well as the tidy gardens there is the mysterious and overgrown garden of Old Bela with her black dog. As in Trnka and Čech, the key also plays a role here as the symbolic object of the transition between two worlds. The story is brought alive, generously and with humour, by the illustrations of artist and illustrator Andrea Tachezy, and an animated film is currently being created by Zuzana Sunková using oil painting on glass. The third in our series is the embroidered garden of Eva Wolfová, who used this unusual technique to illustrate Olga Černá's manuscript. The result of their joint work, *From the House and Garden*, was published in 2011.

The garden attracts not only prose writers, however. The middle-generation poet Petr Borkovec is increasingly inclined towards work for children. The poems in his debut book for children, the board book *Everything is in the Garden* (2013) with illustrations by Filip Pošivač, are not easy. At times they give the impression of

not having been intended for children. One day in the life of two sisters, a big one and a smaller one, spent in an old garden in the presence of snowberries, dormice and yellowish snails, is, however, an ideal projection screen for these poetic pictures. The lyrical illustrations by animated film maker Filip Pošivač makes it a work worthy of the attention not only of children's literature theorists and garden lovers.

I have definitely not exhausted all the gardens to be found in contemporary Czech children's literature, for there are many of them. I would thus like to at least mention the botanical garden as an island of democracy in a corrupt city, as described by Tereza Horváthová in her book *The Blue Tiger* (2004, illustrated by Juraj Horváth) and the paradise garden of creation in *Rainbow Stories* by Daniela Fischerová (first published in 1982 with illustrations by Eva Šedivá, in further editions by Irena Šafránková). It may, however, be more of greater benefit to think about what the space of the garden means in more general terms.

They are always places of mystery, with the nature of an island. They are also places of transition or rebirth – not only from childhood into adulthood. However, the garden also represents, in the category of time, a change in itself in the cycle of the year. It is also a transitional space between home and the forest. It is an apparently tamed wilderness, in which danger is represented by a tom cat or a cantankerous old woman. It is children's eyes that make these creatures into malevolent doers of harm. It is a space for games (in Trnka's case also linguistic ones) that can be played and mastered only by children. Although it is a space, it is not a rigid and static space – on the contrary, it is dominated by the status of change and action. It is a space that keeps its mystery only to the extent that we ourselves allow its mysteriousness.

Bibliografie / Bibliography

- BORKOVEC, Petr. *Všechno je to na zahradě*. II. Filip Pošivač. Praha: Běžilíška, 2013. ISBN 978-80-86471-42-6.
- ČECH, Pavel. *O Zahradě*. Praha: Brio, 2005. ISBN 80-86113-76-0.
- ČERNÁ, Olga. *Z domu a zahrady*. II. Eva Volfová. Tábor: Baobab, 2011. ISBN 978-80-87060-50-6.
- FISCHEROVÁ, Daniela. *Duhové pohádky*. II. Irena Šafránková. Praha: Meander, 2003. ISBN 80-86283-21-6.
- HODROVÁ, Daniela. *Místa s tajemstvím: kapitoly z literární topologie I*. Praha: Koniasch Latin Press, 1994. ISBN 80-85917-03-3.
- HORVÁTHOVÁ, Tereza. *Modrý tygr*. II. Juraj Horváth. Tábor: Baobab, 2004. ISBN 80-903276-8-0.
- MANDYS, Pavel, ed. *2 × 101 knih pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 2013. ISBN 978-80-00-03336-5.
- ODERSKÁ, Markéta. *Trnkova pohádková Zahrada opravdu existovala, zůstala však zakletá v čase* [online]. 2016 [accessed 23 August 2021]. Available at: <https://www.extrastory.cz/trnkova-pohadkova-zahrada-opravdu-existovala-zustala-vsak-zakleta-v-case>
- ŠRÁMKOVÁ, Jana. *Zuza v zahradách*. II. Andrea Tachety. Praha: Labyrint, 2015. ISBN 978-80-86803-33-3.
- TRNKÁ, Jiří. *Zahrada*. Praha: SNDK, 1962.

3/ ČECH, Pavel. *O Zahradě*. Praha: Brio, 2005, unpaginated. ISBN 80-86113-76-0.

4/ Ibid.

Zahrady v animované tvorbě Jiřího Trnky i jeho následovníků a následovnic

Gardens in the animated work of Jiří Trnka and his successors

Eliška Děcká

Když se řekne Jiří Trnka a zahrada, je pochopitelné, že nejčastěji přijde na mysl stejnojmenná Trnkova kniha nebo televizní animovaný seriál natočený dle její předlohy v sedmdesátých letech Břetislavem Pojarem a Miroslavem Štěpánkem. V tomto textu bych se však chtěla zaměřit i na zahrady, rostliny a jejich symboliku objevující se také v animované tvorbě Jiřího Trnky. Zároveň bych i na několika konkrétních příkladech ukázala vliv Trnky na pozdější výtvarnické a animátorské generace a vyzvedla několik příkladů originální autorské práce se zahradní symbolikou i mezi současnými animátory a animátorkami.

Klíčová slova: Jiří Trnka, animovaný film

K mezinárodně nejúspěšnějším českým výtvarníkům současnosti lze bezesporu zařadit Petra Sise. Umělec propojený s Trnkou nejen skrze obdiv k magickým zahradám, ale také životem samým.¹ Byl to totiž právě čerstvě jmenovaný profesor Trnka, který si v roce 1968 vybral Sise na základě jeho domácích výtvarných prací jako jednoho ze čtyř svých tehdejších studentů. I proto Sís v rozhovorech často zmiňuje, jak ho dojímá, že byl s Trnkou následně propojen i skrze Cenu Hanse Christiana Andersena za ilustrace dětských knih.² Trnka ji obdržel v roce 1968, Sís poté v roce 2012.

Co se zahrad týče, vnímám nejsilnější propojení obou autorů v práci se zahradou, lesem či přírodou jako symbolickým odrazem duchovního rozpoložení jejich hrdinů. Ve *Snu noci svatojanské* (1959) hraje například zásadní roli nejen kouzelný květ způ-

sobující omamnou zamilovanost, ale také zahrady a les. Zmatky a nedorozumění, které se v jejich temných zákoutích odehrávají, jako by vizualizovaly vnitřní zmatky v srdcích a hlavách hlavních protagonistů.³ To Petr Sís jde ve svém filmu *Hlavy* (1979) opačnou cestou, když divákům symbolicky ukazuje, co všechno může v lidských hlavách do slova vykvést. S Trnkou ho v jeho tvorbě spojuje také nakládání s přírodními motivy jako symboly svobody. Zatímco u Sise jsou to ptáci, kteří, jak sám rád uvádí, nemají pasy a mohou letět, kam chtějí, v Trnkově snad nejslavnějším filmu *Ruka* je takovýmto symbolem květina v květináči.⁴ O mnoho desítek let později je obdobným symbolem (tentokrát svobody víry a vnitřního přesvědčení) i tajemná dinosauri kost, nalezená opět ještě světem nezkaženými dětmi v tajemné zahradě, tentokrát v podání výtvarníka Filipa Pošivače a režisérky Kateřiny Karhánkové v krátkém animovaném filmu *Nový druh* (2013).⁵

Ostatně právě v Trnkových pozdních filmech, jako jsou *Kybernetická babička* (1962)⁶ nebo již zmiňovaná *Ruka* (1965), se nejvýrazněji odráží autorova úcta k (běžný život přesahující) přírodě, ilustrovaná skrze jemné náznaky a symboliku. Na začátku příběhu *Kybernetické babičky* vidíme například odcházet vnučku z až magicky rozkvetlé divoké zahrady přes úzkou, vratkou dřevěnou lávku směrem k jakémusi futuristickému nádraží budoucnosti, kde jí má létající dopravní prostředek dopravit do velkoměsta za otcem. V jeden moment volí režisér Trnka přímý záběr z výšky tak,

1/ KROUTVOR, Josef. Mimikry Petra Sise. In: Stanislav Ulver, ed. *Animace a doba*. Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku, 2001, s. 171–172.

2/ Česká televize: *iVysílání* [online]. 2006 [cit. 20. 9. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1183619616-kultura-cz/212562228000021/obsah/205703-vytvarnik-petr-sis>

3/ HOWARD, Cerise. „The Passion of the Peasant Poet: Jiří Trnka, A Midsummer Night's Dream and The Hand [online]. *Senses of Cinema*. Únor 2013 [cit. 20. 9. 2021]. Dostupné z: <https://www.sensesofcinema.com/2013/cteq/the-passion-of-the-peasant-poet-jiri-trnka-a-midsummer-nights-dream-and-the-hand/>

4/ JOSCHKO, Lucie. Politická cenzura v českém animovaném filmu: kamarád, či veřejný nepřítel? In: Kateřina SURMANOVÁ, ed. *Ostrovy animace*. Olomouc: Pastiche Filmz, o. s., 2010, s. 21–28.

5/ DĚCKÁ, Eliška a KARHÁNKOVÁ, Kateřina. Animátorský nový druh. *Cinepur*. 2016, roč. 22, č. 106, s. 26.

6/ BENEŠOVÁ, Marie. V čem je *Kybernetická babička* nová. In: Stanislav Ulver, ed. *Animace a doba*.

Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku, 2001, s. 98–100.

aby ještě více vizuálně vyzdvihnul kontrast přírodního, různorodého, zeleného versus technického, monotónního, černo-šedého, a zapůsobil tak emocionálně na diváky. Podobný symbolický pohled z mraků se pak objevuje například i v úplném závěru krátkého filmu Darii Kashcheevy *Oáza* (2017). Autorka v něm obdobně jako Trnka vyzvedá roli přírody – zde městské zarostlé zahrady (ne nepodobné džungli) uprostřed hlučného kruhového objezdu v centru anonymního velkoměsta.⁷ Teprve v tomto magickém zahradním prostoru plném rostlin, zvířat a zvuků pocházejících pouze z přírody si hlavní hrdinka (snad autorčino alter-ego) teprve v klidu vydechne.

Ostatně zvuky a ruchy hrají v symbolice animovaných zahrad velkou roli, tak jako koneckonců zvuk v animaci obecně. Jako skvělý příklad může v tomto ohledu posloužit vtipná scéna z epizody *Jak ulovit tygra* (1976) v podání Pojara a Štěpánka, v níž se kluci poprvé vrací zpět do zahrady a za pomoci tajemné, drzé ozvěny vyvolávají kocoura / ozvěnu. Nápad, který Trnka skvěle uvedl na svět v literární podobě, obohatil v seriálové verzi svým originálním hlasovým projevem František Filipovský i již zmiňovaný výtvarník Miroslav Štěpánek, jehož pohádkové zpodobnění zahrady přímo vybízí k tomu, aby se v ní objevovaly čarovné jevy. S podobným motivem tajemných městských, panelákových zvuků versus těch přírodních z fantasií džungle si pohrála i nedávná absolventka kdysi Trnkova ateliéru na UMPRUM Marie Urbánková ve svém absolventském filmu *Betonová džungle* (2019).

Je tedy snad očividné, že téma zahrada a symboliky s nimi spojené je v české animované tvorbě stále živé, a jen s trochou nadsázky...doslova kvete. A ať už je to vlivem četby Trnkovy *Zahrady*, která prošla dětstvím snad každého z nás, nebo vzrůstajícími obavami o stav naší přírody

současné, domnívám se, že není na škodu si některé hodnoty Trnkových magických zahrad neustále připomínat.

Gardens in the animated work of Jiří Trnka and his successors

When we hear the words Jiří Trnka and garden, we understandably think most often of Trnka's book of the same name, or the televised animated serial based on it that was made in the 1970s by Břetislav Pojar and Miroslav Štěpánek. In this article, however, I would like to focus on gardens, plants and their symbolism as also found in Jiří Trnka's animated work. I would also like to show, using several concrete examples, Trnka's influence on later generations of artists and animated film makers, and to look at several examples of original work using garden symbolism by contemporary makers of animated film.

Key words: Jiří Trnka, animated film

Petr Sís is undoubtedly one of the most internationally successful Czech artists of the present day. He is an artist connected with Trnka not only in his admiration for magic gardens, but also by life itself! It was Trnka, newly appointed a professor, who in 1968 chose Sís on the basis of his art portfolio as one of his four students at the time. This is one of the reasons why Sís often mentions in interviews how moving he finds it that he was subsequently also connected with Trnka by the Hans Christian Andersen Award for children's book illustration.² Trnka received the award in 1968, Sís in 2012.

As far as gardens are concerned, I see the strongest connection between the two authors in their use of the garden, forest or nature as a symbolic reflection of the mental state of their heroes. In *A Midsummer*

Night's Dream (1959) a vital role is played not only by a magic flower that causes people to fall into an amorous stupor, but also by gardens and the forest. The confusion and misunderstanding that takes place in the dark corners of these places seem to put into visual form the inner confusion in the hearts and heads of the protagonists.³ In his film *Heads* (1979) Petr Sís goes in the other direction, showing viewers all the things that may literally flower in human heads. He is also connected to Trnka in the way he treats natural motifs as symbols of freedom. While in Sís they are birds, which, as he likes to say, do not have passports and can fly where they want, in Trnka's probably most famous film, *The Hand*, a symbol of this kind is the flower in a flowerpot.⁴ Many decades later a similar symbol (this time of freedom of belief and inner conviction) is a mysterious dinosaur bone, discovered once again by children, unspoiled by the world, who find themselves in a mysterious garden, this time created by artist Filip Pošivač and director Kateřina Karháňková in the animated short film *The New Species* (2013).⁵

Indeed, it is in Trnka's late films, such as *The Cybernetic Grandmother* (1962)⁶ and the above-mentioned *The Hand* (1965) in which the author's respect for the nature that transcends ordinary life is most distinctively reflected, illustrated by means of subtle hints and symbolism. At the beginning of the story of the *Cybernetic Grandmother* we see the granddaughter leaving an unruly garden, blooming almost magically, across

a narrow and rickety wooden bridge. She is heading for some sort of futuristic station of the future, from which a flying transport device is to take her to her father in the city. At one moment Trnka chooses a direct shot from above in such a way as to highlight even more the visual contrast between the natural, varied and green and the technical, monotonous, grey-black, thus making an emotional impression on the viewer. A similarly symbolic view from the clouds can be found at the very end of Daria Kashcheeva's film *Oasis* (2017). In that film the author emphasises the role of nature in a similar way to Trnka – in this case an overgrown city garden (not unlike a jungle) in the centre of a noisy roundabout in the middle of an anonymous big city.⁷ It is only in this magical garden space, full of plants, animals and sounds that come only from nature, that the heroine (who may well be the author's alter ego) can exhale undisturbed.

Indeed, sounds and commotion play a great role in the symbolism of animated gardens, just as sound does in animated film in general. An excellent example in this respect is a humorous scene from the episode *How to Catch a Tiger* (1986) by Pojar and Štěpánek, in which the boys return to the garden for the first time and with the aid of a mysterious, cheeky echo call up the tom cat/echo. An idea that Trnka brought brilliantly into the world in literary form is enriched in the serial version by František Filipovský's original voice work and the artist Miroslav Štěpánek, whose fairy tale

1/ KROUTVOR, Josef. Mímkry Petra Sise. In: Stanislav Ulver, ed. *Animace a doba*. Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku, 2001, pp. 171–172.

2/ Česká televize: iVysílání [online]. 2006 [accessed 20 September 2021]. Available at: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1183619616-kultura-cz/212562228000021/obsah/205703-vytvarnik-petr-sis>

3/ HOWARD, Cerise. The Passion of the Peasant Poet: Jiří Trnka, *A Midsummer Night's Dream* and *The Hand* [online]. Senses of Cinema. Únor 2013 [accessed 20 September 2021]. Available at: <https://www.sensesofcinema.com/2013/cteq/the-passion-of-the-peasant-poet-jiri-trnka-a-midsummer-nights-dream-and-the-hand/>

4/ JOSCHKO, Lucie. Politická cenzura v českém animovaném filmu: kamarád, či veřejný nepřítel? In: Kateřina SURMANOVÁ (ed.), *Ostrovny animace*. Olomouc: Pastiche Filmz, o. s., 2010, pp. 21–28.

5/ DĚČKÁ, Eliška and KARHÁŇKOVÁ, Kateřina. Animátorský nový druh. *Cinepur*. 2016, vol. 22, no. 106, p. 26.

6/ BENEŠOVÁ, Marie. V čem je Kybernetická babička nová. In: Stanislav Ulver, ed. *Animace a doba*. Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku, 2001, pp. 98–100.

7/ BOHÁČKOVÁ, Kamila and KASHCHEEVA, Daria. Prolomit vlny v loutce. *Cinepur*. 2019, vol. 28, no. 122, pp. 24–25.

7/ BOHÁČKOVÁ, Kamila a KASHCHEEVA, Daria. Prolomit vlny v loutce. *Cinepur*. 2019, roč. 28, č. 122, s. 24–25.

depiction of the garden make it distinctly likely that magical elements are going to appear in it. A similar motif of mysterious city sounds from a block of flats versus natural ones from a fantasy jungle features in *Concrete Jungle* (2019), a graduation film by Marie Urbánková, who recently graduated from what used to be Trnka's studio at the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague (UMPRUM).

It should thus be obvious that the theme of gardens and the symbolism connected with them is one that is still alive in Czech animated film, and that with only a little exaggeration... is literally blooming. Whether it is the result of reading Trnka's *Garden*, which was part of the childhood of probably every one of us, or the result of growing fears regarding the state of our present-day natural world, I believe it is a good thing to keep reminding ourselves of some of the values of Trnka's magical gardens.

Bibliografie, filmografie / Bibliography, filmography

BENEŠOVÁ, Marie. V čem je Kybernetická babička nová. In: Stanislav Ulver, ed. *Animace a doba*. Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku, 2001, pp. 98-100.

BOHÁČKOVÁ, Kamila and KASHCHEEVA, Daria. Prolomit vlny v loutce. *Cinepur*. 2019, vol. 28, no. 122, pp. 24–25.

DĚČKÁ, Eliška and KARHÁNKOVÁ, Kateřina. Animátorský nový druh. *Cinepur*. 2016, vol. 22, no. 106, p. 26.

HOWARD, Cerise. The Passion of the Peasant Poet: Jiří Trnka, A Midsummer Night's Dream and The Hand [online]. *Senses of Cinema*. Únor 2013 [accessed

20 September 2021]. Available at: <https://www.sensesofcinema.com/2013/cteq/the-passion-of-the-peasant-poet-jiri-trnka-a-midsummer-nights-dream-and-the-hand/>

JOSCHKO, Lucie. Politická cenzura v českém animovaném filmu: kamarád, či veřejný nepřítel? In: Kateřina Surmanová, ed. *Ostrovy animace*. Olomouc: Pastiche Filmz, o. s., 2010, pp. 21–28.

KROUVOR, Josef. Mimikry Petra Sise. In: Stanislav Ulver, ed. *Animace a doba*. Praha: Sdružení přátel odborného filmového tisku, 2001, pp. 171–172.

TRNKA, Jiří. *Zahrada*. Praha: SNDK, 1962.

Česká televize: *iVysílání* [online]. 2006 [accessed 20 September 2021]. Available at: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1183619616-kultur-cz/212562228000021/obsah/205703-vytvarnik-petr-sis>

Betonová džungle [film]. Directed by Marie Urbánková. Czech Republic, 2019.

Hlavy [film]. Directed by Petr Sís. Czechoslovakia, 1979.

Kybernetická babička [film]. Directed by Jiří Trnka. Czechoslovakia, 1962.

Nový druh [film]. Directed by Kateřina Karhánková. Czech Republic, 2013.

Oáza [film]. Directed by Daria Kashcheeva. Czech Republic, 2017.

Ruka [film]. Directed by Jiří Trnka. Czechoslovakia, 1965.

Sen noci svatojánské [film]. Directed by Jiří Trnka. Czechoslovakia, 1959.

Zahrada [film]. Directed by Břetislav Pojar. Czechoslovakia, 1974–76.

Poezie a zjevení: Hledání zahrad v nás

Poetry and revelation: Exploring the gardens inside us

Fanuel Hanán Díaz

Každý z nás má v sobě zahradu. Chodíváme tam však jen málokdy, protože k tomu, abychom do ní mohli vstoupit, potřebujeme zvláštní rozpoložení, které nás nutí projít nejhlubšími labyrinty vědomí, poznat emoce, které neznáme, a proniknout na území velkých otázek. Jakmile se dostaneme dovnitř, umožňují nám další smysly naslouchat tajemnému hlasu ticha a objevovat utajený svět neviditelného. Tak jako se ocitáme v zemi zázraků, když zažíváme onen zvláštní stav dětství, zjevuje se tato zahrada těm z nás, kdo jsme se oděli do jiného, poetického hávu vnímavosti.

Když jsem byl malý, slyšel jsem jednou otázku, zda se básníkem člověk teprve stává, nebo se jako básník už narodí. Během života jsem pochopil, že obojí je nutnou podmínkou k tomu, abychom mohli vstoupit do onoho nádherného a překvapivého vesmíru, v němž jsou všechny smysly zjitřeny a v němž také zjistíte, že je možné mluvit jiným jazykem, složeným ze slov, obrazů a zvuků kvůli tomu, co v nás zůstává nevy-sloveno. Čas strávený na tomto území plyne jinak, protože abyste se tam dostali, musíte odhodit všechny konvence a poddat se okamžiku, který může být nekonečný a pomíjivý zároveň. A právě v tomto pomíjivém a věčném okamžiku vzniká poezie.

Jak je možné tvořit poezii pomocí obrazů, když přece to, co označujeme jako poezii, je událostí jazyka? Uvažujeme tímto způsobem, protože jsme nepředpokládali, že ona vnitřní zahrada, v níž se rozpíná neobvyklé, hrozivé a vznešené, není stvořena z konkrétní substance, ale je nasvětlena díky našemu způsobu vidění toho, co nás obklopuje, díky tomu, že předměty naší všednodennosti nabíjí novými významy, obohacuje prožitky intenzitou emocí, odhaluje skryté a nalézá neviditelné souvislosti, které zažehují jiskru neobyčejnosti a osvětlení.

Každý z nás má svou zahradu. Některé jsou pestré, s obřími listy a exotickými květi-

nami, plné ptáků, které si nelze ani představit. Jiné zahrady jsou klidné a uspořádané, s úhledně upravenými keři a poletujícím pestrébarevným hmyzem. Jsou zahrady, které zprostředkovávají kouzlo minimalismu a podstaty; jsou jiné, které mají bujnou vegetaci, jsou nezměrné a nespoutané a působí jako neproniknutelná divočina. A pak ještě další, jejichž esencí je podivnost a záhadnost.

Chcete-li ohradit tento osobní prostor, který je čímsi jako domem, musíte žít a cítit se divoce. A učit se dívat a hodně číst. A poslouchat hudbu a vážit si ticha. A přemýšlet o velkých otázkách a umět na ně zapomenout. A najít sebe sama a sama sebe také ztratit. A přemýšlet. A představovat si.

V domě Yaro Mbekiho byl jediný pokoj. Nikdo nechápal, jak je možné, že se do něj kromě postele a křesla vejde les, tři hejna ptáků a odpolední slunce.¹

Tento text napsala básnička Maria José Ferrada pro knihu vizuálních metafor s názvem *Casas*, kterou ilustroval španělský umělec Pep Carrió.

Vizuální metafory jsou mocné. Působí tak, že začleňují realie, které nelze přirozeně propojit, a symbolicky vysvětlují emoce a prožitky, které nelze jinak pochopit. Dům je prostor s mnoha významy. Může být tím, co si neseme s sebou, když se stěhujeme, nebo prostorem, který obýváme ve svém těle. Tento zásadní prostor, jenž definuje naše kořeny, nalézá v této knize obrovské možnosti ztvárnění. Básnický jazyk je transformační a při svých hledáních nám přibližuje různé úhly, z nichž se můžeme podívat na tentýž mnohonásobný a odlišný objekt. Vizuální metafory nám na stejné rovině nabízejí spolubytí vzdálených objektů v sémantickém poli; zapojují dva pojmy do dialogu, aby vdechly život novému, půso-

1/ FERRADA, María Jose. *Casas*. Alboroto Ediciones, 2020. ISBN 9786079871536.

bivému a rezonujícímu obsahu, který sytí symbolický jazyk.

Latinská Amerika zažila mnoho diktatorských režimů. Časy jejich hrůzovlád byly poznamenány mučením a mizením lidí. Kniha *Niños*, kterou ilustrovala Venezuelanka María Elena Valdez, je sbírkou poetických textů připomínajících památku 34 dětí, jež zmizely během 17 let trvající vojenské diktatury v Chile.² Zabývá se temným okamžikem historie, v němž lidská moc a krutost dovede zničit něco tak vzácného a křehkého, jako je život dítěte. Ilustrace vytvářejí symbolický prostor – způsob, jímž poetický jazyk vyjevuje svět: nejdrsnější realitu zprostředkuje elegancí svých forem. Čtenář tak může procházet těmito zákoutími bytí s existenciálním, filosofickým postojem pomáhajícím pochopit temný stín, který v nás přebývá.

Nelson

*Zjistil, že měsíc se vejde do sklenice s vodou
Co když v noci položí sklenici na zem,
přímo pod měsíc
Zrodí se další, malinký, tam ve vodě
Stejně je to i s hvězdami
Než půjde spát, prozradí své sestře tajemství
Uvnitř sklenic je nebe*

Dvouletý Nelson Luis byl jedním z dětí, které se staly obětí diktatury. Myslím, že po tomto obrazu už ani není třeba hloubat nad životem zmařeným v tak útlém věku, nad imaginárním světem, který by byl mohl vzniknout ve vnitřní zahradě tohoto dítěte, schopného žít vlastní sny vším, co může obsahovat sklenice probuzená svitem měsíce.

Vedle vytváření symbolických prostorů má poezie obrovskou moc odhalovat neviditelné, snad proto, že oko básníka dovede najít svět v maličkostech, v detailech. Bud' proto, že dokáže pohledem proniknout pevnou hmotu, nebo proto, že se zastaví a trpělivě pozoruje, dokud nenajde něco, co má před

očima, ale co my (ti z nás, kteří ještě nejsme básníci) pouhým okem nevidíme, protože jsme krátkozrací, protože pořád spěcháme nebo protože máme neškolený zrak.

Natura je poetická kniha, která nás přibližuje k snové a zásadní zahradě v nás samých.³ Podíváme-li se pozorně, zahrada se nám otevře před očima. Ukáže list visící na větvi a ta se rozkošatí ve strom, který spolu s dalšími stromy tvoří les. V ilustracích, jejichž autorkou je Mexičanka Mariana Alcántara, si formy udržují vizuální rytmus – v žilnatině listu, v uspořádání listů na šikmé větvi, ve vzoru, který tvoří stromy svými kmeny. Zdá se, že v této zahradě všechno spí.

Ale právě v záhybech, ve stínech, v nehlubších zákoutích kypí život a dere se odtud na povrch. Kniha je koncipována tak, aby ji čtenář prohlížel proti slunečnímu světlu. Na jednobarevných stránkách jsou vyobrazena drobná i velká zvířata, kterými se hemží les. Skrytý svět života, který se odhaluje těm, kdo se skutečně dovedou dívat jinými očima.

Básnická duše, básnická bytost přehraje jazyk. Je to postoj k životu, je to trvalý stav pozornosti, je to ochota nechat se rozkolísat zjeveními, je to vnímání jinými smysly, než které známe. Bez hloubání, bez schopnosti klást otázky, bez utrpení a vášně není básníka. Kůže básníka je citlivá, nesmírně vnímavá na dotek; básnické oko trpělivě prohlíží a básnické ucho zaslechne i ty nejnepostřehnutelnější zvuky. Zastaven čas. Ticho. Okamžik.

Aby zjevení nastalo, musíme sami sebe nechat jít. Jedině tak najdeme netušené cesty do zahrad v nás.

Poetry and revelation: Exploring the gardens inside us

We all have a garden inside us, although we rarely visit it because to get there we need a special disposition that prompts us to go through the deepest labyrinths of our consciousness, to know emotions that we do not know and penetrate the territory of the great questions. Once we are there, other senses allow us to listen to the enigmatic voice of silence and discover the secret world of the invisible. Just as we dress in the land of wonder when we experience the special condition of childhood, this garden reveals itself to those of us who have clothed ourselves with a different, poetic and delicate skin.

When I was a child, I once heard it asked whether the poet is born or made. Over the course of my life I have come to understand that both conditions are necessary to reach this splendid and surprising universe, where all your senses are amplified and where you also discover that it is possible to speak in another language, made up of words, images, sounds, because of what you shut up. Time in this territory has another value, because to get there you have stripped away all conventions to surrender to a moment that can be endless and ephemeral at the same time. And it is in that ephemeral and eternal instant that poetry arises.

How is it possible to construct poetry with images, if what we know as poetry is an event of language? We think this way because we have not assumed that that interior garden where the unusual, the terrible and the sublime expand, is not built of a particular substance, but is illuminated thanks to our way of seeing what surrounds us, of recharging the everyday objects of other meanings, of wrapping experiences with the intensity of emotions, of revealing

what is hidden and of finding the invisible connections that ignite the spark of the strange and enlightenment.

Each of us has our own garden. Some are lush, with broad leaves and exotic flowers, full of birds impossible to imagine. Other gardens are serene and orderly, with graceful shrubs and fluttering multicoloured insects. There are essential gardens that convey the charm of the minimum and the essential, there are others that overflow, immeasurable and wild, and seem fierce and impenetrable. And there are others that have the essence of the strange and puzzling.

To build these personal enclosures, which are like houses, you need to live and feel wildly. And learn how to look, and read a lot. And listen to music and give value to silence. And think about the big questions and forget about them. And find yourself and also lose yourself. And think. And imagine.

Yaro Mbeki's house was a one-room house. Nobody understood how it was possible that, in addition to the bed and the armchair, a forest, three flocks of birds and the afternoon sun, could fit in it.¹

This is a text written by poet María José Ferrada for a book of visual metaphors called *Casas*, illustrated by the Spanish artist Pep Carrió.

Visual metaphors are powerful, they work to integrate realities that cannot be naturally connected, and they symbolically explain emotions and experiences that have no other way of being understood. The house is a space with many meanings, the one that we carry when we migrate or the house that we inhabit in our body. Such an essential space that defines our roots finds in this book enormous possibilities of representation, the poetic language is transformative,

2/ FERRADA, María Jose. *Niños*. William B Eerdmans Publishing Co, 2021. ISBN 978-0-8028-5567-1.

3/ FERRADA, María Jose. *Natura*. Alboroto Ediciones, 2020. ISBN 9786079927776.

1/ FERRADA, María Jose. *Casas*. Alboroto Ediciones, 2020. ISBN 9786079871536.

and in its searches it brings us closer to different angles from which we can look at the same multiple and different object.

Visual metaphors offer us, on the same plane, the coexistence of distant objects in the semantic field; they make two terms engage in dialogue to give life to a new, powerful and resonant content, which feeds the symbolic language.

In Latin America there have been many dictatorships, during which times of terror were installed, marked by torture and the disappearance of people. The book *Niños*, illustrated by the Venezuelan María Elena Valdez, brings together poetic texts that pay tribute to 34 children who disappeared during the 17 years of the military dictatorship in Chile.² A dark moment in history where the power and cruelty of the human being can destroy something as precious and fragile as children. The illustrations build a symbolic space that is the way the poetic language reveals the world: it covers the harshest reality with the elegance of its forms, so that the reader can walk through these recesses of existence with an existential, philosophical stance that helps to understand the shadow that inhabits us.

Nelson

*He discovered that the moon fits in
a glass of water.
What if at night he puts a glass on the
ground, right under the moon
another is born, tiny, there in the water.
The same happens with the stars.
Before going to sleep, he tells
his sister the secret:
there is a heaven inside the glasses.*

Nelson Luis was executed at the age of 2 by the dictatorship. I do not think it is necessary after this image to delve into that life that was cut short so early, the imaginary world

that could have grown in the inner garden of this child, capable of feeding his dreams from everything that a glass can contain when illuminated by moonlight.

In addition to creating symbolic spaces, poetry has the enormous power to reveal the invisible, perhaps because the poet's eye can find a world in the small things, in the details. Either because he can pierce the solid with his gaze or because he stops and observes patiently until he finds something that is in front of his own eyes but that we (those of us who are not yet poets) do not see with the naked eye, because we are myopic, because we are always in a hurry or because we have not trained our eyes.

Natura is a poetic book which brings us closer to a dreamlike and essential interior garden.³ If we look carefully, this garden opens to the eye: a leaf that hangs from a branch that extends in a tree, which together with another tree forms a forest. In the illustrations of the Mexican Mariana Alcántara, the forms maintain a visual rhythm, in the veins of the leaf, in the arrangement of the leaves on a sloping branch, in the pattern that the tree trunks design. In this garden everything seems to be asleep.

But it is precisely in the folds, in the shadows, in the deepest recesses that life boils and peeks out. This book, designed to be seen against the sunlight, reveals in the monochrome pages the tiny and large animals with which the forest seethes, the hidden world of life that is revealed to those who can really look with different eyes.

The poetic soul, the poetic being, transcends language. It is an attitude towards life, it is a permanent state of attention, it is letting yourself be assaulted by revelations, it is perceiving with other senses beyond those we know. There are no poets without contemplation, without the ability to inquire,

without suffering or passion. Poetic skin is sensitive, extremely sensitive, the poetic eye patiently scrutinizes, and the poetic ear hears even the most imperceptible sounds. Stopped time. Silence. Instant.

For the revelation to happen, we need to let ourselves go. Only in this way we can find the unforeseen paths to the gardens inside us.

Bibliografie / Bibliography

- FERRADA, Maria Jose. *Casas*. Alboroto Ediciones, 2020. ISBN 9786079871536.
FERRADA, Maria Jose. *Natura*. Alboroto Ediciones, 2020. ISBN 9786079927776.
FERRADA, Maria Jose. *Niños*. William B. Eerdmans Publishing Co., 2021. ISBN 978-0-8028-5567-1.

2/ FERRADA, Maria Jose. *Niños*. William B Eerdmans Publishing Co, 2021. ISBN 978-0-8028-5567-1.

3/ FERRADA, Maria Jose. *Natura*. Alboroto Ediciones, 2020. ISBN 9786079927776.

„Kniha je jako zahrada, kterou nosíš v kapse.“

“A book is like a garden you carry in your pocket.”

(latinské přísloví / Latin proverb)

Andrea Tachezy

Zahrada, ve které je člověk zahradníkem i návštěvníkem.

Zahrada, která může být užitková i okrasná.

Zahrada, do které jednou vstoupíš a chceš se tam stále vracet.

Já, městské dítě narozené na pražských Vinohradech jsem o zahradě snila celý život. O zahradě tajemné, místy zarostlé, kam se člověk trochu bojí vejít, ale stejně neodolá.

První takovou zahradou, do které jsem vstoupila, byla *Zahrada Jiřího Trnky*. Přesně taková, jak má být. S vrzající brankou, s tajemstvím, fantazií, poetikou a humorem. Nezapomenutelná, v dokonalé symbióze textu a obrazu. Trnkovy ilustrace mne provázely celým dětstvím a možná mne ovlivnily víc, než si umím představit.

Téma zahrad se mne průběžně dotýká i v profesním životě. V roce 2009 vznikl cyklus grafik – materiálových tisků *Za plotem* a *Zapomenuté zahrady*. Záchvěvy vizuálních vzpomínek na zahrady, které jsem zahlédla jen letmo. Na okamžik z okénka vlaku nebo dírou v plotě. V roce 2015 jsme spolu s Janou Šrámkovou vytvořily knihu *Zuza v zahradách*. Příběh se odehrává v zahrádkářské kolonii, v místě, které mne vždycky fascinovalo. Naposledy se malá zahrada objevila i v knize *Dům číslo 226*. A určitě nebyla poslední.

Vyrůstala jsem v secesním domě, obklopená starožitnostmi, které moji rodiče sbírali. Odtud asi pramení můj vztah ke všemu starému, dotýkanému, hojně používanému. Byla jsem samotářské dítě, hltala jsem knížky a kreslila. Toužila jsem po tom být ilustrátorkou, veterinářkou nebo strážkyní nějakého z národních parků v Africe. Svým způsobem jsem si své sny splnila (až na tu Afriku). Jsem ilustrátorka, celoživotně obklopená větším či menším počtem různě velkých zvířat. Vystudovala jsem výtvarné gymnázium a následně Vysokou školu uměleckoprůmyslovou. Z ateliéru textilu jsem přestoupila do ateliéru animovaného

filmu. Ale už během studia jsem věděla, že animovaný film nebude mojí životní cestou. Nejsem týmový hráč a u filmu, i animovaného, je to nutnost.

Po absolutoriu jsem se poměrně dlouho věnovala grafice, konkrétně hlubotisku a materiálovému tisku. V roce 2005 mne oslovili z nakladatelství Albatros, abych se zúčastnila konkurzu na ilustrace veršů Josefa Kainara. Konkurz jsem vyhrála a do dnes si myslím, že to bylo díky tomu, že se mi v noci zdálo, jak mám ilustrace udělat. Vznikla tak moje první ilustrovaná knížka *Nevidáno, neslycháno* a začala moje ilustrátorská cesta. Následovaly další tituly pro různá nakladatelství, ilustrace pro časopisy. Zpětně viděno to bylo období hledání, ze školy jsem rozhodně nebyla na praxi nijak připravená. Učila jsem se za pochodu, grafické programy jako samouk. Zkoušela jsem různé cesty...

Obrovský přelom nastal v roce 2012, kdy jsem začala spolupracovat s nakladatelstvím Běžiliška. Vytvořili jsme spolu s Robinem Králem úspěšně leporelo *Ferdinand!*, které získalo Zlatou stuhu a díky němuž jsem byla zařazena na čestnou listinu IBBY. Během dlouholeté spolupráce se zmíněným nakladatelstvím vznikly tituly *Něco ti povím*, *Johane, Křížem krážem hurá za ní*, *Lea a R*, *O čem sní*, leporela *Devět plchů* a *Když dá husa huse pusou*, *Maryčka Magdónova*, *Dům číslo 226* a *Co musejí morčata*. Všechny knihy, na kterých jsem pro Běžilišku pracovala, mám moc ráda. Nejlépe se mi ale pracovalo na titulech *Křížem krážem hurá za ní*, *O čem sní* a *Dům číslo 226*. Proč? Protože tyhle knihy vznikly z mého popudu. Měla jsem téma a chtěla ho výtvarně zpracovat, ale nechtěla jsem sama psát text. Bylo moc zajímavé zažít práci na knize jinak, než bývá obvyklé. Je obohacující a překvapivé, jak k „mému“ tématu přistoupí někdo jiný, jak ho uchopí, jaká použije slova, obraty. Na druhou stranu pak vzniká otázka, „čí“ kniha to vlastně je, vzhledem k tomu, že u knih se jako autor uvádí výhradně autor textu. Samozřejmě

s výjimkou knih autorských. Já sama jsem si zatím na autorskou knihu netroufla. Ale kdoví?! Třeba se jednou odhodlám...

Ilustrátorské práci se tedy věnuji téměř nepřetržitě šestnáct let. Vybirám si knihy, které mne opravdu osloví, případně mne donutí se posunout někam dál, jiným směrem.

Mám ráda, když mi už při čtení rukopisu hlavou běží film, vidím barevnost, kompozice. Začínám plnými skicáký, kde hledám podobu postav, prostředí. K ilustracím si ale nedělám detailní skici, jsou to spíš čmáranice kompozic. Vzhledem k mému způsobu práce není ani detailní skica možná.

Co se týká řemeslné stránky, řekla bych, že je proměnlivá. Baví mne střídání klasické techniky na papíru s prací digitální, ale bližší je mi papír.

Myslím si, že díky přípravným pracím – napínání papíru, mytí štětců, ořezávání tužek – vzniká prostor pro přemýšlení, pro určitý způsob meditace. Pomáhá mi to se na práci naladit, dostat se do ní. A pak ten prvek náhody, nechtěného! Ten mi žádný digitální program neumožní. Rozlitá barva, překvapivý otisk, náhodné setkání odstřížků – a nový nápad je tu! Tvůrčí trans trvá minimálně do chvíle, než přiletí moji ateliéroví kolegové anduláci a vytrhnou mě z něho. U kolika oklovaných ilustrací jsem se rozčilovala, co otisků v barvě namočených ptačích nožiček už jsem retušovala...

Výtvarné techniky mne baví kombinovat. Nejsem mistr v žádné z nich, ale ráda kouzím se všemi. V základu používám akvarel a akryl, pastelky, olejové i suché pastely, pracuji s koláží. U pastelek dávám přednost těm s extrémně měkkými tuhami, u koláže starým knihám s černobílými fotkami, které můžu dokolorovat. Ostatně staré papíry miluju ve všech podobách. Jen u ilustrací někdy bývá problém, že určitého typu papíru nemám dost na celou knihu. Tak si je nechávám na volnou tvorbu. To všechno dohromady, společně s mojí slabostí pro staré krámy všeho druhu, vede k tomu, že rozhodně nejsem minimalista.

Proto se v současné době věnuji kromě ilustrací i asamblážím, kde alespoň část svých pokladů zpracovávám a dávám jim nový život.

Na závěr bych se chtěla zmínit o knihách, které patří k mým nejmilejším.

Křížem krážem

Chtěla jsem udělat knihu, která by fungovala jako město, kde vkládáním volných listů vznikají nové křížovatky. Kde se kříží nejen ulice, ale i příběhy. Trochu bláznivé, veselé, bizarní. Texty naprosto skvěle napsala Šárka Krejčí. Kniha se tiskla sítotiskem a vzhledem k technologii vyšla ve velice nízkém nákladu a byla rychle vyprodaná. Je to škoda, myslím si, že je tak vtipná, že by si zasloužila dostat se mezi více lidí.

O čem sní

Kniha, která vznikla proto, že jsem si chtěla trochu hrát a vymýšlet si. Skvělé bylo, že vznikla úplně naruby. Nejdřív jsem udělala ilustrace a pak teprve napsal Petr Borkovec texty. Bylo úžasné je číst a sledovat, jakými směry se ubíraly jeho myšlenky. Ke každému tématu napsal textů víc a pak jsme vybírali ty nejlepší. Bohužel sešlo z plánu udělat ke knize dodatek, kde by byly i ty nevybrané. Byly totiž všechny skvělé. Kniha získala první cenu Fedrigoni Award a byla zařazena do katalogu White Ravens.

Dům číslo 226

Kniha, která vznikla díky domu, ve kterém jsem žila a který patřil rodině, jejíž součástí jsem dlouhou dobu byla. Zachovalo se tam mnoho původních věcí včetně fotografických alb, která mapovala život několika generací u Letenské pláně. Já jsem měla možnost vyzpovídat bývalé obyvatelky, zaznamenat jejich vzpomínky na dětství a život v domě. Na základě toho všeho pak Jana Šrámková napsala text. S Janou jsme pracovaly v podstatě paralelně. Měly jsme rámcový obsah kapitol a detaily jsme ladily v průběhu práce. Já jsem na některých

ilustracích použila fotografie z alba a dokreslením jsem na ně navazovala. Kniha byla oceněna Zlatou stuhou za ilustrace.

Maryčka Magdónova

Když v Běžilišce vznikla rubrika Jedna báseň, věděla jsem přesně, co bych chtěla ilustrovat. Tahle temná balada mne děsila už od školních let. Konečně přišly ke slovu fragmenty grafik, které jsem si dlouho schovávala s tím, že je jednou určitě použiju. Společně s omezenou barevností mi pomohly vystihnout atmosféru. Maryčka získala cenu SČUG Hollar v soutěži Nejkrásnější kniha roku.

„Pokud máte zahradu a knihovnu, máte vše, co potřebujete.“

Marcus Tullius Cicero

“A book is like a garden you carry in your pocket.” (Latin proverb)

A garden in which one is both a gardener and a visitor.

A garden that may be both useful and ornamental.

A garden that you enter once and always want to return to.

A city child, born in Vinohrady in Prague, I have dreamed of a garden all my life. A mysterious garden, overgrown in places, which you are a little bit scared to enter, but are nevertheless unable to resist.

The first such garden that I entered was Jiří Trnka's *Garden*. It was exactly as it ought to be, with a squeaking gate, mystery, imagination, poetry and humour. Unforgettable, with perfect symbiosis between text and picture.

Trnka's illustrations accompanied me throughout my childhood, and maybe influenced me more than I even realise.

The theme of gardens is also one that has interested me throughout my professional life.

In 2009 I created a cycle of graphic art – the material prints *Behind the Fence* and *Forgotten Gardens*. Tremors of visual memories of gardens that I had only glimpsed. For a moment from a train window or through a hole in a fence.

In 2015 I created a book with Jana Šrámková, *Zuza in the Gardens*. The story takes place in an area of allotment gardens, a place that has always fascinated me.

Most recently a little garden appeared in the book *House Number 226*. It was definitely not the last.

I grew up in an art nouveau house, surrounded by antiques, which my parents collected. This is probably the source of my fondness for everything old, much handled and used.

I was a solitary child. I devoured books and drew. I longed to be an illustrator, a vet or a guard somewhere in a national park in Africa.

In a way I have fulfilled my dreams (except for Africa). I am an illustrator, and have been surrounded all my life by a greater or lesser number of animals of various sizes.

I studied at a secondary school specialising in art, and later at the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague, where I moved from the Textile Studio to the Animated Film Studio. However, while I was a student I realised that animated film was not going to be my life. Film, including animated film, requires you to be a collaborator, which is something I'm not.

After graduating I spent a relatively long time working in graphic art, specifically gravure printing and material printing.

In 2005 I was asked by the Albatros publishing house to be on the shortlist to illustrate poems by Josef Kainar. I won the job and I still think it was because I had a dream about how I should do the illustrations. And thus my first illustrated book *Unseen, Unheard* was born and my career as an illustrator started. There followed various titles for various publishers and illustrations for magazines.

Looking back, it was a period of searching. School definitely did not prepare me for practice. I learnt as I went along, I taught myself graphics programmes. I tried various paths...

A major turning point came in 2012, when I started to work with the Běžiliška publishing house. Robin Král and I created the successful board book *Ferdinand!*, which won a Golden Ribbon and thanks to which I was put on the IBBY Honour List. During many years of working with the publisher, books arose such as *I'll Tell You Something, Johan; This Way, Criss, Cross, After Her; Lea and R; What They Dream About*; the board book *Nine Dormice and When a Goose Gives a Goose a Kiss; Maryčka Magdonova; House Number 226 and What Guinea Pigs Have to Do*. I am very fond of all the books on which I worked for Běžiliška. However, I most enjoyed working on *Criss, Cross, After Her, What They Dream About* and *House Number 226*. Why? Because these were books that I initiated. I had a theme and I wanted to work on it artistically, but I didn't want to write the text myself. It was very interesting to experience working on a book in a different way from usual. It is enriching and surprising to see how someone else approaches 'my' theme, how they deal with it, what words they use, what turns of phrase. On the other hand there then arises the question of 'whose' book it really is, given that in the case of books the author is always given as the author of the text. With the exception of auteur books, of course. I have not yet ventured to create an auteur book. But who knows?! One day I might pluck up the courage...

Illustration is thus something that I have devoted myself to almost continuously for sixteen years. I choose books that really speak to me, or which force me to move further, in another direction.

I like it when I am reading the manuscript and I can already see a film in my

head, colours, compositions. I begin with full sketchbooks where I search for the form of characters, the environment. I do not do detailed sketches for the illustrations, however; they are more scribbled compositions. Given the way I work, a detailed sketch is not even possible.

In terms of craftsmanship, I'd say it's varied. I enjoy alternating classical techniques on paper with digital work, but I'm closer to paper.

I think that preparatory work – stretching the paper, washing the brushes, sharpening the pencils – creates space for musing, for a certain type of meditation. It helps me to get in tune with the work, to get into it. And then there's the principle of chance, the unintended! No digital program can provide that. Spilt paint, a surprising print, the chance meeting of cut-off snippets – and a new idea is born! The creative trance lasts at least until the budgies with whom I share my studio fly up and drag me out of it. How many pecked-at illustrations have exasperated me, how many traces of paint from little bird feet have I had to retouch...

I enjoy combining artistic techniques. I am not a master in any of them, but I like conjuring with all of them. My basic ones are watercolour and acrylic, coloured pencils, oil and dry pastels, working with collage. With pencils I prefer the extremely soft ones, while with collage I like to use old books with black and white photographs that I can colour. Indeed, I am extremely fond of old papers in all their forms. With illustrations, however, it is sometimes a problem that I do not have enough of a certain type of paper for the whole book, and so I tend to leave them for free work. All of this, together with my weakness for old junk of all kinds, means that I am definitely not a minimalist. As a result, as well as illustration I am currently engaged in assemblage, where I can make use of at least part of my treasures and give them a new life.

In conclusion I would like to mention some of the books that are among my favourites.

Criss, Cross

I wanted to make a book that would function like a city, where by adding loose sheets of paper new crossroads would appear. Where not just streets cross each other, but stories as well. A little mad, fun, bizarre. The absolutely fantastic text was written by Šárka Krejčí. The book was printed using screen printing, and in view of the technology used, had only a very small print run that quickly sold out. It's a pity, I think it's such a funny book that it deserves to find its way to more people.

What They Dream About

A book that was created because I wanted to play and imagine a little. The great thing is that it came together back to front. First I did the illustrations and only then did Petr Borkovec write the texts. It was amazing to read them and follow the direction his thoughts were taking him in. He wrote several texts for each theme, and then we chose the best. Unfortunately, we didn't go ahead with the original plan to create an appendix to the book with the texts that were not chosen. They were all of them fantastic. The book won first prize in the Fedrigoni Awards and was included in the White Ravens catalogue.

House Number 226

A book that was created thanks to the house in which I lived and which belonged to the family of which for a long time I was part. Many original things had been kept, including photograph albums mapping the lives of several generations in the Letná district. I had the opportunity to ask the former occupants all about it, to record their memories of childhood and life in the house. On the basis of all of this Jana Šrámková wrote the text. Jana and I worked together essentially in parallel. We had the rough

content of the chapters, and we fine-tuned the details as we were working. For some of the illustrations I used photographs from an album and followed on from them using drawing. The book won a Golden Ribbon for the illustrations.

Maryčka Magdonova

When Běžiliška came up with the series One Poem, I knew exactly which one I wanted to illustrate. This dark ballad has horrified me since I was a schoolchild. Finally, the graphic fragments that I had kept hidden for so long, thinking that I would one day definitely use them, came into their own. Together with the limited use of colour they helped me to create the atmosphere. Maryčka won the Association of Czech Graphic Artists Hollar award in the Most Beautiful Book of the Year competition.

"If you have a garden and a library, you have everything you need."

Marcus Tullius Cicero

Bibliografie / Bibliography

TRNKA, Jiří. *Zahrada*. Praha: SNDK, 1962.

vlastní tvorba / own work:

KAINAR, Josef. *Nevidáno neslýcháno*.

Praha: Albatros, 2005. ISBN 80-00-01487-4.

KRÁL, Robin. *Ferdinande!* Praha: Běžiliška, 2013. ISBN 978-80-86471-47-1.

PONDĚLÍČKOVÁ, Klára. *Něco ti povím, Johane*. Praha: Běžiliška, 2014.

ISBN 978-80-86471-49-5.

KLIMENTO VÁ, Jana. *Lea a R*. Praha: Běžiliška, 2015. ISBN 978-80-906112-2-1.

KREJČÍ, Šárka. *Křížem krážem hurá za ní*. Praha: Běžiliška, 2015.

ISBN 978-80-906112-0-7.

BORKOVEC, Petr. *O čem sní*. Praha: Běžiliška, 2016. ISBN 978-80-906112-8-3.

MALÝ, Radek. *Devět plchů v pelechu*. Praha: Běžiliška, 2016.

ISBN 978-80-906467-3-5.

BEZRUČ, Petr. *Maryčka Magdonova*.

Praha: Běžiliška, 2017.

ISBN 978-80-906467-5-9.

ŠRÁMKOVÁ, Jana. *Dům číslo 226*.

Praha: Běžiliška, 2017.

ISBN 978-80-906467-8-0.

KRÁL, Robin. *Když dá husa huse pusu*.

Praha: Běžiliška, 2020.

ISBN 978-80-88360-04-9.

PONDĚLÍČKOVÁ, Klára.

Co musejí morčata. Praha: Běžiliška, 2021.

ISBN 978-80-88360-06-3.

1

4

5

2

3

6

- 1/ Projekce Trnkova filmu *Sen noci svatojanské* / Showing of Trnka's film *A Midsummer Night's Dream*
- 2/ Mezioborový večer studentských prezentací / Interdisciplinary evening of student presentations
- 3/ Workshop pod vedením / led by Marco Ieie
- 4/ Galerie Inkubátor – vernisáž výstavy / Opening of the exhibition of Andrea Tachezy, Marco Ieie and Jan Šrámek
- 5/ Přednáška / Lecture by Fanuel Hanán Díaz
- 6/ Autorské čtení / Author's reading by Radek Malý

Vstoupit do okamžiku prázdnoty a přítomnosti

Entering the moment of emptiness and presence

Marco Ieie

Před časem jsem začal kreslit jakéhosi lovce s třemi brky na hlavě a oštěpem v ruce, který ve chvíli, kdy nacházel kořist, strnul v úžasu a pozoroval krásu scenérie, ve které se nacházel, až na oštěp zcela zapomněl...

Víceméně ve všech dílech, která tvořím, je tato atmosféra očekávání, v níž se přítomný okamžik stává potenciálem přeměn. Když obrazy vznikají, uvědomuji si, že jsem dlužníkem vůči mnoha lidem a umělcům, které jsem poznal a kteří ovlivnili a stále ovlivňují moji práci. A nejen vůči lidem, i vůči místům a přirozeně i určitým zkušenostem, které mé profesní dráze dávaly a dávají směr.

Láska k malbě, zejména k vlámským malířům (Bruegel a Bosch, mám-li jmenovat, ale též Vermeer), i k dalším umělcům – kteří se od sebe velmi liší – jako Paul Klee, Dubuffet, Hopper a Casorati, nasměrovala moji uměleckou dráhu jak z hlediska poetického, tak formálního. Setkání s divadlem a zejména intenzivní pracovní zkušenost s Teatro de Los Sentidos (díky tomu, že jsem poznal zakladatelskou skupinou a mistra Enriqua Vargase) mě zasvětily do kouzla jejich poetiky založené zejména na nejasnosti, tichu a hře. Byly to podstatné etapy, ze kterých těžím ještě dnes. A v neposlední řadě znalost lesů, díky celodenním procházkám s přítelem, který mě jistým způsobem naučil chodit...

Má práce se rodí z malby, ve skutečnosti příkládám malířskému základu, který mně leckdy vnukne krajiny různých typů, velkou důležitost; často nekreslím, ale rovnou maluji. Kompozice vzniká instinktivně, hrou různých vztahů. Jedním z nich je vztah mezi velkým a malým. Často se mi stává, že maluji rozlehlé prostory, ve kterých se objevují malé postavy, jakoby viděné z dálky. Na kompoziční úrovni se mi takto pracovat moc líbí, s širokým pohledem na krajinu. Miluji hloubku plánu, který se v mých dílech objevuje velice často, ale navzdory svému sklonu k perspektivě na začátku práce často váhám, jestli zvolit dvojrozměrný, nebo trojrozměrný pohled na scenérii...

Maluji akrylovými a často i olejovými barvami, kdy pak přecházím zpátky k akrylu, abych dodal více lesku. Obecně ale pracuji s kombinací technik, které používám spíše instinktivně a postupně pak zapojuji racionálně.

Vždy jsem miloval povrch věcí, zejména zdi. To, jak na ně působí čas. Rád je začleňuji do svých prací, řekl bych dokonce, že jsou jejich nedílnou součástí. Když věci pozorujeme, je to jako by na nás z minulosti vykoukla vzpomínka... jsou to chvíle, kdy může přijít víze, která nám udá směr... V některých mých pracích jsou zdi domů, jejich fasády nebo vnitřní zdi kresebným podkladem, do kterého pak zasazují jednotlivé prvky a postavy. Postavy, které maluji, jsou dost neosobní a postrádají rysy, které by je charakterizovaly, jsou částí kompozice, do které je zasazují téměř vždy až nakonec.

Jsem určitě silně ovlivněn jistým typem filmu a některými režiséry, které miluji, zvláště atmosférou obsaženou ve snímcích Tarkovského. I v těchto filmech nacházím mystický a rozjímavý prvek umění a hudby, které zbožňuji.

Přízraky, duchové jsou postavy, které mě vždy fascinovaly, již od doby, kdy jsem byl dítě, vyrůstal jsem ve dvorech plných rozvěšeného, ve větru plandajícího prádla, a bylo přirozené si představovat oživlá prostěradla žijící si vlastním životem. Moc se mi líbí znázorňovat tyto představy, tak lehké a mlčenlivé, oživlé díky prostěradlům, šatům a spodnímu prádlu... V jistém smyslu společně se světlem živí pocit tajemna něčeho, co nelze poznat...

Často používám symboly, které se opakují v mnoha mých pracích, jako stylizované hvězdy nebo měsíc. V jistém smyslu mi pomáhají vyvolat neviditelnou úroveň reality, která by se mohla zjevit při delším pozorování; každopádně přispívají ke snové atmosféře, kterou ve svých dílech používám téměř pořád.

Během období lock-downu jsem pracoval intenzivněji a hodně jsem si hrál se

vztahem „venku a uvnitř“. Bylo to přínosné období, během něhož jsem zkoušel používat digitální techniky, které jsem začlenil i do své obvyklé práce. Po technické stránce se snažím být svobodný a vybírat si, co se mi nejvíce líbí. Styl nepředstavuje velký význam v mé práci, důležitá je atmosféra, kterou dokáže dílo předat. Z formálního hlediska mě zajímá kompozice, hledání rovnováhy v kompozici – když k ní dojde, je to právě ten okamžik, kdy se čas zastaví.

Ve scénách, které znázorňuji, je často přítomen při hledání světla a stínů fotografický a / nebo divadelní prvek. Hodně jsem pracoval s filmovou cívkou a převzal několik technik a postupů, jako malba, rytí, aplikace různých materiálů, včetně vystavování cívky přirozeným činidlům; i tyto zkušenosti ve mně vyvolala zvláštní záliba v textuře. Zpracovávat film svými rukama, dotýkat se ho, zacházet s ním a s jeho povrchem pro mě bylo velice vzrušující, v určitém smyslu podobné práci s vrstvením malby a časem na stěnách... Rychlost posouvání projektoru určuje tok snímků filmové cívky, všechny jsou nekonečnými okamžiky. Ve skutečnosti je film nehybný.

Pracuji s dětmi (jsem učitelem jedné školy uprostřed lesů nedaleko Říma). Jejich gesta a pohyby mě denně učí rozpoložení a přístupu, který cítím jako zásadní v procesu tvoření.

Tvořit obrazy, malovat, kreslit je pro mě možností vstoupit do onoho okamžiku prázdnoty a přítomnosti.

Entering the moment of emptiness and presence

A while ago I started to draw some sort of hunter with three feathers on his head and a spear in his hand. At the moment that he found his prey he stopped in amazement and gazed at the beauty of the scenery in which he found himself, until he quite forgot his spear...

More or less all the works I create contain this atmosphere of expectation, in which the present moment becomes the potential for transformation. When these pictures are being created, I realise how much I owe to the many people and artists whom I have met and who have influenced my work, and still do. But the debt is not only to people – it is also to places, and naturally also to certain experiences that have given and continue to give my career direction.

A love of painting, and especially a love of the Flemish painters (Breughel and Bosch, if I am to name names, but also Vermeer) and of other artists, who are very different from each other, such as Paul Klee, Dubuffet, Hopper and Casorati, has directed my artistic career both from the poetic and the formal point of view. Encounters with theatre, and above all intensive work experience with the Teatro de los Sentidos (thanks to my acquaintance with the founding group and the master Enrique Vargas) initiated me into the magic of their poetry, founded above all on ambiguity, silence and play. They were fundamental stages in my life on which I still draw today. And, last but not least, a knowledge of forests, thanks to walking all day with a friend who in a way taught me how to walk... My work, however, is born of painting, and in reality I ascribe great importance to my foundation in painting, which in some cases forces on me landscapes of various types; often, I do not draw, but paint directly. The composition arises instinctively, a play of various relationships. One of them is the relationship between the large and the small. It often happens that I paint large areas in which small figures appear, as if seen from a distance. On the compositional level I am very fond of working in this way, with a broad view of the landscape. I love depth of field, which in some of my works appears very often, but in spite of this tendency towards perspective I often hesitate at the start of a work whether to choose a two-dimensional or three-dimensional view of the scenery...

I paint in acrylics and often also in oils, then returning to acrylics in order to add more lustre, but in general I work with a combination of techniques, which I tend to use instinctively, going on to gradually engage the rational for purposes of organisation.

I have always loved the surface of things, above all of walls. The way in which time affects them. I am very fond of including them in my work. Indeed, I would say they form an integral part of it. When you look at things it is as if a memory peeps out from the past... there are moments when we may receive a vision that gives us direction... In some of my works, the walls of houses, their facades or their internal walls form the basis of the drawing, to which I then add individual elements and figures.

The figures I paint are fairly impersonal, lacking features to characterise them. They are part of the composition, into which I almost always add them right at the end.

I have definitely been strongly influenced by a certain type of film and some directors I love, especially the atmosphere in the films of Tarkovsky.

In these films, too, I find a mystical and contemplative element of art and music, which I adore.

Phantoms and ghosts are figures that have always fascinated me since, as a child, I grew up in courtyards full of laundry flapping in the wind, and it was natural to imagine a sheet coming to life and living its own life.

I like to depict these ideas, so light and taciturn, which have come to life thanks to sheets, dresses and underwear... in a certain sense, together with the light they are enlivened by a feeling of mystery towards something that cannot be recognised...

I often use symbols that are repeated in many of my works, such as stylised stars or the moon. In a certain sense they help me to evoke an invisible level of reality, or one that might appear during a longish period

of observation; in any case, they contribute to the dreamlike atmosphere that I use in my works almost all the time.

During the lockdown period I worked more intensively, and the relationship between 'outside and inside' is definitely something that I played with a lot.

It was a beneficial time, during which I learned how to use digital technique, which I then made part of my usual work.

On the technical side I try to be free and to choose what I like best. Style is not of great significance in my work; what is important is the atmosphere that the work manages to convey, and on the formal side I am interested in composition.

The search for balance in composition – when it happens, that is the moment when time stops.

In the scenes I depict there is often, in the search for light and shade, a photographic and/or theatrical element.

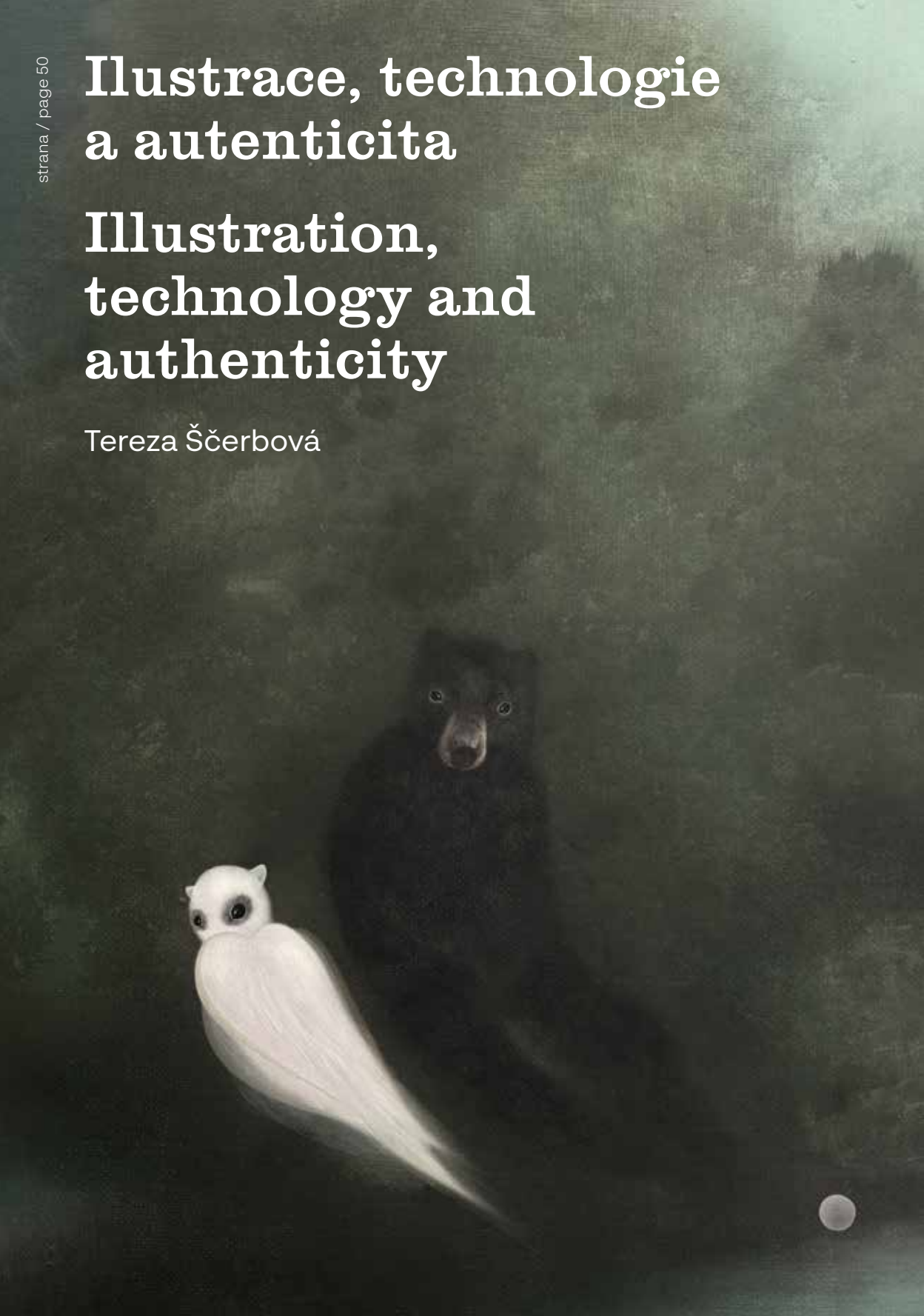
I have worked a lot with film reels and adopted several techniques and approaches, such as painting, engraving, the application of various materials to the surface, including exposing the reels to various natural agents; these experiences have awoken in me a special fondness for texture. Making film with your hands, touching it, handling it and its surface was something I found highly exciting, in a certain sense not unlike work with layers in painting and with time on the walls... The speed with which the projector is moved determines the flow of the pictures, all the pictures on the reel of film are never-ending moments, in reality film is motionless.

I work with children (I am a teacher at a forest school close to Rome) and their gestures and movements teach me every day a state of mind and approach that I feel to be fundamental in the creative process. Creating pictures, painting, drawing, is for me an opportunity to enter the moment of emptiness and presence.

Ilustrace, technologie a autenticita

Illustration, technology and authenticity

Tereza Ščerbová

Ilustraci jsem se začala zabývat v ateliéru ilustrace a grafiky na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Do té doby jsem se věnovala převážně malbě a myslela jsem si, že pokud se budu něčím seriózně zabývat, bude to štětec, nikoli tužka. Paradoxně to nakonec byla právě malířská průprava, která definovala můj přístup k ilustraci. Nicméně během studia i v následné praxi jsem vyzkoušela mnoho různých poloh a technologických postupů. Chtěla jsem obor obsáhnout celý tím spíš, že nebyl mou primární volbou. V jistém slova smyslu pro mě bylo překvapující, že navzdory slušně zvládnuté kresbě, kterou jsem se učila několik let, se mi dostalo nejvíce ocenění a uznání za knihy a projekty, které mají k malbě a svobodné tvorbě nejbliž. Obojí se propojuje například v mé autorské knize *Krtník*, která dostala ocenění Zlatá stuha. Tohoto milého uznání se mi dostalo ještě jednou za knihu Marky Míkové *Škvíry* a cením si i nominace na tuto cenu za ilustrace ke knize *Kdo zabil Snižka* od Petry Soukupové. Některé z knih, které jsem měla možnost ilustrovat, se pak dostaly do katalogů White Ravens. Ve své práci se kromě knižní ilustrace věnuji i různorodým výtvarným projektům na zakázku, jako jsou výmalby interiérů nebo výtvarné řešení v rámci postprodukce. Má autorská činnost se v současné době přesunula k malbě, protože mě na jaře čeká výstava a souběžně pracuji na nové autorské knize pro dospělé. Od letošního roku pak spolu s mým kolegou Štěpánem Málkem povedeme ateliér intermédií v Art & Design Institut v Praze. Momentálně také připravuji podklady pro dětskou knihu, kterou bych měla na podzim ilustrovat pro nakladatelství Host.

Současná ilustrace je stejně jako ostatní tradiční umělecké disciplíny postavena před otázkou, zda používat moderní technologie, nebo se držet tradičních řemeslných postupů. Mohlo by se zdát, že snad jen malíři se nikdy nevzdali štětce, ale i oni se stávají součástí digitálního světa, neboť v mnoha

případech jim jako podklady pro motivy obrazů slouží fotografie a videozáznamy. Podobně jsou na tom sochaři, kteří využívají nových technologií ve výrobě, nemluvě o tom, že 3D tisk se stále zdokonaluje. Je to ale právě ilustrace, u které je používání nových nástrojů nejvíce zjevné a diskutabilní, protože na rozdíl od práce sochařů a malířů jsou technologie nejen pomůckou při výrobě, ale přímým nástrojem tvorby.

Poslední dekádu se tím pro každého ilustrátora otevírá téma, jestli moderní technologie používat, či nikoli, a pokud ano, pak jakým způsobem. V tomto kontextu se nabízí i provokativní otázka. Používal by Jiří Trnka Photoshop, Illustrator, Procreate nebo třeba Zbrush, kdyby tvořil dnes? Změnilo by to jeho styl? Dá se jeho styl vůbec replikovat v grafických programech, anebo je nemožné nahradit ruční práci? Odpověď na otázku, jaký postup realizace svých ilustrací by zvolil Jiří Trnka dnes, je velice spekulativní. Na co ale lze odpovědět s jistotou je, že by se jen těžko vyhnul tomuto dilematu. Moderní technologie jednoduše řečeno dokážou kouzlit, a pokud má v sobě tvůrce dětského, zvidavého ducha, bude nutně okouzlen možnostmi, které mu nové nástroje a technologie umožňují. Stejně jako v jiných oborech má ale okouzlení novými možnostmi nejedno podstatné úskalí. Tak jako v jakémkoli jiném řemesle i tady platí, že aby se pravidla mohla porušovat, je nutné je znát. Jinými slovy, pokud ilustrátor neumí kreslit, kolorovat a tvořit bez počítače, tedy celou fázi ruční práce přeskochí, stane se nejen otrokem svého tabletu, ale řemeslná neznalost bude na jeho práci vidět. Ilustrace bude plochá a bez ducha. Replikovat jakoukoli ilustraci Jiřího Trnky moderními nástroji totiž není hračka. Jemnost kresby a mistrovská práce s barvou a texturami vyžaduje znalost těchto technik a pochopení toho, že když dva dělají totéž, není to totéž. Problém využití moderních technologií vidím především v tom, že jsou jako nástroj špatně pochopeny už na samém začátku. Pokud za-

čínající tvůrce chápe tyto nástroje výhradně jako způsob, jak se vyhnout hodinám práce, pak se stane přesně to, co zamýšlel. Jeho práce bude jednoduchá nejen ve své formě, ale i ve svém obsahu. Snaha si práci ulehčit a nikoli ji obohatit je tím momentem, který vnesl do knižní kultury vulgaritu, diletantství a v neposlední řadě i nedostatek originality v samotném pojetí. Jestliže neznám postup práce v klasických technikách a nemám svůj autentický rukopis, který vzniká delší dobu a mnohdy i léta, pak nedokážu svůj styl, záměr nebo vizi replikovat ani v grafických programech. Mou stylizaci a textury v takovém případě neurčuji já jako tvůrce, ale grafický program, což způsobuje to, že se konkrétně z knižní ilustrace vytrácí autenticita a duše. Vzniká tím paradoxně to, že se sobě knihy podobají jako vejce vejci. Nicméně nedostatek originality, trendy a epigonství jsou součástí umění napříč historií a v tomto směru se neděje nic, co by mělo tvůrce znepokojovat. Měl by se držet svého stylu i za cenu toho, že se jeho práce nesveze na vlně momentálních trendů.

Být solitérem, který jde svou cestou bez ohledu na tlak trhu, společnosti, trendů a nakonec i technologií je těžší, než se zdá. Je to ale současně jediná možná cesta, jak tvořit autenticky, tak jako bezesporu tvořil Jiří Trnka. Myslím si, že podstata, která jeho práci činí nadčasovou a stále v mnoha ohledech svěží a podmanivou, je naprostá upřímnost, skutečnost, že do své práce vkládal mnoho citu a delikátní něhy. Ačkoli jsou jeho postavy stylizované, ponechává jim ladnost proporcí. Výraz ve tváři pohádkových i lidských bytostí má zastřený, lehce melancholický výraz, který jim tímto způsobem ponechává tajemství a propůjčuje život. Prostředí, ve kterém postavy ožívají, je promyšleno do posledního detailu, byť je v něm ponechána lehkost. Dohromady jeho ilustrace tvoří podmanivý celek, kde se jednotlivé prvky harmonicky doplňují a vytvářejí dojem, že jako divák a čtenář vstupují do jiného světa, ve kterém

jsem vítaným hostem. Hřejivost, vstřícnost a lidskost je podle mého názoru to, co v sobě musel mít i samotný autor. Jsou to kvality, které stojí za talentem a neuvěřitelnou zručností, se kterou Trnka tvořil. Dost možná jsou to v první řadě kvality charakteru, které odlišují průměrné tvůrce a ilustrátory od těch, kdo jsou schopni vytvořit atmosféru, jež vtahuje do nitra obrazu podobně jako rozhovor s člověkem, který má v sobě hlubokou zkušenost a pochopení pro lidský svět. Je zvláštní a zároveň naprosto příznačné, že jsou to právě děti, které na obrazy, lidi, zvířata, přírodu a jejich společné příběhy reagují právě oním citem, postrádajícím kalkul, ať už morální či estetický. A podobně jako reagují na plnost světa, který vnímají nezastřenými smysly, vnímají i obrazy. Je-li obraz bez obsahu, věnují mu pár vteřin, je-li v něm přirozená plnost, vrací se a prohlížejí si jej znovu a znovu.

Současné děti se ve své vnímavosti nijak neliší od předešlých generací. Je celkem přirozené, že nesoudí obrazy podle řemeslných měřítek v tom smyslu, že by jim vadilo používání moderních nástrojů. Nejsou pohoršeny 3D ilustracemi, líbivostí nebo naopak záměrným staromilstvím. Je úplně v pořádku, že podlehnou trendu a milují postavičky i výtvarné provedení, které nemá nejvyšší kvalitu a úroveň. Nelze se divit, že jsou vizuálně přehlaceny podbizivitou, s jakou na ně útočí všudypřítomný marketing. Dost možná je ale o to víc důležité, aby v rámci vší té obrazové a významové iluze dostaly také něco tak komplexního a lidského, jako byla práce Jiřího Trnky. Jsem přesvědčena o tom, že vytvoření atmosféry dvourozměrného obrazu tkví v tom, že tvůrce musí mít celistvý obraz světa, který má reprodukovat, především sám v sobě. V knižní ilustraci se pak empaticky napojit na autora textu a prezentovat i jeho vizi. Stále se ale jedná o schopnost vnímat celek se všemi jeho detaily a postupovat podobně jako kameraman, který vybírá vhodnou část obrazu z celku. Umění ilustrace není královskou

disciplínou, jakou je bezesporu malba, není to monumentální záležitost, jako je socha. Ilustrace je tlumočnickem v Babylonu světa. Není okázalá, nebudí pozornost, nenutí překonávat hranice intelektu, není tady proto, aby posouvala hranice. Existuje proto, aby připomínala v poslední době dost opomíjené měřítko malého, něžného srdce, které dokáže promlouvat k lidem bez rozdílu.

Nebojme se být soudobými tvůrci, kteří využívají k tvorbě všechny nástroje, ale nezapomínejme na podstatu toho, co děláme. Ilustrace je svého druhu popelka, která zazáří až poté, co si projde nesnáze a tvrdými podmínkami. Nicméně proto je její proměna tak fascinující a hluboce lidská. Neovládne-li tvůrce řemeslo, nevydrží-li příkoří a tvrdé podmínky, které v našem oboru jsou, nevydá ze sebe žádný klenot. Průměrná, byť kvality nepostrádající práce, nevyžaduje výjimečnost ducha a je to tak v pořádku. Přesto vznikají knihy a ilustrace, které jsou něčím výjimečné, a já se domnívám, že za nimi stojí výjimeční lidé. Která díla a lidé to jsou, ukáže ale až čas. Jiří Trnka prošel zkouškou časem, a když se dívám na jeho dílo dnes, vidím, že nejen obstál, ale stal se inspirací pro mnohé jiné tvůrce. A já se cítím jedním z nich. Ve své práci kladu velký důraz na atmosféru a autenticitu stylizace, která je mi vlastní. Některé knihy se mi povedou více než jiné. Stále se zdokonaluji a hledám. Zajímají mě i jiné výtvarné disciplíny, především malba. Věnuji se také psaní. Přesto to bylo právě studium ilustrace, které mě donutilo strávit několik let s tužkou v ruce, a troufám si tvrdit, že bez toho bych později nedokázala pracovat svobodně i v jiných médiích. Stejný princip nalézám i ve způsobu, jakým pracuji s barvou. Kdybych neuměla malovat a neprošla mnohdy marnými pokusy ovládnout toto médium, nedokázala bych kolorovat ani ilustrace. V současné době mimo jiné využívám nové média a přistupuji k nim s dětským úžasem. V mnohém mi usnadňují práci v tom smyslu, že mi šetří čas

v rámci předtiskové přípravy. Umožňují mi zvládnout knihu v kratším čase, který daleko lépe odpovídá výši honoráře. Na druhou stranu je pro mě představa, že bych už nikdy nemalovala štětcem a nikdy nic nenakreslila ručně, velice bolestná. Je to tedy otázka míry a lásky k řemeslu jako takovému. Kdo jednou vytvořil originál bez zásahu počítače a bez jakéhokoli ulehčení, tedy vytvořil dílo sám spolu s múzami, ten se cítí jako námořník, který právě proplul bouří. Tomu pocitu extatického zázraku, že je to vůbec v mých silách stvořit obraz nebo ilustraci barvou nebo tuhou, se nic nevyrovná. Je to asi takový rozdíl, jako sledovat dokonalý film, nebo naopak žít zdánlivě nedokonalý život. Co si vyberete vy?

Illustration, technology and authenticity

I started to focus on illustration in the Illustration Studio at the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague. Until then I had been mostly concentrating on painting, and I thought that if I were going to focus on anything seriously, it would be the brush and not the pencil. In the end, paradoxically, it was my foundation in painting that defined my approach to illustration. Nevertheless, while I was a student and when working afterwards I tried out all sorts of modes and technological approaches. I wanted to cover the field all the more because it was not my primary choice. In a certain sense of the word I found it surprising that despite my decent mastery of drawing, which I had learned for several years, I won most appreciation and recognition for books and projects that were closest to painting and free work. The two are connected in, for example, my auteur book *Krtník*, which won a Golden Ribbon award. I received this welcome recognition once again for Marka Miková's book *Crannies*, and I am also glad to have been nominated for the same award for my illustrations for the book *Who Killed*

Snížek by Petra Soukupová. Some of the books I had the opportunity to illustrate subsequently found their way into the White Ravens catalogues. As well as illustration, I am also commissioned to undertake various art projects such as interior murals and art design in postproduction. Recently my activity has moved more towards painting – I have an exhibition awaiting me in spring – and at the same time I am working on a new auteur book for grown-ups. From this year, I and my colleague Štěpán Málek have led the Intermedia Studio at the Art & Design Institute in Prague. I am currently also preparing the material for a children's book that I am due to illustrate in the autumn for the publishing house Host.

Like other traditional artistic disciplines, contemporary illustration faces the question of whether to use modern technology or to stick to the traditional technical approaches. It might seem that only painters have never given up their brushes, but even they are becoming part of the digital world, since in many cases photographs and video recordings serve them as motifs for pictures. It is similar for sculptors, who make use of new technology in production, not to mention the fact that 3D printing is becoming ever more perfect. However, it is illustration where the use of new tools is most apparent and contentious, because unlike with sculptors and painters, technologies are not only an aid during production, but a direct tool of work.

During the last decade it has become an issue for all illustrators whether to use modern technology or not, and if so, in what way. In this context a provocative question arises. Would Jiří Trnka use Photoshop, Illustrator, Procreate or Zbrush if he were working today? Would it change his style? Can his style even be replicated in graphics programmes, or is it impossible to replace hand work? It is extremely speculative to guess what approach Jiří Trnka would take to his illustration today. What we can say

with certainty, however, is that it would be difficult for him to avoid the dilemma. Simply put, modern technologies are able to enchant, and if a creator has a childlike and curious spirit, he or she will necessarily be enchanted by the possibilities that the new tools and technologies allow. As in other fields, however, this enchantment with new possibilities has more than one fundamental drawback. As with any other craft, if you are going to break the rules then you need to know them. In other words, if illustrators are unable to draw, colour and create without a computer, and simply omit the whole stage of hand work, then they will not only be slaves to their tablets but their lack of craftsmanship will be visible in their work. It is no small feat to replicate any of Jiří Trnka's illustrations using modern tools. The fineness of his drawing and his mastery of colour and texture requires a knowledge of these techniques and an understanding that when two people do the same thing the result is not the same.

Above all, I believe the problem with using modern technologies is that they tend to be badly understood right from the beginning. If, when starting out, artists see these tools exclusively as a way of avoiding hours of work, then this is exactly what will happen. Their work will be simple not only in form but in content. Efforts to save on work rather than enrich it is what has brought into book culture vulgarity, amateurism and, last but not last, a lack of originality in the very concept. If I do not know how to work in classic techniques and I do not have the authentic style that is created over a long time, even years, then I will not be able to replicate my style, aim or vision in graphics programmes either. In such a case it is not I as creator who is defining my stylisation and textures, but a graphics programme, and this results in book illustration losing authenticity and soul. Paradoxically, the result is that books end up resembling each other like peas in a pod. Still, on the other hand,

insufficient originality, trends and imitation have been part of art throughout history, and in this sense what is happening ought not to disturb true creators. They should stick to their style even if it means their work does not ride the wave of momentary trends.

It is harder than it might seem to be a loner, going your own way regardless of the pressures of the market, society, trends and even technology. At the same time, it is the only possible way of producing authentic work such as that which Jiří Trnka undoubtedly created. I think the fundamental essence of what makes his work timeless, and still in many respects fresh and bewitching, is the utter honesty of the way he put so much feeling and delicate tenderness into his work. Although his figures are stylised, he gives them harmony of proportion. The expressions on the faces of both his fairy tale and human characters are veiled in a slight melancholy, which renders them mysterious and lends them life. The environment in which the figures come to life is thought out down to the last detail, although it keeps its lightness. Together his illustrations create a bewitching whole in which the individual elements complement each other harmoniously and create the impression that I, the viewer and reader, am entering another world, in which I am a welcome guest. This warmth, kindness and humanity is something I believe the author himself must have had in him. They are qualities that lie behind the talent and incredible deftness with which Trnka created. It is quite possible that it is first and foremost qualities of character that distinguish average artists and illustrators from those who are capable of creating an atmosphere that draws you into the picture in the same way as talking to someone who has profound experience and an understanding of the human world. It is strange, and yet at the same time utterly telling, that it is children who react to pictures, people, animal, nature and their

common stories with that very lack of calculation, whether moral or aesthetic. And just as they react to the fullness of the world, which they perceive with candid senses, so they perceive pictures. If a picture has no content, they devote no more than a couple of seconds to it. If it has a natural fullness, they return to it and look at it again and again.

Contemporary children do not differ from previous generations in their perceptiveness. It is fairly natural that they do not judge pictures on the basis of technical criteria in the sense that they might be bothered by the use of modern tools. They are not outraged by 3D illustrations, attractiveness or deliberate old-fashionedness. It is quite all right that they succumb to trends and adore characters and artistry that are hardly of the highest quality and level. It is not surprising that they are visually overwhelmed and saturated by the pandering way in which they are assaulted by ever-present marketing. It is thus maybe all the more important that, with all this pictorial and semantic illusion, they should be given something as complex and humane as the work of Jiří Trnka. I firmly believe that in order to create an atmosphere in a two-dimensional picture, the artist has to have a holistic picture of the world that is to be reproduced, above all within themselves. In book illustration it is then a matter of connecting empathetically with the author of the text and presenting his or her vision as well. All the time it is about the ability to perceive the whole with all its details and to proceed like a cameraman who chooses a suitable part of the picture from the whole. The art of illustration is not a royal discipline, as painting undoubtedly is. It is not a monumental affair, like a sculpture. An illustration is an interpreter in the Babylon of the world. It is not showy, it does not provoke attention, it does not push the boundaries of the intellect. It exists in order to remind us of the – recently often neglected – criterion

of the small, gentle heart that manages to talk to people without difference. Let us not be afraid to be contemporary artists, making use of all the tools at our disposal, but let us also not forget the essence of what we do. Illustration is in many ways a Cinderella who becomes radiant only once she has passed through tribulations and harsh conditions. However, this is just what makes her transformation so fascinating and deeply human. If creators are unable to master their craft, if they are unable to withstand the difficulties and harsh conditions that undoubtedly exist in our field, they will never produce any jewels. Average work, although not devoid of qualities, does not require an exceptional spirit, and this is quite all right. Nevertheless, books and illustrations are created that are exceptional in some way, and I believe that it is because they have exceptional people behind them. Which works and people they are, only time will tell. Jiří Trnka passed the test of time, and when I look at his work today, I see that he not only passed it, but became an inspiration for many other creators. I consider myself one of them. In my work I put a great emphasis on atmosphere and the authenticity of a stylisation that is peculiar to me. Some of my books work out better than others. I am still improving and seeking. I am also interested in other artistic disciplines, above all painting. I also write. Still, it was the study of illustration that forced me to spend several years with a pencil in my hand, and I dare say that without it I would not have managed to work freely in other media as well. I also find the same principle in the way I work with colour. If I did not know how to paint, and had not made many vain attempts to master the medium, I would not be able to colour illustrations. Among other things, I currently use new media, and approach it with a childlike amazement. In many ways it makes my work easier in the sense that it saves time on pre-print preparation. It allows me to finish a book in a shorter time

that then corresponds far more to the level of the fee. On the other hand, the idea that I might never again paint with a brush and never again draw anything by hand is one I find very painful. It is a question of degree, and of love for the craft in itself. Anyone who has created an original without the intervention of a computer and without any kind of facilitation, in other words who has created a work alone with the muses, feels like a sailor who has just navigated through a storm. The ecstatic and miraculous feeling that it is in my power to create a picture or an illustration using paint or lead is like nothing else. It is maybe like the difference between watching a perfect film or living an apparently imperfect life. Which will you choose?

Bibliografie / Bibliography

vlastní tvorba / own work:
 MÍKOVÁ, Marka. *Škvíry*. Praha: Argo, 2014. ISBN 978-80-257-1311-2.
 ŠČERBOVÁ, Tereza. *Krtník*. Brno: Host, 2016. ISBN 978-80-7491-785-1.
 SOUKUPOVÁ, Petra. *Kdo zabil Snížka?*. Brno: Host, 2017. ISBN 978-80-7577-226-8.
 KARAFIÁT, Jan. *Broučci*. Praha: Albatros, 2021. ISBN 978-80-000-6336-2.

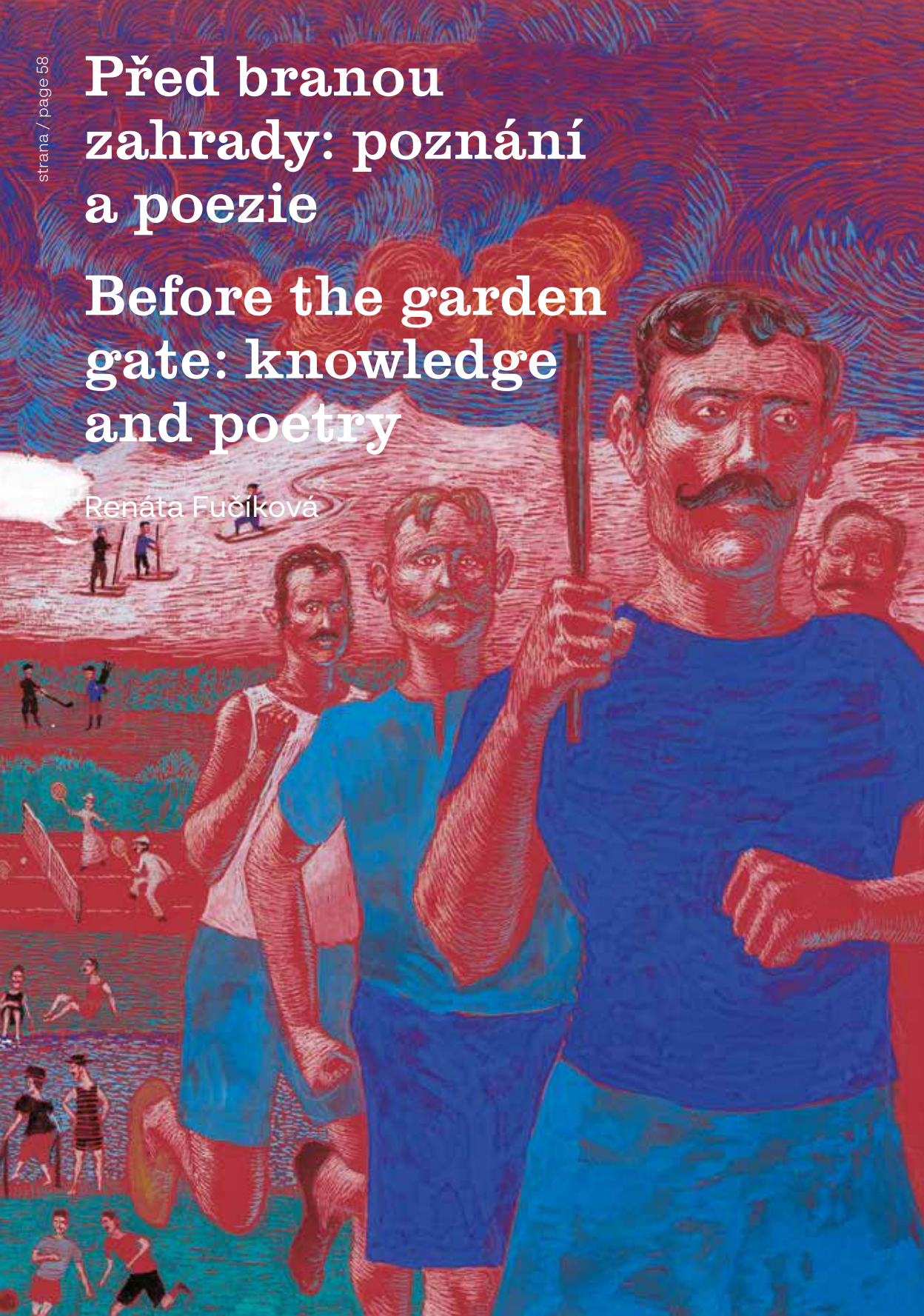

- 1/ Pietní akt na Ústředním hřbitově v Plzni / Commemoration ceremony at Pilsen's Central Cemetery
- 2/ Přednáška / Lecture by Marco Ieie
- 3/ Výstava Ateliér animace *10 let v Galerii Ladislava Sutnara / Exhibition Animation Studio *10 Years in the Ladislav Sutnar Gallery
- 4/ Workshop pod vedením / led by Andrea Tachezy, Marco Ieie

Před branou zahrady: poznání a poezie

Before the garden gate: knowledge and poetry

Renáta Fučíková

„Vyndejte všechno z kapes, pánové,“ povídá jeden kluk, a všichni vyndali všechno z kapes a položili to na cestičku.

Zastavili se před brankou, kterou objevili uprostřed vysoké kamenné zdi. Dvířka byla těžká, rezavá a za nimi neznámá zahrada.

Na chodníku se ocitly staré hřebíky, foukací harmonika zalepená fialkovým cukrovím, tři různě velké klíčky, ale do zámku nepasoval ani jeden z nich... Kus drátu, kus starého chleba s máslem. Čtyři různé knoflíky, jeden koník ze šachů a dva mravenci – ale ti už na chodníku asi byli i předtím a teď se tu jen zastavili ze zvědavosti.

Žádný z těch předmětů branku odemknout nedokázal – a přesto se nakonec otevřela. Stačilo se jen opřít...

Hrdinové stojící na prahu neznámého území vonícího tajemstvím. Co je za tou vysokou zdí? Jak se tam dostat? Takový je vstupní obraz z Trnkovy knihy *Zahrada*. Mohla by to být cesta kohokoli z nás za něčím neznámým, neprobádaným a lákavým.

Může to ale také být touha vytvořit něco nového. Něco, co ostatní zasáhne. Výtvarník stojící před prázdným plátnem, před neforemnou hroudou hlíny, před prázdným napnutým papírem – je to chvíle srovnatelná s hledáním dveří, jimiž můžeme vstoupit dovnitř do svého díla. Obracíme naruby kapsy plné dosavadních znalostí, zkušeností, nánosů vzpomínek. Snažíme se vymyslet něco, čím zaujmeme. A to i v ilustraci...

Už téměř čtyřicet let se zabývám ilustracemi, nejprve jako studentka Vysoké školy uměleckoprůmyslové, pak jako výtvarnice na volné noze a v posledních dvaceti letech se věnuji ilustraci naučné, tedy žánru non fiction.

Za tu dobu jsem pochopila, že je mnoho způsobů, jak podat informace prostřednictvím ilustrace. Naučné knihy se po léta pojímaly pouze jako slovníky a encyklopedie s drobnými, pečlivými a nadměru realistickými obrázky. V současné době už ale v oboru

non-fiction dominují knihy velkorysé, plné nápadů a energie, plné metafor a zkratk, intenzity pouličních plakátů či verry dětské kresby.

Další z možností, jak podat informaci méně tradičním způsobem, může být i přístup poměrně poetický, přesto však sdělný. Dobrala jsem se k němu díky zkušenostem s ilustrováním klasiky, jakou byly třeba *Letopisy Narnie* či volný cyklus světových pohádek.

K ilustracím jsem tehdy na začátku své výtvarné cesty přistupovala poměrně intuitivně, přesto jsem si záhy uvědomila, že do obrazů provázejících pohádky podvědomě vkládám informace. O době jejich vzniku, o místě jejich děje, o dobové módě, podobě nábytku nebo hraček. Tehdy jsem poprvé vstoupila do prostoru, v němž jsem se pokusila spojit poezii s poznáním.

Souhra náhod mě v polovině 90. let dovedla k vytvoření první autorské knihy. Šlo o stručné převyprávění biblických textů opatřené výpravnými ilustracemi. Snažila jsem se zachovat duchovní rozměr textů, ale i jejich epiku. Horizont pouště vyjádřila prostá linka, nekonečnou oblohu neporušená plocha tónovaného papíru. Pracovala jsem – tehdy poprvé – s barevnou symbolikou a redukcí barevné palety.

Novou etapu tvorby mi otevřela možnost pracovat pro jedno z tehdy nejvýznamnějších světových nakladatelství Grimm Press, které sídlí na Tchajvanu. Příběh *Madame Butterfly* jsem ilustrovala japonizující stylizací linek a lehkých barevných ploch. Kniha vyšla v edici převyprávění slavných děl. Vedle nich tchajvanské nakladatelství publikovalo série bohatě ilustrovaných životopisů slavných světových osobností.

Česká populárně naučná knižní produkce se i v novém miléniu zaměřovala především na slovníky a ilustrované encyklopedie. Byla jsem inspirovaná asijskou produkcí a podnítila jsem roku 2004 vznik první české naučné knihy *Karel IV.* pojaté jako picture book. Vyšla s texty Aleny

Ježkové. Byla mimořádná svou velikostí i určitým poetickým pojetím a nadsázkou v obrazové složce. Ilustrace měly vytvořit něžný, výpravňý a snadno zapamatovatelný rámec stručného vyprávění.

Souběžně s touto biografickou knihou jsem se pokusila vyprávět novými ilustracemi nejstarší české mýty a legendy. Evokovala jsem vydání jejich nového pojetí a autorkou textů byla opět Alena Ježková. Obrazem jsem se pokusila vyjádřit skutečnost raného středověku na základě aktuálních vědeckých poznatků, ale snažila jsem se v ilustracích udržet epiku, napětí, vášně i něhu.

V roce 2006 jsem se pustila do dalších biografii, které jsem už celé tvořila sama. Ilustrovaný životopis prezidenta T. G. Masaryka byl pokusem o spojení stručné žurnalistické stylizace s krátkými komiksy. Po Masarykovi následoval roku 2008 trojjazyčný příběh životní pouti filozofa, kněze a pedagoga Jana Amose Komenského.

Téhož roku jsem se vrhla do práce na svém obsahově i objemově nejrozsáhlejší dile – téměř pětisetstránkové knize *Historie Evropy*. Na textech se mnou spolupracovaly spisovatelka Daniela Krolupperová a historička Václava Kofránková.

Chtěla jsem dějiny podat veristicky, ale bez zátěže přemírou detailů. Pracovala jsem opět se symbolikou barev. Na barevné papíry jsem malovala akvarelem a kvašem. Hrotem tenkého štětce jsem vytvářela víry drobných čar. Rodil se objem hlav i postav, budovy vrhaly stín, sluneční paprsky protínaly místnosti, obloha se chvěla a voda proudila. Právě zde jsem asi nejviditelněji spojila poznání s poezií.

Pokračovala jsem pak v sérii životopisů slavných českých osobností příběhem Antonína Dvořáka, po němž následovaly životopisné příběhy o kněžně Ludmile a prvních Přemyslovcích a nakonec i ilustrovaná kronika turbulentních husitských válek.

Cítila jsem však potřebu změny, a proto jsem se po dvaceti letech vrátila k černobílé proškrabované kresbě. Vytvořila jsem ilustra-

ce k autorské knize o novodobých dějinách našeho hlavního města *Praha v srdci*.

Využila jsem ji také u životopisné knihy *Franz Kafka: člověk své i naší doby*, kterou napsal Radek Malý. Černou barvu jsem zvolila kvůli čitelnosti a síle grafického výrazu, ale pokusila jsem se příběh poetizovat a vyjadřovat se něžně i s nadsázkou.

Po čase jsem našla kompromis, jak se neutopit v temnotě černých ploch, ale zároveň kresbám ponechat jejich intenzitu. Ve spolupráci s grafickým designérem Filipem Heydukem překlápíme kresby do barvy, jež podtrhuje význam sdělení ilustrovaného textu, a to v cyklu knih o světovém dramatu i v knize o osudech Čechů v USA.

Své zkušenosti s naučnou ilustrací předávám už pět let studentům ateliéru didaktické ilustrace na SUTNARCE. Rozhodně je nenutím, aby se vyjadřovali podobnými technikami jako já. Ale pokud v sobě objeví osobitý přístup, třeba i poetické vyjádření skutečnosti, pak to jen vítám.

Before the garden gate: knowledge and poetry

"Take everything out of your pockets, gentlemen," said one boy, and they all took everything out of their pockets and put it down on the path.

They stopped in front of a gate that they discovered half way along a high stone wall. The gate was heavy, rusty and behind it lay an unknown garden.

On the ground there lay old nails, a mouth organ gummed up with a violet sweet, three keys of various sizes, none of which fitted the lock... A piece of wire, a piece of old bread and butter. Four various buttons, one knight from a chess set and two ants – but they were probably already on the pavement before, and now they were just stopping out of curiosity.

None of the objects managed to unlock the gate – and yet in the end it opened. All that was needed was to push...

Heroes standing on the threshold of an unknown territory redolent of mystery. What is behind the high wall? How can they get there? This is the opening scene of Trnka's book *The Garden*. It might have been the journey of any of us in search of something unknown, untried and enticing.

However, it may also be the desire to create something new. Something that will affect other things. The artist standing in front of a blank canvas, a formless lump of clay, an empty, stretched paper – this is a moment comparable with the search for the door through which we have to enter our work. We turn inside out our pockets full of previous knowledge, experience, layers of memories. We try to think up something that will engage attention. It is the same in illustration...

I have been involved in illustration for almost forty years, first as a student at the Academy of Arts, Architecture and Design in Prague, then as a freelance artist and in the last twenty years as a creator of didactic illustration, in other words the non-fiction genre.

During this time I have come to understand that there are many ways of conveying information by means of illustration. For years, non-fiction books were conceived of only as dictionaries and encyclopaedias with small, carefully and exceedingly realistic pictures. Currently, however, the non-fiction field is dominated by generous books, full of ideas and energies, metaphors and abbreviations, with the intensity of street posters and the verve of children's drawings.

Another way of conveying information in a less traditional manner may be an approach that is relatively poetic, but nevertheless imparts information. I found my way to this through my experience in illustrating classics such as *The Chronicles of Narnia* and a free cycle of world fairy tales. At the beginning of my artistic journey I approached illustration in a relatively intuitive way, at the same time realising that I was

subconsciously inserting information into pictures that were accompanying fairy tales. Information about the period of their creation, the place of their action, the fashion of the time, what the furniture or toys looked like. This was the first time I entered a space in which I tried to connect poetry and knowledge.

A chance combination of events led me in the mid-1990s to create my first auteur book. It was a brief retelling of biblical texts accompanied by narrative illustrations. I tried to preserve the spiritual dimension of the texts and also their epic nature. The desert horizon was expressed by a simple line, the endless sky by an undisturbed area of toned paper. I worked – for the first time – with colour symbolism and a reduction of the colour palette.

A new stage in my work opened up when I had the chance to work for one of the leading international publishing houses of the time, the Taiwan-based Grimm Press. I illustrated the story *Madame Butterfly* using Japanese-like stylised lines and light-coloured areas. The book came out in a series of famous works retold. In addition to these, the Taiwanese publishing house published a series of richly-illustrated lives of famous people.

Even in the new millennium, Czech popular non-fiction book production still focused mostly on dictionaries and illustrated encyclopaedias. Inspired by Asian production, in 2004 I initiated the first Czech non-fiction book, *Charles IV*, conceived of as a picture book. It was published with texts by Alena Ježková. The book was exceptional both in its size and in having a certain poetic concept and exaggeration in its pictorial element. The illustrations were meant to convey a gentle, narrative and easy-to-remember framework for the brief narration.

At the same time as this biographical book I started to tell the oldest Czech myths and legends using new illustrations. I initiated the publication of a new concept, once

again with texts by Alena Ježková. I tried to express in pictorial form the reality of the early mediaeval era based on contemporary academic knowledge, while at the same time aiming to maintain in the illustrations an epic feel, tension, passion and gentleness.

In 2006 I started work on further biographies, this time creating them entirely myself. My illustrated life of President T.G. Masaryk was an attempt to combine succinct journalistic stylisation with short comic strips. Masaryk was followed in 2008 by the trilingual life story of the philosopher, priest and teacher Jan Amos Komenský, or Comenius.

In the same year I threw myself into work on my largest project, both in terms of content and volume – the almost five-hundred-page *History of Europe*. The writer Daniela Krolupperová and historian Václava Kofránková worked on the texts with me.

For a work describing European history from prehistory to the present day it was of key importance to choose a technique that expressed the consequentiality of events both from history and from the Napoleonic wars. I wanted to convey history in a veristic way, but without an excess of detail. Once again I worked with colour symbolism. I painted on coloured papers in watercolour and gouache. Using the tip of a fine brush I created whirls of fine lines. The volume of heads and figures emerged, buildings threw shadows, the sun's rays pierced a room, the sky trembled and water flowed. It is here that I maybe most visibly connected knowledge and poetry.

I continued the series of biographies of famous Czechs with the story of Antonín Dvořák, followed by biographical stories about Princess Ludmila and the first Přemyslids, and finally an illustrated chronicle of the turbulent Hussite wars.

However, I felt a great need for change, and thus after twenty years I returned to black and white scraperboard work. I created the illustrations to an auteur book about

the history of our capital city, *Prague In My Heart*.

I used the same technique in the biographical book *Franz Kafka. A Man of His and Our Time*, written by Radek Malý. I chose black because of its clarity and the strength of its graphic expression, but I tried to poetise the story and express it with both tenderness and exaggeration.

After a while I found a compromise that allowed me not to drown in the darkness of the black areas while ensuring the drawings kept their intensity. Together with graphic designer Filip Heyduk I converted the drawings into colour that underlines the significance of the message of the illustrated text. We used this technique in a cycle of books on world drama and a book on the lives of Czechs in the US.

For five years I have been passing on my experience of non-fiction illustration to students at the Didactic Illustration Studio at Sutnarka. I definitely do not force them to express themselves using techniques similar to mine. However, if they find a distinctive approach within themselves, maybe a poetic expression of reality, then I can only welcome it.

Bibliografie / Bibliography

TRNKA, Jiří. *Zahrada*. Praha: SNDK, 1962.

vlastní tvorba / own work:

LEWIS, C. S. *Letopisy Narnie I–VII*.

Praha: Orbis pictus, 1991–93.

BELASCO, David. *Madame Butterfly*.

Grimm Press, 2004. ISBN 957-815-975-7.

JEŽKOVÁ, Alena. *Karel IV*. Praha: Práh, 2005.

ISBN 80-7252-127-6.

JEŽKOVÁ, Alena. *Staré pověsti české a moravské*. Praha: Albatros, 2005.

ISBN 80-00-01733-4.

FUČÍKOVÁ, Renáta. *Tomáš Garrigue Masaryk*. Praha: Práh, 2006. ISBN 80-7252-152-7.

FUČÍKOVÁ, Renáta. Jan Amos Komenský – Comenius: His Life in Pictures = Leben in

Bildern. Praha: Práh, 2008.

ISBN 978-80-7252-219-4.

FUČÍKOVÁ, Renáta and KROLUPPEROVÁ, Daniela. *Historie Evropy: obrazové putování*.

Praha: Práh, 2011. ISBN 978-80-7252-339-9.

FUČÍKOVÁ, Renáta. *Antonín Dvořák*.

Praha: Práh, 2012. ISBN 978-80-7252-409-9.

FUČÍKOVÁ, Renáta. *Ludmila, Václav a Boleslav: Přemyslovci očima mnicha Kristiána*.

Praha: Práh, 2013. ISBN 978-80-7252-478-5.

FUČÍKOVÁ, Renáta. *Hus a Chelčický: příběh jejich doby*.

Praha: Práh, 2014.

ISBN 978-80-7252-506-5.

FUČÍKOVÁ, Renáta. *Praha v srdci:*

189 příběhů města a lidí. Praha: Práh, 2015.

ISBN 978-80-7252-599-7.

MALÝ, Radek. *Franz Kafka: člověk své*

i naší doby. Praha: Práh, 2017.

ISBN 978-80-7252-674-1.

Zahrady nejen

v nás

Gardens inside us and out

Marie Kohoutová

„Zahrádka je možno zakládati niekoľikerým spôsobom; nejlepší je ten, že se na to vezme zahradník.“

Proti všemu zdání zahradník se nerodí ze semene, výhonku, cibule, hlízy ani štupru, nýbrž vzniká zkušeností, okolím a přírodními podmínkami.“

Karel Čapek, *Zahradníkův rok*

Zahrada! Jedno slovo a takové bohatství podob, tolik představ a obrazů! Od zahrádky, kam jsme jako děti běžely babičce pro petržel a libeček, až po honosné a dechberoucí zahrady zámků a paláců, se zdobnými altány, starými sochami a dovádíivými vodotrysky. Zahrady jako útočiště před prachem a výhni letních ulic. Místa odpočinku a milých setkání. Oázy každodennosti, v nichž můžeme na chvíli zastavit čas a zapomenout na život pádící za zdi. Stále nás doprovázejí a připomínají nám tu první, kterou jsme ztratili. Snad proto, vejdemo-li do nějaké obzvláště krásné zahrady, vydechneme: To je ráj!

A pravý ráj a radost je i pro ilustrátora zahradu kreslit. Vždyť jaký jiný námět by mu mohl poskytnout tolik prostoru a volnosti? Tolik fantazie a barev! Hra světla a stínů na keřích a v korunách stromů, cizokrajné a fantaskní květy a v nich utajený svět víl menších než malíček.

Okouzlení usedáme na lavičku ve smávkém loubí růžových keřů a maně si vzpomeneme na růže, jež společně pěstovali Káj a Gerda. Jsme znovu zasaženi silou jejich příběhu, stejně jako osudem slavíka, který věnoval život růži a se zpěvem jí odevzdal i nach své krve. Myslíme na obětavou péči Malého prince o jedinou květinu, která vyrostla na jeho malé planetce.

V trávě si všimneme blankytně modrých zvonků a vybaví se nám Jaromilova zahrádka. Jediné místo, kde chudý sirotek nacházel útěchu, mezi svými květinami. A tu zatoužíme spolu s ním sledovat kouzelného ptáčka a moci alespoň nahlédnout do království květin. Najednou si pomyslíme, jak krásné by bylo býti zahradníkem, být němým

jako Bajaja, a každé ráno nosit květiny do princezniných komnat a jen tak, mimochodem, přemoci svého draka.

V klidu zahrad, kde stromy šumí a květiny kvetou stejně jako před třiceti, padesáti nebo sto lety, propadáme se časem zpět do dětství a znovu v nás ožívají příběhy, jež jsme slyšovali, stejně jako vzpomínky na přátelství a dobrodružné výpravy do pralesa keřů, mezi nimiž se až k zemi skláněly obtěžkané větve třešňi.

Běda ale odvážlivci, který podlehe kouzlu a rozhodne se navštívit konkrétní zahradu svého dětství. I za předpokladu, že ji nalezne tam, kde byla, zklamán zjistí, že hora, na kterou kdysi šplhal, je jen kopeček s pár kameny na vrcholku, staré třešně byly pokáceny a omlazeny a kouzelná žába na prameni je jen malou kameninovou soškou.

Co zbývá našemu ztroskotanci v čase? Snad vylézt na půdu a oprášit polozapomenuté knihy, jejichž ilustrace zůstávají stále stejné, tak jako vůně srpnových trav. Právě v těch obrázcích je přece otisknut kus našeho dětství, kousek té naší dávné zahrady. A tak při prohlížení ilustrací znovu žasneme nad krásou nočního města, jež z komína pozorují pastýřka a kominiček. Stejně jako malý císař se bojíme černé smrtky, která po nás už už natahuje ruku. Ptáme se, proč zlatý slavík nezpívá, a chceme, aby nám Uspávač s duhovým deštníkem přičaroval pohádkové sny. Sny, ve kterých pasáček vepřů získá princeznu a kde křesadlo přivolává psy s očima jako mlýnská kola.

Každý z nás si pamatuje svoji nejoblíbenější ilustrovanou knihu a náladu jejich příběhů. Výjevy z ní se už dávno staly naší součástí a zůstanou v nás po celý život. Tak jako má zahradník při zakládání každé zahrady zas a znovu příležitost vytvořit nový kousek ráje, má ilustrátor při tvorbě každé knihy to výjimečné privilegium oslovovat svými obrazy nejcitlivější a nejvnímavější publikum ze všech. Je to jedna z nejkrásnějších životních cest, která mu umožňuje si i v dospělosti hrát a snad si i uchovat něco

málo z toho velkého údivu a radostného překvapení nad zdánlivě obyčejnými věcmi, které je pro děti tak přirozené.

Jako zahradník získává dovednosti s každou vypěstovanou květinou, učí se i ilustrátor s každou kresbičkou a realizovanou knihou. Člověk se ale nestane zahradníkem tím, že bude pobíhat po světě a náhodně vysazovat tu petrklíč a tamhle tulipán. Aby vznikla zahrada, která bude mít krom zeleně i jiné kvality, je třeba znát účel, jemuž má sloužit. Vědět, pro koho je určena a jak rozlehlá by měla být. Být obeznámen s typem půdy i charakterem terénu. Stejně tak výtvarník může nakreslit tisíce obrázků, ale nestane se ilustrátorem. Je třeba osvojit si práci s konkrétním textem, mít představu o budoucím čtenáři a s ohledem na něj vyvážit poměr ilustrací a textu, zvolit techniku a styl kresby a především mít nakladatele, který ilustrátorovi pomůže a s péčí vytvořenou knihu vyšle do světa, k jejím čtenářům, aby se teprve u nich mohla rozkošatit a přinést své plody. V tom je úloha nakladatelů zcela nezastupitelná. Bez nich by všechny ilustrace zůstaly jen sazeničkami za oknem, jimž nebylo dáno vyrůst a dozrát.

Rozhodovat dnes o tom, jaké ilustrované knihy pro děti vyjdou a jaké ne, znamená nejen nést zítra odpovědnost za bohatost a kvalitu naší knižní dětské ilustrace, ale také se podílet na prvních čtenářských zážitcích tisíců dětí. Ilustrátor spolu s nakladatelem spoluutváří světy a poselství, která do dětských hlaviček zapadnou jako semínka do hlíny, aby tam zůstala a rostla spolu s člověkem. A to je moc velká a důležitá věc. Proto prosím, věnujme dětským knihám čas, zaujetí a prostor, které jim náleží, a nenechme se při tom svést podružnostmi, které jsou z hlediska času zcela nepodstatné. Knihy i jejich dětští čtenáři si to zaslouží.

Co mám ráda na ilustraci? Její rozmanitost. Vždy se snažím volit techniku a styl kresby s ohledem na konkrétní zadání. Pokud si ale mohu vybrat, vítězí většinou obyčejná tužka.

Přesně taková, se kterou jsme všichni kreslili první čáry a hlavonožce a později zkoušeli psát do písanky. Ráda používám kresebný nástroj „nekresebným“ způsobem. Baví mne pozorovat, jak vzniká prostor pouze kladením jednotlivých valérů šedé vedle sebe. Dá se tak skvěle modelovat objem i atmosféra. Když se pak v kresbě objeví linie, přirozeně upoutá pozornost stejně jako barevný akcent. Šed' grafitu si s barvou dobře rozumí. Ať už je to akvarel nebo digitální coloring, obojí kresbu rozzáří a přinese do ní další výrazový aspekt.

Gardens inside us and out

"Gardens may be created in several ways; the best is to acquire a gardener.

Contrary to what one might expect, a gardener is not grown from seed, shoot, bulb, root or sucker, but arises out of experience, the surroundings and natural conditions."

Karel Čapek, *The Gardener's Year*

Garden! A single word, and such a wealth of forms, so many ideas and images! From the garden where, as children, we ran to get parsley and lovage for granny, to the spectacular and breath-taking gardens of chateaus and palaces, with decorative gazebos, old statues and playful fountains. Gardens as refuges from the dusty, scorching summer streets. Places to rest and for pleasant encounters. Oases of the everyday in which we can let time stop for a moment and forget about the life hurtling by outside the walls. Still they follow us, reminding us of the first garden, the one we lost. Maybe that is why, when we enter a particularly beautiful garden, we sigh: this is paradise! For an illustrator, drawing a garden really is paradise and a joy. What other subject can provide so much space and freedom? So much imagination and colour! Plays of light and shade on the bushes and in the treetops, exotic and fantastic flowers and

in them the secret world of fairies smaller than our little finger.

Enchanted, we sit down on a bench in a laughing arbour of rose bushes and find ourselves remembering the rose that Kai and Gerda grew together. Once again we are struck by the strength of their story, as well as by the fate of the nightingale who devoted his life to the rose and, singing, even gave up to it the scarlet of his blood. We think of the selfless care that the Little Prince took of the only flower that grew on his little planet.

In the grass we notice the sky-blue harebells and remember Jaromil's garden. The only place where the poor orphan found consolation, among his flowers. We long to follow the magic bird with him and to be able to at least glimpse the kingdom of flowers. Suddenly we think how wonderful it would be to be a gardener, even a dumb one like Bajaja, to bring flowers every morning to princesses' chambers, and to slay a dragon just like that, in passing. In the calm of a garden, where the trees rustle and the flowers bloom just as they did thirty, fifty or a hundred years ago, we fall back through time into our childhood, and the stories we used to hear come alive again, just like the memories of friendships and adventurous excursions into the jungle of bushes, and among them the laden cherry tree boughs bending to the earth.

But woe to those bold people who succumb to the magic and decide to visit a garden from their childhood. Even if they find it where it used to be, they will find to their disappointment that the mountain they once climbed is only a little hill with a couple of stones on top, the old cherry trees have been cut down and renewed, and the magic frog on the spring is just a little stone statue.

What else can those shipwrecked in time do but go up to the attic and dust off the half-forgotten books whose illustrations remain just the same, like the smell of August grasses. In these pictures a piece

of our childhood is imprinted, a piece of our long-ago garden. And, looking at the illustrations, we are once again thrilled by the beauty of the city at night, which the shepherdess and the chimney sweep watch from the chimney. Like the little emperor we are afraid of black death, which is already reaching out a hand to us. We ask why the golden nightingale does not sing, and we want the Sandman with his rainbow umbrella to conjure up wonderful dreams for us. Dreams in which the swineherd wins the princess, and where the flint attracts dogs with eyes like millwheels.

We all remember our favourite illustrated book and the atmosphere of its stories. The scenes from it long ago became part of our present, and will stay in us all our life. Just as each garden that a gardener creates brings another opportunity to create a new bit of paradise, the illustrator, with the creation of each new book, has the exceptional privilege of addressing the most sensitive and perceptive audience of all. It is one of the most beautiful paths in life, allowing one to play even as an adult, and hopefully even preserve something of that great amazement and joyful surprise at apparently ordinary things that comes so naturally to children.

As a gardener gains skills with each flower grown, so the illustrator learns more with each drawing and book created. However, one does not become a gardener by running about the world and planting a primrose here and a tulip there. In order to create a garden that has other qualities apart from greenery, one needs to know the purpose it is to serve. To know who it is designed for and how big it should be. To be acquainted with the type of soil and the character of the terrain. In the same way, an artist may draw thousands of pictures, but will not become an illustrator. One has to learn how to work with a specific text, to have an idea of one's readership and, taking it into account, to balance the proportion of

illustrations to text, to choose a technique and a drawing style and above all to have a publisher who will help the illustrator and send the carefully-created book off into the world, to its readers, which is where it will bloom and bear fruit. In this the role of the publisher is utterly irreplaceable. Without publishers, all the illustrations would only ever remain seedlings on the windowsill, never allowed to grow and mature.

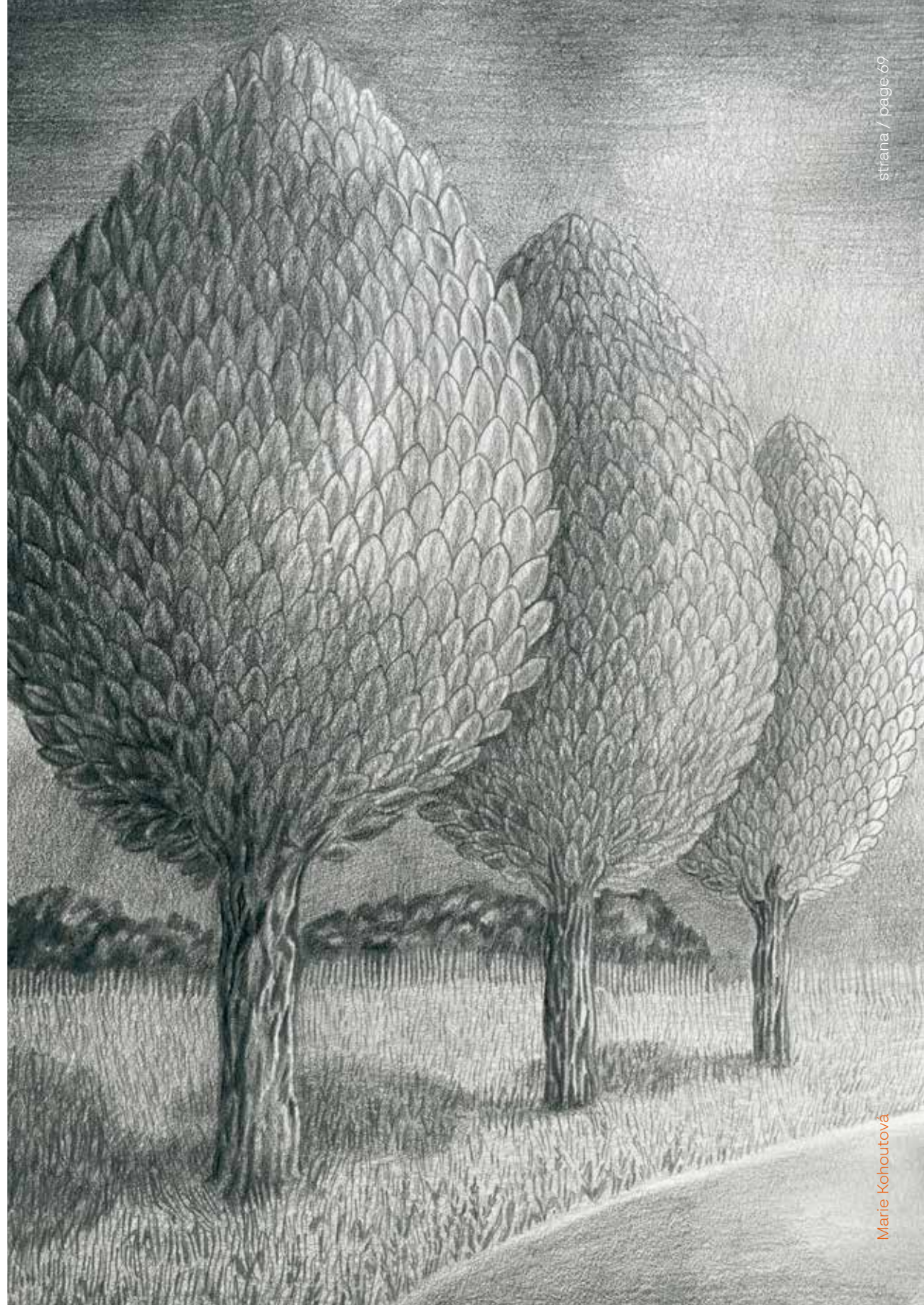
To decide today which illustrated books for children will be published, and which will not, is not only to bear responsibility tomorrow for the wealth and quality of our children's book illustration. It is also to share in the first reading experiences of thousands of children. The illustrator, together with the publisher, helps to create the worlds and the messages that fall into children's heads like seeds into the ground. They will stay there and grow as the person grows. And this is a huge and very important thing. Let us thus devote the time, enthusiasm and space to children's books that they deserve, and let us not be led aside in this by secondary considerations that are from the point of view of time entirely inessential. Books and the children who read them deserve it.

What do I like about illustration? Its variety. I always try to choose a technique and drawing style with regard to the specific commission. If I can choose, however, the winner is usually the ordinary pencil. Just like the one that we all used to draw our first lines, heads on legs, and later to write in our exercise books. I like to use drawing tools in a 'non-drawing' way. I like to watch how space is created merely by putting different shades of grey next to each other. This is an excellent way of modelling the volume and atmosphere. When lines then appear in the drawing, they naturally draw attention, as does a colour accent. The grey of graphite goes well with colour. Whether it is water colour or digital

colouring, both light up the drawing and bring it a further expressive aspect.

Bibliografie / Bibliography

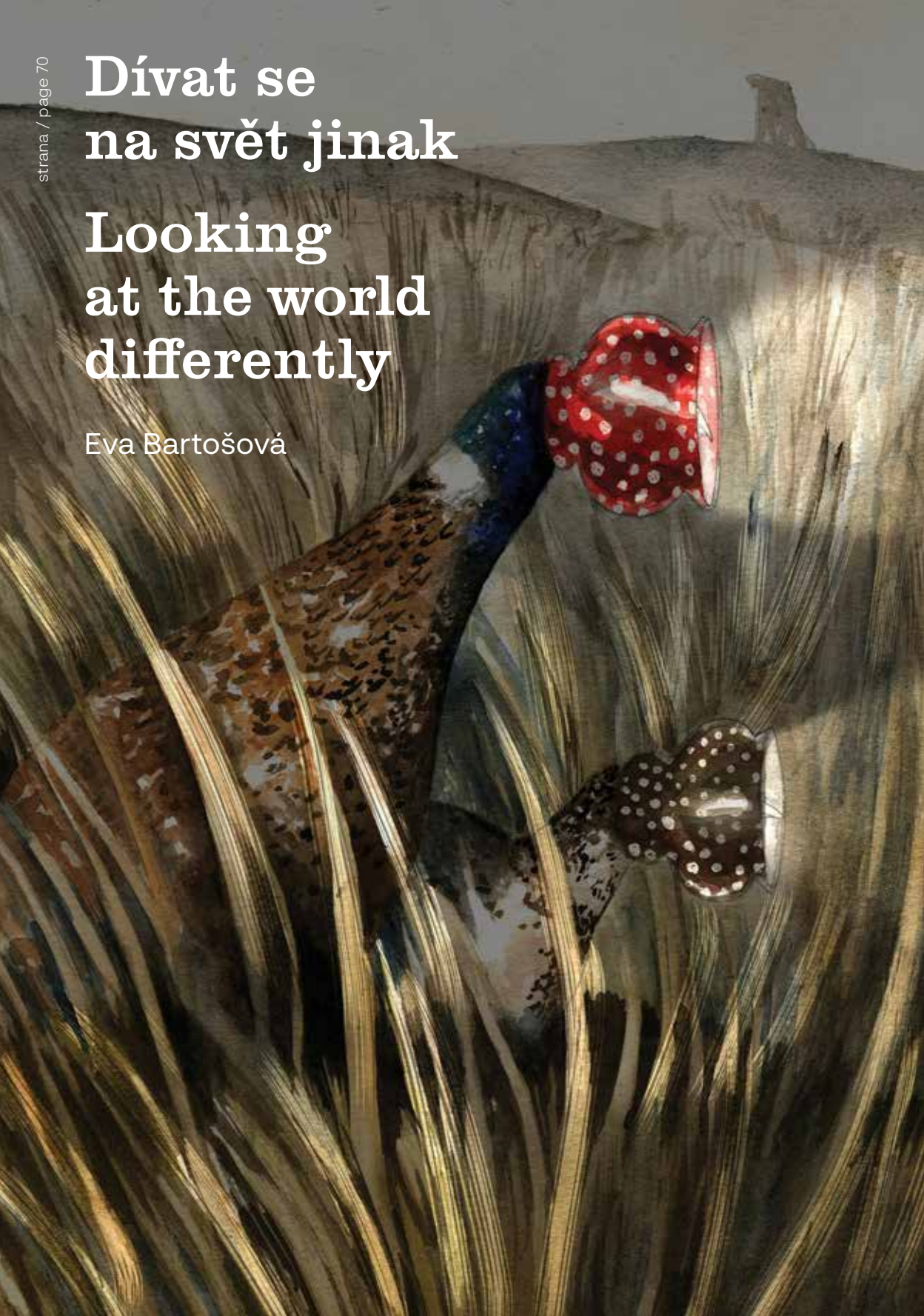
ČAPEK, Karel. *Zahradníkův rok*.
Praha: Aventinum, 1929.

Dívat se na svět jinak

Looking at the world differently

Eva Bartošová

Zamysleli jste se někdy nad tím, co pro vás vlastně taková „zahrada“ znamená? Je to místo s dokonale upravenými anglickými trávníky, přesně ohraničenými chodníčky, zahradním grilem a obřím bazénem zapuštěným do země? Nebo je to pro vás neustálá práce a dřina, malá semínka a sazeničky, které možná vyrostou v krásné rostliny, ale také možná zplsní a skončí na kompostu?

S tvůrčími nápady je to podobné, jako s těmi semínky. Chcete-li něco vytvořit, také musíte začít od semínka, tedy prvotního nápadu. Většinou, stejně jako u semínek, netušíte, jestli ten nápad bude dobrý, nebo ne. To ukáže až čas. Musíte o semínko / nápad pečovat. Zalévat ho, ale nepřelit, kontrolovat ho, ale ne zas tolik. Zkrátka musí mít svůj prostor.

Nikdy nemáte úplnou jistotu, co ze semínka vzejde. Předpěstováváte si cuketu odrůdy Nefertiti, ale po měsících, kdy už máte rostlinku na záhonu, zjistíte, že vám tam roste cuketa Goldena. Můžete být zpočátku naštvaní, protože jste přece chtěli klasickou zelenou cuketu a ne nějakou divnou žlutou, která ani není tak chuťově dobrá, ale stále je to cuketa, kterou jsme si vypěstovali my, sami, vlastní dřinou a pílí. Měli bychom být šťastní, že se nám povedlo aspoň to. Nápad to má podobně – na začátku si vysníte „co-sí“, co se časem může změnit. Můžete být zaskočení, kam ten nápad nakonec dospěl, ale můžete být přece i nadšeni, vždyť Goldena má více betakarotenu, než ta obyčejná zelená cuketa!

Občas se semínko bohužel nevyvede, je jakýmsi „vadným kusem“, nevyklíčí, zahyne a vy jste smutní a trochu zoufalí, že se vám to zas nepovedlo. Ale to nevadí, jiná semínka vyklíčí a o to bohatší můžou být.

Zahrada – to nejsou jen semínka a sazeničky. Zahrada, to je celý vesmír, který můžeme pozorovat celé dny i týdny. Vždy nás tam něco překvapí, pobaví. Nejsme tu jen my a naše rostlinky, je tu i hmyz, který s našimi rostlinkami žije v symbióze, nebo naopak hmyz, který naše rostlinky ničí. Nikdy

nevíte, co váš nápad podpoří, nebo naopak pošlape. Někdy stačí, když například jedete autobusem a kolem vás se mihne nějaký plakát či reklama a vy ani netušíte, že jste si nějaký fragment uložili do paměti, kde jen čeká na správný okamžik.

Tak jako opravdová zahrada, i naše vnitřní zahrada nasává okolní podněty jako houba, na všem záleží. Každý, i ten sebe-menší dílek je potřeba, aby vznikla celá skládačka. Nemyslet si, že výsledné dílo vzniklo jen díky nám. Vždy se najde někdo, kdo nám k výsledku pomůže, ani nám to nemusí docvaknout, malá včelka opyluje květ, žížala nepatrně zkyprí půdu. Nápad taky musíme s někým zkonzultovat, poradit se, popovídat si. Přecházejte si chytré knihy a zjistit, co můžeme udělat lépe.

Musíme ale také počítat s tím, že nám úrodu vína může sezobat hejno špačků nebo že kuna uloupí vajíčka v kurníku. Můžeme se snažit tyto, možná nezvané návštěvníky, zastrašit, ale snadné to není, přiletí jiní a napřesrok nám poškodí úrodu jiného druhu. Proto myslím, že je lepší, když se s ostatními naučíme žít v určité harmonii, nebo lépe – toleranci. Je jedno, zda to bude vztah zahradník – plevel, pes – kočka, soused – soused, výtvarník – nakladatel, pravice – levice nebo my sami versus zbytek světa. Měli bychom si všichni vycházet vstříc, naslouchat si a zkusit se domluvit. Nekřičet, když se nám nelíbí názor druhého, ale zkusit se zamyslet, zda vlastně taky nemá trochu pravdu. Dát okolí takovou svobodu, aby ale nenarušovala tu naši.

A i když se mi jeden rok nedaří vypěstovat očekávanou úrodu rajčat, nehodím flintu do žita a další rok to zkusím znovu, zas budu doufat, že alespoň něco vyroste, že jsem pro to udělala to, co jsem udělat mohla. A i když se mi to zas nepovede, i tak budu mít dobrý pocit, že jsem to zkusila, našla třeba novou odrůdu, nové ekologické hnojivo, viděla neznámého motýla, napočítala o pět veverek víc než předchozí rok. Že jsem si ten zahradníkův rok prostě náramně užila a je

jedno, jaký je výsledek, ale ta cesta stála za to – a to přeče stačí, ne?

V roce 2020 jsem absolvovala v ateliéru ilustrace na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara. Půdu školy jsem ale úplně neopustila a zůstala jsem zde jako asistentka v ateliéru didaktické ilustrace, který skvěle vede Renáta Fučíková. A jelikož se SUTNAR-KA nachází v Plzni, bylo jasné, že tu a tam o jméno Jiřího Trnky zavadíte. Narodil se tu, jedna z galerií po něm nese jméno, ale hlavně má nezastupitelné místo ve vzpomínkách mnoha lidí napříč generacemi. Mnoho dětí vyrůstalo a doufám, že stále vyrůstá obklopených Trnkovými nádhernými ilustracemi a filmy, nehledě na to, odkud kdo pochází.

I mě v dětství provázely jeho knihy. Jeho laskavé, jemné a tajuplné výjevy ve mně zanechaly hlubokou stopu, aniž jsem si to pořádně uvědomovala. To, s jakou lehkostí dokázal zobrazovat svět, že zdánlivě obyčejné se stalo kouzelným.

Snažím se tento princip využívat i ve své tvorbě, dívat se na svět jinak. Přemýšlet nad věcmi trochu déle, vymýšlet nové možnosti, jak ze všedních banalit vytvořit něco nezvyklého, ale přitom příjemného, jako bychom to už dávno znali, ale jen jsme na to zapomněli. Například má bakalářská práce *Divné zápisky*, která vznikla v roce 2017 pod vedením Václava Šlajcha, obsahuje deset krátkých příběhů, kde se dějí fantaskní věci, ale jsou vlastně úplně normální. Nikdo se jim moc nepodivuje, prostě se to děje. Jedná se o autorskou knihu, texty jsem si napsala sama a doplnila je převážně tužkovými ilustracemi kolorovanými v počítači. Dozvíte se tam, jak si vypěstovat vlastní létající velrybu nebo jak se z tajuplného, hrůzu nahánějícího tvora ve finále stane jen obyčejný zrezivělý stroj. Nebo příběh, kde pozorujeme podivné tvory, kteří mají místo hlav svítící lampičky – tento námět jsem během magisterského studia rozvedla do samostatné knihy *Ptačí lampy*. Jednalo se o bohatě ilustrovaného stručného průvodce o fiktivním druhu ptá-

ků, kteří se kolem nás běžně vyskytují. Byl popsán jejich vývoj a způsob života, jejich rozdělení dle typu lampy. Navíc jsem se snažila poukázat na neutuchající problém s lidským odpadem v přírodě, kterým krajinu kolem nás přetváříme, a zvířata se přes všemožné překážky v mnohých případech dokážou adaptovat.

Ve svých ilustracích nejčastěji pracuji s tužkou a akvarelem. Nevyužívám moc výrazné barvy, lépe se cítím v černobílé poloze, doplněné o nějaký barevný akcent. Kromě ateliérových projektů, které vyšly knižně, jsem ilustracemi doprovodila knihu *100 x Václav Havel* od Pavla Kosatíka a knihu *Rady pánu Bohu, jak vylepšit svět ještě líp* od Aleše Palána. Párkrát jsem se také dostala ke komiksu, účastnila jsem se komiksového sympozia Laydeez Do Comics a dle scénáře Marka Steiningerera jsem nakreslila komiks do knihy *Odvaha je volba*. Ráda pracuji s koláží, sbírám všemožné staré časopisy či knihy a vystříhané motivy pak kombinuji s kresbou.

Princip koláže jsem využila i ve své diplomové práci *Pozdě bycha honiti*, která se věnovala českému jazyku a tomu, jak humornou obrazovou formou vysvětlit např. antonyma, synonyma či homonyma. Frazémy a idiomy jsem ilustrací vysvětlila doslova, takže třeba úsloví „s tebou všichni čerti šijí“ vysvětlují na bandě čertů, kteří sedí u šicích strojů. Chtěla jsem ukázat možnost, že cokoli se dá podat srozumitelnou a záživnou formou. Probudit tak v lidech zájem nejen o český jazyk, ale o cokoli kolem nás. Protože nejhorší je, když se člověk o svět kolem sebe přestane zajímat – pak se může snadno stát, že vnitřně seschne a zahrada v něm navždy zmizí.

Looking at the world differently

Have you ever thought about what the word 'garden' means to you? Is it a place with perfectly-manicured lawns, neatly-bordered paths, a barbecue and a huge swimming pool sunk into the ground? Or is it endless toil, tiny seeds and seedlings that may grow into beautiful plants but may also rot and end up on the compost heap?

It is much the same with creative ideas as with seeds. If you want to create something, you also have to start from a seed, in other words an initial idea. For the most part, as with seeds, you have no idea whether the idea will be good or not. Only time will show. You have to look after your seed/idea. Water it, but do not overwater it, keep an eye on it, but not too much. In other words, it needs its space.

You can never be entirely sure what will come out of the seed. You may have been cultivating a courgette of the Nefertiti variety, but months later, when they have been planted out, you find you're growing a Goldena. You may initially be annoyed, because you'd wanted a classic green courgette and not some weird yellow one, which doesn't even taste that good, but it's still a courgette that we ourselves have grown, through our own toil and effort. We should be happy to have managed even that. It is the same with an idea – at the beginning you think up 'something' that in time may change. You may be surprised where the idea ended up, but you may also be thrilled. After all, Goldena has more beta carotene than an ordinary green courgette!

Sometimes the seed may not turn out well. It may be 'defective', not sprout, die, and you are sad and a little despairing that it didn't work out again. But that doesn't matter, other seeds will sprout and be all the richer.

A garden is more than just seeds and seedlings. A garden is a whole universe that we can observe for whole days and weeks.

There is always something there to surprise us and amuse us. It is not just us and the plants – there are insects here, who live in symbiosis with our plants, and insects that destroy our plants. You never know what will support your idea, or indeed trample on it. Sometimes it's enough to be on a bus and to pass a poster or advertisement. You have no idea that you have stored a fragment of it in your brain, just waiting for the right moment.

Just like a real garden, our inner garden soaks up inspiration from around it like a mushroom. Everything matters. Even the smallest part is needed for the whole puzzle to arise. And we must not think the resulting work was created thanks to us alone. There is always someone who helps us towards the result. We may not even realise it: a tiny bee pollinates a flower, an unseen worm aerates the soil. We also have to consult someone about the idea, take advice, talk, read wise books and find out what we can do better. However, we also have to bear in mind that our grape harvest may be picked to bits by a flock of sparrows, or a pine marten may steal the eggs from our hen hut. We may try to frighten away these uninvited guests, but it is not easy. Others will come along and next year our harvest will be damaged by another species. I therefore think it is better if we learn to live with others in a certain harmony, or rather – tolerance. It does not matter whether the relationship is gardener – weeds, dog – cat, neighbour – neighbour, artist – publisher, right – left or we ourselves versus the rest of the world. We should all try to be accommodating to each other, listen to each other and try to reach agreement. Not to shout when we don't like someone else's opinion, but to try and think whether they are not a little right. To give our surroundings enough freedom that they do not disturb ours.

And if one year I do not manage to produce the expected tomato harvest, I don't throw in the towel, but next year try

it again, and again hope that something will grow, and that I have done what I could for it. If it doesn't work out again, then I will still have the good feeling of having tried it, of having found a new variety, a new environmental fertiliser, seen an unknown butterfly, counted five more squirrels than last year. I will feel that I enjoyed the gardener's year tremendously, and that it doesn't matter what the result is – the journey was worth it, and isn't that enough?

In 2020 I graduated from the Illustration at the Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art of the University of West Bohemia in Pilsen. However, I did not leave the school altogether, remaining as an assistant in the Didactic Illustration Studio, brilliantly led by Renáta Fučíková. Since Sutnarka is in Pilsen, it was clear that now and again one might come across the name of Jiří Trnka. He was born here, there is a gallery named after him, and above all he has an unmistakable place in the memories of many people across the generations. Many children have grown up, and I hope will still grow up, surrounded by Trnka's wonderful drawings and films, regardless of where they come from.

His books were there throughout my childhood, too. His kind, subtle and mysterious scenes left a deep trace in me, although I did not realise it entirely. The lightness with which he managed to depict the world, that the apparently ordinary became magic.

I try to make use of this principle in my work, too, to look at the world differently. To think about things a little longer, to think up new possibilities, ways of taking everyday banalities and creating something unusual, but also pleasant, as if we had long known it, but merely forgotten it. For example my bachelor's project, *Strange Notes*, which I created in 2017 under the guidance of Václav Šlajch, contains ten short stories where fantastic things happen, but they are really quite normal. No one wonders at them much, they just happen. It is an

auteur book: I wrote the texts myself and accompanied them with mostly pencil illustrations coloured on the computer. You will find out how to grow your own flying whale, or how an eerie, terrifying creature in the end turns out to be just an ordinary rusty machine. Then there is the story, where we see strange creatures with shining lamps instead of heads – this is a subject that during my master's study I worked into an independent book, *Bird Lamps*. It was a richly-illustrated and concise guide to a fictitious type of bird that is frequently found around us. Their development and way of life and their division according to type of lamp were described. I also tried to draw attention to the ceaseless problem of human waste in our natural surroundings, waste with which we reshape the landscape around us, and which animals in many cases and despite all sorts of hindrances manage to adapt.

When illustrating I most often use pencil and water colour. I do not use very bright colours, but feel better in black and white mode, with the addition of a coloured accent. In addition to my studio projects which have been published as books, I have also illustrated the books *100 x Václav Havel* by Pavel Kosatík and *Advice to God on How to Make the World Even Better* by Aleš Palán. I have also worked with comic strips a couple of times: I took part in the comics symposium Laydeez Do Comics and drew the comic strips for the book *Courage Is a Choice* with a script by Marek Steininger. I like working with collage, and collect all kinds of old magazines and books, combining the cut-out motifs with drawing.

I used the principle of collage in my thesis project *Pozdě bycha honiti* (lit. to chase the bull too late, the equivalent of crying over spilt milk), which looked at the Czech language and how to explain in humorous pictorial form antonyms, synonyms and homonyms, for example. I explained the phrases and idioms literally, so the proverb 'all the devils are sewing with you'

I illustrated with a gang of devils sitting at sewing machines. I wanted to show that anything can be conveyed in an intelligible and engaging way, and to awake in people an interest not only in the Czech language, but anything around us. The worst thing is when people stop being interested in the world around them – it is then very easy for them to dry up and for the garden inside them to disappear for ever.

Bibliografie /Bibliography

vlastní tvorba / own work:

BARTOŠOVÁ, Eva. *Divné zápisky*. Plzeň, 2017. Bachelor's project. University of West Bohemia in Pilsen, Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art.

KOSATÍK, Pavel. *100 x Václav Havel*. Praha: Euromedia Group, 2019.

ISBN 978-80-7617-929-5.

PALÁN, Aleš. *Rady pánu Bohu, jak vylepšit svět*. Praha: Prostor, 2020.

ISBN 978-80-7260-449-4.

STEININGER, Marek. *Odvaha je volba*. Praha: Junák – český skaut, 2020.

ISBN 978-80-7501-156-5.

BARTOŠOVÁ, Eva. *Pozdě bycha honiti*. Plzeň, 2020. Bachelor's project. University of West Bohemia in Pilsen, Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art.

Zahrada v nás, detail v ilustraci

The gardens inside us, detail in illustration

Tereza Marianová

Aby zahrada vzkvétala, potřebuje kypřit, plít a zalévat. Nebo ji můžeme nechat růst divoce a volně a být zvědaví, jaké ovoce to přinese. Někdo zbožňuje ohraničené záhony s černou hlínou a bílým písečkem jako políčka šachovnice, jiný rád zmizí v přerostlé trávě. Jeden se kaboní, že jeho pitko pro ptáky zase zapadalo listím, a dalšímu je to fuk, hlavně, aby už přiletěl ten brkoslav severní, na kterého od minulé zimy čeká. Zahrada je jako její člověk. Anebo je to obráceně? Zahradník nebo návštěvník, dobrodruh, co prolezl plotem, nebo zenový mistr, každý, kdo vejde do zahrady, si nese jednu zahradu v sobě. Jako sluneční paprsky odráží i náš vnitřní svět. Je to privátní, vlastní a jedinečně osobní zahrada a málokdo nakoukne skrz její vrzající branku. Přesto si ji i cizinec může prohlédnout.

Zahrada v nás rozkvetne díky ilustraci. A je to krásné přirovnání, které skýtá velké množství příměrů: zahrady štavnaté, rozlehlé jako anglický park, sady plné míšpulí nebo vyprahlé jako planina Nazca. Konečně, stačí se podívat kolem sebe. Umění je jedním velkým parkem, někdy zábavním, někdy Olšanským, ale vždycky si vyberete. Každý tvoří jinak, buď v souladu, či v rozporu se svým zahradním architektem. Jeden ilustrátor používá linku a pěstuje mentální kaktusy, jiný tvoří barevné skvrny a jeho zahrada je šedivá. Můžeme se snažit světu otevřít své botanikum. Podívej, vážený hoste, tadyhle mi vyrostl keříček, nebo se naopak snažit na svůj dvorek přivést světlo a teplo, které tolik postrádá. Pěstování vnitřní zahrady je stejně důležité pro zahradníka i pro jejího návštěvníka. A ilustrátoři bývají velmi inspirativními zahradníky.

Stejně jako zahrada voní za hradem, zkrášlí ilustrátorova zahrada i hrad autorův. Může doplnit monumentální Carcassone nebo dětský hrad z písku. Může ho vylepšit a může ho obrátit v zámek hrůzy. A když ilustrátor přestane být královským zahradníkem, dějí se věci. Výtvarník staví hrad sám, a je to často podivuhodné, neuvěřitelné,

snové a... nebo kůlnička, kolem které se plevelí husí packa.

Konec povídání, zvu vás do své zahrady. V duchu vidím klášter. Ve zdech se možná skrývá Madame Bonacieux nebo buddhistický mnich a nad záhony bzučí včely. Zelenina pro klášterní kuchyni zraje a léčivé byliny voní. Je to prosté. Máloco se dostane za kamennou zeď a ve skriptoriu se pilně iluminuje. Pečlivá práce s detailem, linií a ornamentem se podřizuje textu stejně jako hrabičky upravující božské záhony. Myslí si, že je většinou důležité, aby ilustrátor posloužil textu a vyšel vstříc čtenáři. Ale není to žádné dogma. I v andělské zahradě se pod salátem skrývá myš. Živý detail v zahradě i ilustraci, který nahlodá myšlenkové pochody čtenáře. Aha, ono to může být i takhle. A helemese, toho jsem si předtím nevšiml. Pokud ilustrace překročí rámeček textu, dokáže ledacos. Příběh dokreslí, posune, vybarví, skryje a hned či za čas odhalí další informace. Znáte to, jako děti jste měli oblíbené knihy, které jste viděli stokrát, a ty dobré, s vynikajícími ilustracemi, s vámi rostly a postupně jste viděli víc a víc, až jste nakonec spatřili všechno. Pak stačilo pár let, velryba se změnila v mrože a mohli jste začít znovu. Knihy a jejich ilustrace tohle dokáží. Je to úžasné. Kniha působí jako individuum, samostatná entita a osobnost. Terry Pratchett napsal, že knihy jsou magické a nahromaděné, dokáží ohýbat časoprostor. S malou úpravou s ním souhlasím a dodávám, že na začátku tohoto kouzla stál ilustrátor a autor.

Patříme-li mezi ty, jejichž zahrada dokáže prorůst časem, ať máme pevné kořeny. Zní to jako protimluv, ale není. Zahrada nezvadne ani ji neokoušou mšice, když je nadčasová a správně založená. Pro dobrého ilustrátora je nesmírně důležité hodně znát a hodně číst. Líbí se mi, když kromě skvělého řemesla, vynikající stylizace nebo jedinečného výtvarného nápadu obsahují ilustrace nějaké tajemství navíc. Když za tím vizuálem něco je. To pak ilustrace

začnou žít na vlastní pěst a v knize můžete mít najednou příběhů více. Jsou vrstlé do sebe, že se stírají jejich hranice, nebo se navzájem doplňují.

Jak pracuji s ilustrací volnou nebo knižní já? Od dětství jsem s požitkem ležela v encyklopediích a pátrala po nových znalostech a souvislostech. Těžko se opouští vlastní zahrada, proto mi to zůstalo dodnes. Posedlost věděním a jeho předáváním dál. A nespokojím se s polovičním řešením. Když jsem pracovala na své autorské knize *Velký příběh Velké pardubické*, potřebovala jsem mít správně nakreslené všechny historické reálie. Například v epizodě s Ferdinandem Palyzou, který vyhrál dostih v roce 1953 na koni Junák, daroval prý po dostihu jezdcí prezident Zápotocký zlaté hodinky. Rodina Palyzových už o hodinkách nevěděla, někde se ztratily, tak jsem započala pátrání po konkrétním modelu. Pro celou knihu to byl drobný detail, snadno se dal vynechat nebo nějak „zašulit“, ale to, že pátrání bylo stále marné, způsobilo, že jsem se nemohla vzdát. Hodináři, historici, archiv Kanceláře prezidenta republiky, nikdo nevěděl. Honba to byla dobrodružná, leč času bylo málo. Nakonec jsem usoudila, že lpění na detailu v ilustraci tady není na místě, a dosud nevím, jaké hodinky to byly.

Míra detailu by měla být uvážena. Příliš propracovaná ilustrace, pokud to zrovna není její koncept, je často na škodu svobody a jejího vyznění. Mám ráda detaily, ať už faktické nebo výtvarné, a tak se musím občas brzdit, abych svoji tvorbu moc „neutáhla“. Přesto miluji, když do ilustrace mohou schovat něco z toho, co jsem se naučila, co vím, co s tématem souvisí a čeho si pozorné oko všimne a je potěšeno. Zároveň obdivuji výtvarníky, kteří omezeným množstvím prostředků dokážou sdělit mnoho a někdy všechno. Asi to nikdy nebude můj způsob práce, ale alespoň se, doufám, poučím.

Zahrada vnitřní a zahrada ilustrátorská je živý organismus, který se neustále vyvíjí:

od prvních skic k hotové ilustraci, obrazu, kdy se způsob výtvarného vyjádření proměňuje pod rukama a občas zaběhne tam, kde bychom ho nečekali, po celoživotní proměnu výtvarného stylu. Pamatuji si na svůj rozhovor s Adolfem Bornem v jeho ateliéru, když poznamenal, že lidé chtějí pořád jenom „Borna“, a když zkusí něco jiného, přesto bytostně svého, brblají.

V post-post moderní době jako by nám došla jména pro epochy i umělecké směry. Můžeme kreslit a malovat, jak chceme, a tahle svoboda nám dává možnost pracovat v souladu s našimi vnitřními záhonky, arborety a palouky. Přesto bychom v době individualismu neměli zapomínat na to, čím ilustrace je – služebníkem, nebo spíš partnerem textu. Kvetme společně a kvetme do detailu.

The gardens inside us, detail in illustration

For a garden to bloom, it needs to be hoed, weeded and watered. Or we can let it grow wildly and freely and wonder what fruits it will bring. Some people adore edged flower beds with black soil and white sand like fields on a chessboard, others prefer to disappear into the long grass. One complains that his bird bath is clogged up with leaves again, while another couldn't care less, as long as the northern waxwing he has been waiting for since last winter makes an appearance. A garden is like its person. Or is it the other way round? Gardener or visitor, adventurer who has climbed over the fence, or zen master – everyone who enters a garden carries a garden within them. It reflects our inner world like the sun's rays. It is private, our own and uniquely personal garden, and few people look through its squeaking gate. And yet a stranger can look around it. The garden in us blooms thanks to illustration. This is a fine comparison, which hides a large number of likenesses: gardens that are juicy, extensive as an English park, orchards full

of medlars or parched as the Nazca plain. It is enough to look around you. Art is one big park, sometimes an amusement park, sometimes a cemetery, but you can always choose. All artists create differently, either in keeping with their garden architects or at odds with them. One illustrator uses lines and grows mental cactuses, another creates coloured stains and his garden is grey. We can try and open our botanical garden up to the world. Look, dear guest, I've got a little shrub growing here, and this is where I'm trying to get a bit of light and warmth into my back yard, which it so much needs. Tending one's inner garden is important both for gardener and visitor. And illustrators are generally very inspirational gardeners.

Just as the scent of a garden wafts beyond the castle, the illustrator's garden will also beautify the author's castle. It may accompany a monumental Carcassonne or a children's sandcastle. It may improve it or it may turn it into a house of horror. When an illustrator stops being a royal gardener, things start to happen. The artist builds a castle himself, and it is often remarkable, incredible, dreamlike... or it is a shed with ground elder growing round it. Enough talking, I invite you into my garden. In my mind I see a monastery. The walls maybe hide Madame Bonacieux or a Buddhist monk, and there are bees buzzing above the beds. The vegetables for the monastery kitchen are ripening, and the herbs are fragrant. It is simple. Few things penetrate behind the stone wall, and in the scriptorium there is diligent illumination going on. The careful use of detail, line and ornament is subordinated to the text just like the rakes that rake the divine seed beds. I think it is fairly important that an illustrator should serve the text and help the reader. But it is not dogma. Even in an angels' garden there is a mouse hiding under the lettuce. A living detail in the garden and illustration which gnaws at the reader's thought processes. Aha, maybe it's like that. Oh look, I didn't notice

that before. If an illustration goes beyond the framework of the text, it can achieve all sorts. The story adds, shifts, colours, hides, and straight away or in a while will reveal further information. You know how as children you had your favourite books that you had seen a hundred times, and the good ones, with fantastic illustrations, grew with you and gradually you saw more and more, until at last you had seen it all. Then all it took was a few years, the whale changed into a walrus, and you could start again. Books and their illustrations manage this. It is amazing. A book acts like an individual, an independent entity, a personality. Terry Pratchett wrote that books are magic, and that when there are large quantities of them they can bend space and time. With a slight amendment, I agree with him, and add that at the beginning of this magic were the illustrator and author.

If we are one of those whose garden becomes overgrown with time, we should have firm roots. This sounds like a contradiction, but it is not. A garden will not wilt and neither will it be ravaged by greenfly if it is timeless and properly established. For a good illustrator it is incredibly important to know a lot and read a lot. I like it when, in addition to brilliant craftsmanship, excellent stylisation and a unique artistic idea, illustrations include some sort of additional secret – when there is something behind the visual. Then the illustrations start to live their own life, and you can suddenly find more than one story in the book. They have grown into each other so much that their borders are blurred, or they complement each other.

How do I work with illustration, whether free or in books? Since I was a child I have loved to read encyclopaedias and hunt for new knowledge and connections. It is hard to leave your own garden, and so it remains in me today. An obsession with knowledge and handing it on. And I am not satisfied with

half measures. When I was working on my auteur book *The Great Story of the Great Pardubice Steeplechase*, I needed to have all the historical artefacts properly drawn. For example, in the episode with Ferdinand Palyza, who won the race in 1953 on the horse Junák, President Zápotocký is said to have given him a gold watch after the race. The Palyza family knew nothing about the watch, it had been lost somewhere, so I started to look for a specific model. For the book as a whole it was a minor detail, which could easily be left out or somehow hidden, but the fact that the search continued to get nowhere meant that I was unable to give up. Watchmakers, historians, the archive of the office of the president of the public – no one knew. It was an adventurous hunt, but there was not much time. In the end I decided that getting bogged down in a detail of the illustration was not what was needed here. I still do not know what sort of watch it was.

The degree of detail should be balanced. Overly-detailed illustration, unless this is the actual concept, is often to the detriment of the freedom and energy of its ultimate impression. I like details, whether factual or artistic, and this means I sometimes have to hold myself back so that I do not let my work drag out too much. Still, I love it when I can hide in a drawing something I have learned, something I know, which is connected with the theme and which a careful eye will notice and enjoy. At the same time I admire artists who, with limited means of expression, are able to impart a good deal, sometimes everything. This will probably never be the way I work, but I hope that at least I can learn. The inner garden and the illustrator's garden is a living organism that is continually developing: from the first sketches to the finished illustration, the picture, when the method of artistic expression changes in our hands and sometimes ends up somewhere we would not expect it, after a lifetime transformation of our artistic style. I remember interviewing

Adolf Born in his studio when he remarked that people only ever want 'Born', and if he tried something different, even if it was something essentially his, they complained.

In the post-post-modern period it is as if the names for epochs and artistic directions have run out. We can draw and paint as much as we want, and this freedom gives us the ability to work in keeping with our inner flowerbeds, arboreta and glades. Nevertheless, in the age of individualism we should not forget what illustration is – the servant, or rather the partner of the text. Let us bloom together and let us bloom in detail.

Bibliografie / Bibliography

vlastní tvorba / own work:

MARIANOVÁ LUKEŠOVÁ, Tereza.

To jsem z toho jelen: vyprávění o české přírodě a jejích lidech.

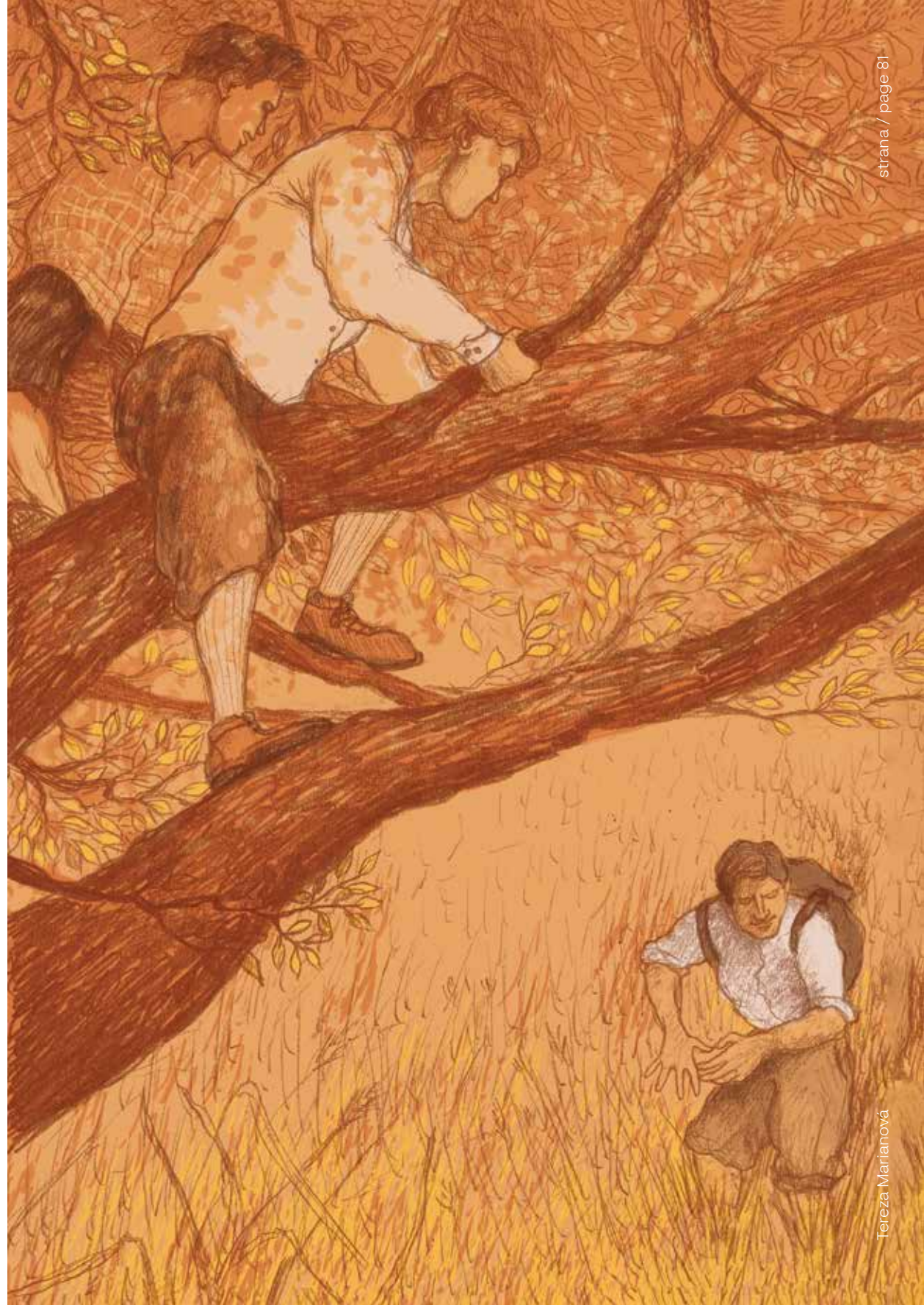
Praha: Euromedia Group, 2019.

ISBN 978-80-7617-811-3.

MARIANOVÁ, Tereza. *Velký příběh*

Velké pardubické. Praha: Albatros, 2020.

ISBN 978-80-00-05969-3.

Jak mě zahrada naučila být lepším ilustrátorem

How a garden taught me to be a better illustrator

Kristýna Klaban Gregorová

Není krásnějšího tématu, než spojení zahrady a ilustrace. Že se tyto dvě na první dojem nesourodé činnosti doplňují, jsem plně pochopila až s vlastní zahradou. Stejně jako na papíru, i na zahradě vytváříte vlastní svět. A taky se u toho občas zašpiníte. Společného toho však mají mnohem víc.

Práce ilustrátora v současné době má výhodu. Můžete tvořit kdykoli a odkudkoli. Ať už jste zavření ve sklepě nebo sedíte na pláži. Práce ilustrátora má také jednu velkou nevýhodu. Můžete tvořit kdykoli a odkudkoli. Teoreticky pořád. Prakticky stačí udržovat tělo a mysl svěží. Jak mi má milá přítelkyně řekla, kreativitu si nosíš v sobě v krabici. Musíš do ní sbírat, ať máš ve chvílích potřeby odkud brát. Může se vám stát, že máte z neustálého sezení bolavé tělo a nikdy nekončícího kreativního procesu vysypané zásoby krabice do posledního drobků. A takový ilustrátor je paradoxně neefektivní. Hlavně z dlouhodobého hlediska.

V knize *Vizuální myšlení* od Marka Wigana se dočtete, že „Ilustrátor je umělec, jehož vzdělání nemá začátek ani konec.“¹ Karel a Josef Čapkovi ve své (a mé nejmilejší) knize *Zahradníkův rok* popisují, jak práce zahradníka nikdy nekončí. Pojdme spojit tuto dobrodružnou nikdy nekončící cestu!

Co mě jako začínajícího ilustrátora zahrada naučila v pěti bodech (a vás může taky):

1. Odpověď na otázku Proč?

Má role zahradnice je čerstvá. Jsou tomu zatím dva roky, co jsem ukončila studia na Sutnarce v Plzni, odstěhovala se do beskydských lesů a začala přetvářet čistě okrasnou zahradu na částečně užitkovou. Plně jsem si tak uvědomila, že i v ilustraci mi jsou bližší projekty s užitečným přesahem. Aby funkce byla nejen potěšit oko, ale dodat něco navíc.

Stejně jako člověk přenáší životní etické postoje na svou zahradu (pěstování vlastních potravin, původních starých odrůd bez použití chemie), vyjadřuje se v ilustraci. Není lepšího nástroje v dnešní vizuální době, kde se obrázky šíří lusknutím prstu (lépe však klikem počítačové myši). Zahrada mi pomohla pochopit, co mi v ilustraci dává největší smysl. Pracovat aktivně na tom, aby byl svět příjemnější místo pro všechny. Zvířata, rostliny, lidi.

Tématu uměleckonaučné literatury pro děti se věnovala konference Společnosti přátel knihy pro děti v roce 1981, z které ráda čerpám. Miluše Havlínová se zamyslela nad psychologickým hlediskem tvorby uměleckonaučných obrázkových knížek. K tomuto tématu se mi zalíbila citace: „*Identifikuje-li se dítě s autorovým jedinečným a neopakovatelným obrazem své vlastní dětské skutečnosti, přenáší se na něj spolu s tím i citlivé vztahy, které autor k této skutečnosti ve své knížce vyjádřil. Zvláště proto, že umělec je svou mentalitou blízký dětské mentalitě, a čím je zralejší, tím lépe dokáže metodicky čerpat ze vzpomínek svého dětství.*“²

První projekt, kde jsem ilustraci využila jako nástroj v „boji za lepší svět“, byla školní práce, pop-upová kniha *Slepice a vejce*. Čtenář zábavnou formou zjistí nečekané informace o vlastnostech slepic. Jak inteligentní a zajímavá stvoření to jsou a jak vypadá jejich reálný život v běžném velkochovu. Je tolik věcí, co si dítě nebo i dospělý člověk ve svém každodenním shonu neuvědomuje. V našich silách je jim nový pohled ukázat a vysvětlit.

2. Psát si záznamy

Psát si záznamy, nápady, myšlenky byl nejlepší zahradnický počín, a to hlavně kvůli plánování na další sezónu.

První rok jsem pěstovala čistě bez

1/ WIGAN, Mark. *Umění ilustrace: vizuální myšlení*. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2970-8.

2/ HAVLÍNOVÁ, Miluše. *Knížka pro rodiče o knížkách pro děti*. Praha: Albatros, 1987. ISBN 13-851-87.

poznámek. Protože jsem dívka odchovaná úrodnou půdou a žhavým sluncem Slovác-ka, očekávala jsem, že zasadím a sklídím. Velice rychle jsem pochopila, že na horách zahradničení nebude jen tak. Horský zahradník musí být připraven na cokoli. A i když je ponaučený z roku předešlého, ty další jsou většinou jiné. V červnu mrzne, jedné rostlince se nelíbí vedle druhé a další rok se jí nelíbíte třeba vy. Jak se ale poučit z chyb, když si je nepamatujeme? Jak rozvinout nápad bez podkladů? Dlouhodobá práce s výsledky si vyžaduje paměť papírovou.

Stejný přístup je nutný v práci kreativní. Skicák, deník nebo neorganizované kousky papíru. Nápad schované na správnou dobu, až přijde jejich čas.

„Zahradník zahrnut [...] zahradnickými ceníky a prospekty, knihami a brožurami, ve kterých se dočítá: 1. že nejcennější, nejděčnější a naprosto nepostradatelné kytky jsou ty, které ve své zahrádce dosud nemá; 2. že všechno, co tam má, je ‚poněkud choulostivé‘ a ‚rádo vymrzá‘; nebo že vysadil na jednom záhonku vedle sebe kytku, ‚která vyžaduje vlhko‘, a kyt-ku, ‚kterou je nutno chránit před vlhkem‘; že to, co se zvláštní pozorností vysadil do nejnějššího slunce, si žádá ‚plný stín‘.“
Karel Čapek, *Zahradníkův rok*, kapitola *Zahradníkův prosinec*

3. Pro inspiraci se stačí dívat

Když jsem dokončovala autorskou dětskou knihu o vodě *Vodavoděnka* a ve volných chvílích zápolila s konvemi, uvědomila jsem si, že jsem jeden velký aspekt vody vynechala, totiž rostliny. A tak je to se vším. Jakmile se otevřete novému světu, obohatí vás i vaše „čtenáře“. Nebýt skleníku, nikdy by se některé děti nedozvěděly, co je to gutace, jak vzniká ranní rosa a jaká magická síla se skrývá ve spícím semínku.

Velkou část mé krabičky inspirace ak-

tuálně tvoří právě zahrada. To ale neznamená, že je to krabička chudá. Na malém kousku půdy toho můžete vidět mnohdy víc, než kdybyste procestovali celý svět. Důležitá je pozornost. Důkazem malého velkého světa je bádání Jennifer Owenové, která sbírala data o tvorech a rostlinách na 700 m čtverečních její malé zahrady. Za 35 let určila 2673 druhů rostlin, 1997 druhů hmyzu, 138 dalších bezobratlých (pavouci, stonožky apod.) a 64 obratlovců (zejména ptáků).³ Není to neuvěřitelné? Stačí mít otevřenou mysl. Nikdy nevíte, co se vám do příštího tvůrčího projektu může hodit. Zvláštní světlo v ranním oparu, rozvíjející se list hrášku nebo boj mravence s mravkolem. Každý den je obrovský zdroj neobjevené inspirace a může být doslova za rohem.

„V máji stromy a květiny jenom kvetou, ale v dubnu vyrážejí; vězte, že toto klíčení a rašení, ty puky, pupence a klíčky jsou největším divem přírody, a víc už o nich neprozradím ani slovo; sed'te sami na bobku a hrabejte sami prstem v kypré zemi, se zatajeným dechem, neboť řečený prst se dotýká křehkého a plného puku. To nelze líčit, tak jako nelze slovy líčit polibky a několik málo jiných věcí.“
Karel Čapek, *Zahradníkův rok*, kapitola *Zahradníkův duben*

4. Zkratky nefungují

Pěstování ze semínka je náročnější, než si koupit vzrostlou rostlinku. Takové semínko potřebuje čas, péči a úspěšnost vyklíčení nemusí být převelká. Proč lidé s přírodou zápolí a rostlinky ze semínek pěstují? Vlastní rostlinka vypěstovaná horkotěžko ze semínka má velkou výhodu. Na své okolí si zvykala celý růst a je tak odolnější: připravena na zkoušky počasí, aklimatizovaná na prostředí.

Jak tuto prazvláštní semínkovou metodu využít při tvorbě ilustrací? Hledání svého stylu ztvárňování vnitřního a vnějšího

světa je dlouhá cesta. Někomu se podaří napoprvé, jindy ani velké množství pokusů nemusí být úspěšné. Ale jakmile najdete svůj způsob vyjádření, který je vám blízký, bude to mnohem hodnotnější a variabilnější, než když jej převezmete odjinud. Stejně jako u semínka to chce trpělivost a čas.

„Prvního dne se neurodí nic; a čekatel se převaluje v noci na posteli, nemoha se dočkat rána. Druhého dne se na tajemné půdě objeví chomáček plísňe. Čekatel se raduje, že je to první stopa života. Třetího dne vyleze cosi na dlouhé, bílé nožičce, a roste to jako blázen. Čekatel jásá téměř nahlas, že už je to tady, a ošetřuje první sazeničku jako oko v hlavě.“
Karel Čapek, *Zahradníkův rok*, kapitola *Semínka*

5. I cesta je cíl

Poslední a pro mě nejdůležitější poselství mi přineslo pěstování rajčat. Semínka jsem vybírala už v lednu. Osvědčená vlastní z minulého roku a také nová, speciálně vybraná pro horské podmínky. V březnu jsem zasela a vytvořila si organizační systém, aby se nepomíchala. Chodila jsem malá rajčata pravidelně pozorovat, vytahovat očima a věnovat jim lásku. Přesazovala je do větších kelímků, vyráběla kopřivové hnojivo, pro elán do života. Rostliny mě na konci jara pomalu přerůstaly (což pro rajče není zas takový problém). Po přesazení do půdy začala každodenní rutina zalévání, pletí a trhání listů. Až do konce léta. Jen s malým zádrhelem. Že nesvítilo slunce natolik, aby plody dozrály. Prý špatný rajčatový rok. Tato zkušenost mi dala jedno velké uvědomění. Proces je často důležitější než výsledek. A to je v pořádku. Proč? I když jsem nedosáhla plodů práce (doslova), žádná chvíle v zeleni nebyla promarněná. Pozorovat, jak roste, čichat omamnou vůni a trávit čas v zeleni byla příjemná kompenzace oproti sedavé práci u počítače. O to víc si člověk vychutnal plod, který zázračně dozrát stihl.

Podobným, možná zvláštním způsobem přistupuji i k ilustraci. Někdo mívá ke svým výtvorům citový vztah. Já jsem si nedávno uvědomila, že mě víc naplňuje samotný proces, který výsledku předchází: učení, hledání, pozorování, objevování, barvy, linie, struktury... Nikdy nekončící alchymie proměnných. Výsledkem pro mě proces končí. A další začíná. Něco se nepodařilo? I to je součástí.

„My, zahradníci, žijeme jaksí do budoucnosti; kvetou-li nám růže, myslíme na to, že příští rok nám pokvetou ještě líp; a za nějakých deset let bude z tohohle smrčku strom – jen kdyby už těch deset let bylo za mnou! Chtěl bych už vidět, jaké budou ty břízky za padesát let. To pravé, to nejlepší je před námi. Každý další rok přidá vzrůstu a krásy. Zaplať Pánbůh, že zase budeme o rok dál!“
Karel Čapek, *Zahradníkův rok*, kapitola *O životě zahradnickém*

Závěrem

Určitě není nutné, aby každý tvůrce běžel ihned pro motýčku okopávat záhonek kvůli pochopení pravé podstaty života. Ale o zahradu vnitřní by měl pečovat každý z nás. Aby kvetla, rostla, prospívala. Protože skrze naše myšlenky a představy se mohou dívat generace další. A to je velká odpovědnost.

„Jednoho dne otevřeš oči, a zahrádka bude zelená, vysoká tráva se bude třpytit rosou a v houští růžových korunek budou vyhlížet nabobtnalá, brunátná poupata; a stromy zestarají, budou rozložitá a temné, těžkých korun a plné trouchnivé vůně ve vlhkém stínu. A ty už nevzpomeneš na útlu, holou, hnědou zahrádku těchto dnů, na nejisté chmýří první travičky, na hubený rozpuh prvých pupenců, na všechnu tu hlinitou, chudou a dojemnou krásu zahrádky, jež je zakládána. Nu dobře, ale nyní je nutno kropit a plet a vybírat z hlíny kamení.“
Karel Čapek, *Zahradníkův rok*, kapitola

Jak se zakládají zahrádky

Jestliže je vám téma ilustrace a zahrady blízké, neměly by vám uniknout tyto knihy: *Zahradníkův rok* (napsal Karel Čapek, ilustroval Josef Čapek)

Bylinkář (napsala Monika Golasovská, ilustrovala Aneta F. Holasová)

František z kompostu (napsala a ilustrovala Simona Čechová)

Zuza v zahradách (napsala Jana Šrámková, ilustrovala Andrea Tachezy)

Zahrada (napsal a ilustroval Jiří Trnka)

How a garden taught me to be a better illustrator

There is no finer theme than the connection between the garden and illustration. That these two apparently disparate activities complement each other is something I only understood fully once I had my own garden. Just as on paper, in a garden you create your own world. And in both you sometimes get dirty. However, they have much more in common.

There is an advantage to being an illustrator in the modern era. You can create any time and from anywhere, whether you are shut up in a cellar or sitting on a beach. The work of an illustrator also has one great disadvantage. You can create any time and from anywhere. Theoretically non-stop. Practically it is enough to keep your body and mind fresh. As my dear girlfriend told me, you carry your creativity with you in a box. You can collect in it, so that at times of need you have something to draw on. You might find your body hurts from endless sitting and the never-ending creative process of tipping out the contents of the box to the last crumb. Paradoxically, an illustrator like this is ineffective, above all in the long term.

In the book *Thinking Visually* by Mark Wigan he says that “an illustrator is an artist whose education knows no beginning and no end”.¹ Karel and Josef Čapek in my favourite book of theirs, *The Gardener's Year*, describe how the work of a gardener never ends. Let us connect this adventurous and never-ending journey!

What the garden taught me as a beginning illustrator (and may teach you as well) in five points:

1. The answer to the question **Why?**

My role as a gardener is a new one. So far it is only two years since I finished studying at Sutnarka in Pilsen, moved to the Beskydy forests and started to convert a purely ornamental garden at least partly into a useful one. I thus came to realise that, likewise, in illustration, I prefer projects with a useful aspect. So that their function is not only to please the eye, but to supply something extra.

The lifelong ethical attitudes one brings to a garden (growing one's own food, original heritage varieties without the use of chemicals) are expressed all the more effectively in illustration. There is no better tool in today's visual era, when pictures are shared at the click of a finger (or better with the click of a mouse). The garden has helped me understand what I find most important in illustration – to work actively on helping the world become a better place for everyone. Animals, plants, people.

The theme of artistic educational literature for children was the subject of a conference of the Society of Friends of Children's Books in 1981, on which I like to draw.

Miluše Havlíková has considered the psychological side of the creation of ar-

tistic and educational picture books. I like a quotation of hers on the subject: “If a child identifies with the author's unique and unrepeatable picture of the author's own childhood reality, then the sensitive relationships that in the book the author expressed towards this reality are transferred to the child at the same time. Especially because the artist's mentality is close to that of the child, and the more mature the artist is, the more able he or she is to draw on childhood memories.”²

The first project in which I used illustration as a tool in the ‘fight for a better world’ was a school one: the pop-up book *Chicken and Egg*. The reader finds out, in entertaining form, unexpected information regarding hens and their characteristics: what intelligent and interesting beings they are, and what their real life is like in an everyday factory farm producing eggs. There are so many things that a child, or indeed an adult, does not realise in their everyday rush. It is within our power to show them a new way of looking at things and explain it.

2. To keep notes

Writing down notes, ideas and thoughts was the best move for the garden, above all to enable planning for the next season.

The first year I gardened without any notes at all. Because I grew up surrounded by the fertile soil and hot sun of Slovácko, I expected to be able to sow and harvest. Very quickly I realised that in the mountains, gardening wouldn't be so easy. A mountain gardener has to be prepared for anything. Even if he has learned the lessons of the previous year, the following years are mostly different. Frost in June, one plant doesn't like being next to another and the next year it doesn't like you, either. How can we learn from our mistakes if we can't remember them? How can we develop an idea without

written material? Long-term work that bears results requires a paper memory.

The same approach is needed to creative work. A sketchbook, diary or unorganised pieces of paper. Ideas kept hidden for the right moment, when their time comes.

“The gardener buried in (...) price lists and pamphlets for gardeners, books and brochures, in which he reads that:

- 1. the most valuable, most rewarding and utterly indispensable flowers are those which he does not yet have in his garden;*
- 2. that everything he does have is ‘rather delicate’ and ‘sensitive to frost’, or that he has put next to each other a flower that ‘requires moisture’ and one that ‘needs to be protected from moisture’; that what he took pains to plant in the fullest sun possible requires ‘full shade!’”*

Karel Čapek, *The Gardener's Year*, chapter *The Gardener's December*

3. Observation brings inspiration

When I was finishing my auteur children's book about water, *Water, Water* and during my free moments was struggling with watering cans, I realised that I left out one major aspect of water, and that was plants. And that is the way it goes. As soon as you open up to another world, it enriches both you and your ‘readers’. If it were not for the greenhouse, some children would never find out what guttation is, how morning dew is formed and what magical force is hidden in a sleeping seed.

A large part of my box of inspiration currently consists of the garden. This does not, however, mean that it is a poor box. You can often see more in a small area of ground than if you were to travel all over the world. It is important to pay attention. Evidence of the little big world can be seen in the research of Jennifer Owen, who has collected data on the creatures and plants

1/ WIGAN, Mark. *Umění ilustrace: vizuální myšlení*. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2970-8.

2/ HAVLÍKOVÁ, Miluše. *Knižka pro rodiče o knížkách pro děti*. Praha: Albatros, 1987. ISBN 13-851-87.

3/ GOULSON, Dave. *Divočina v zahradě*. Brno: Kazda, 2020. ISBN 978-80-7670-002-4.

in the 700 square metres of her little garden. Over 35 years she has identified 2,673 types of plant, 1,997 types of insect, 138 other invertebrates (spiders, centipedes etc.) and 64 vertebrates (above all birds). Isn't it incredible? All it takes is to have an open mind. You never know what may come in handy for your next creative project. The special light in the morning mist, the unfolding of a pea leaf or an ant fighting with an antlion. Every day is a huge source of undiscovered inspiration, and may be literally around the corner.

"In May the trees and flowers only flower, but in April they bud; this germination and budding, these shoots and buds and sprouts are nature's greatest wonder, and I shall not let slip a further word about them; squat down for yourselves and dig with your fingers in the loose earth, with bated breath, because your finger is touching a full and fragile bud. It cannot be described, just as one cannot describe in words a kiss and a few other things."

Karel Čapek, *The Gardener's Year*, chapter *The Gardener's April*

4. Short cuts don't work

Growing from seed is more demanding than buying a grown plant. A seed needs time and care, and there is no great guarantee that it will germinate. Why do people struggle with nature and grow plants from seed? A plant grown with much difficulty by yourself from seed has a great advantage. All the time it has been growing, it has been getting used to its surroundings and is thus more resistant: ready for the tests of weather, acclimatised to the environment.

How can this peculiar seed metaphor be used in the creation of illustrations? The search for one's 'style' of depicting the inner and outer world is a long journey. Some people manage to make it first time, while other times not even a large number of

attempts results in success. But as soon as you find a means of expression that is close to you, it will be far more valuable and variable than if you took it from elsewhere. As with a seed, it takes patience and time.

"On the first day nothing comes up; and the waiter tosses and turns at night, in anticipation of the morning. On the next day, a wisp of mould appears on the mysterious soil. The waiter is happy to see the first sign of life. On the third day there appears something on a long, white stalk, and it grows like the clappers. The waiter rejoices almost aloud that it is here, and he guards the first seedling with his life."

Karel Čapek, *The Gardener's Year*, chapter *Seeds*

5. The journey may also be the goal

The last, and for me the most important message I gained from growing tomatoes. I chose the seeds in January: my own, tried and tested from last year, and new ones, specially selected for mountain conditions. I sowed them in March and created an organisational system so they did not get mixed up. I regularly went to look at the little tomatoes, to encourage them to grow with my eyes and give them some love. I replanted them in bigger pots and made nettle fertiliser to give them elan. By the end of spring, the tomatoes were almost over my head (which for a tomato is not that much of a problem). After planting them out the everyday routine of watering, weeding and pulling off leaves started. Until the end of the summer. But there was one catch. The sun did not shine enough for the fruit to ripen. Apparently it was a bad year for tomatoes. This experience made me realise something major. The process is often more important than the result. And that is OK. Why? Even though my work bore no fruit (literally), none of the time I spent among the plants was in vain. Watching them grow, smelling the intoxicating smell and spending time in the

garden was a pleasant change from edentary work at the computer. Fruit that then miraculously does ripen is all the tastier.

I approach illustration in a similar, maybe peculiar way. Some people have an emotional relationship to their creations. I recently realised that I am more fulfilled by the actual process that precedes the result: learning, seeking, observing, discovering, colours, lines, structures... The never-ending alchemy of variables. With the result, the process ends, and another one starts. Did something not work out? That is all part of it, too.

"We gardeners live partly in the future; if our roses flower, we think that next year they will flower even better; and in ten years this little spruce will be a tree – if only those ten years were past! I'd like to see what these birches will be like in fifty years. The real, the best is in front of us. Each further year brings growth and beauty. Thank God that we'll be another year on!"

Karel Čapek, *The Gardener's Year*, chapter *The Gardener's Life*

Conclusion

It is definitely not necessary for every artist to grab a hoe and start to hoe a flowerbed in order to understand the real meaning of life. But we should all look after our inner gardens, so that they bloom, grow and flourish. Future generations may gaze at the world through our thoughts and ideas. And that is a great responsibility.

"One day you open your eyes, and the garden will be green, the long grass will glitter with dew and from the thicket of the rose bushes plump, crimson buds will peep out. The trees will grow older, they will be sturdy and dark, with heavy crowns and a full, mouldering smell in the wet shade. And you won't be able to remember the slender, bare, little brown garden of these days, the uncertain fuzz of the first lawn, the thin flowering of the first buds, all the earthy,

poor and moving beauty of the garden that as been established. Well then, but now you need to water and weed and take the stones out of the soil."

Karel Čapek, *The Gardener's Year*, chapter *How to establish a garden*

If the theme of illustration and the garden is close to you, you should not miss these books: *The Gardener's Year* (written by Karel Čapek, illustrated by Josef Čapek) *Herbarium* (written by Monika Golasovská, illustrated by Aneta F. Holasová) *František From The Compost Heap* (written and illustrated by Simona Čechová) *Zuza In The Gardens* (written by Jana Šrámková, illustrated by Andrea Tachezy) *The Garden* (written and illustrated by Jiří Trnka

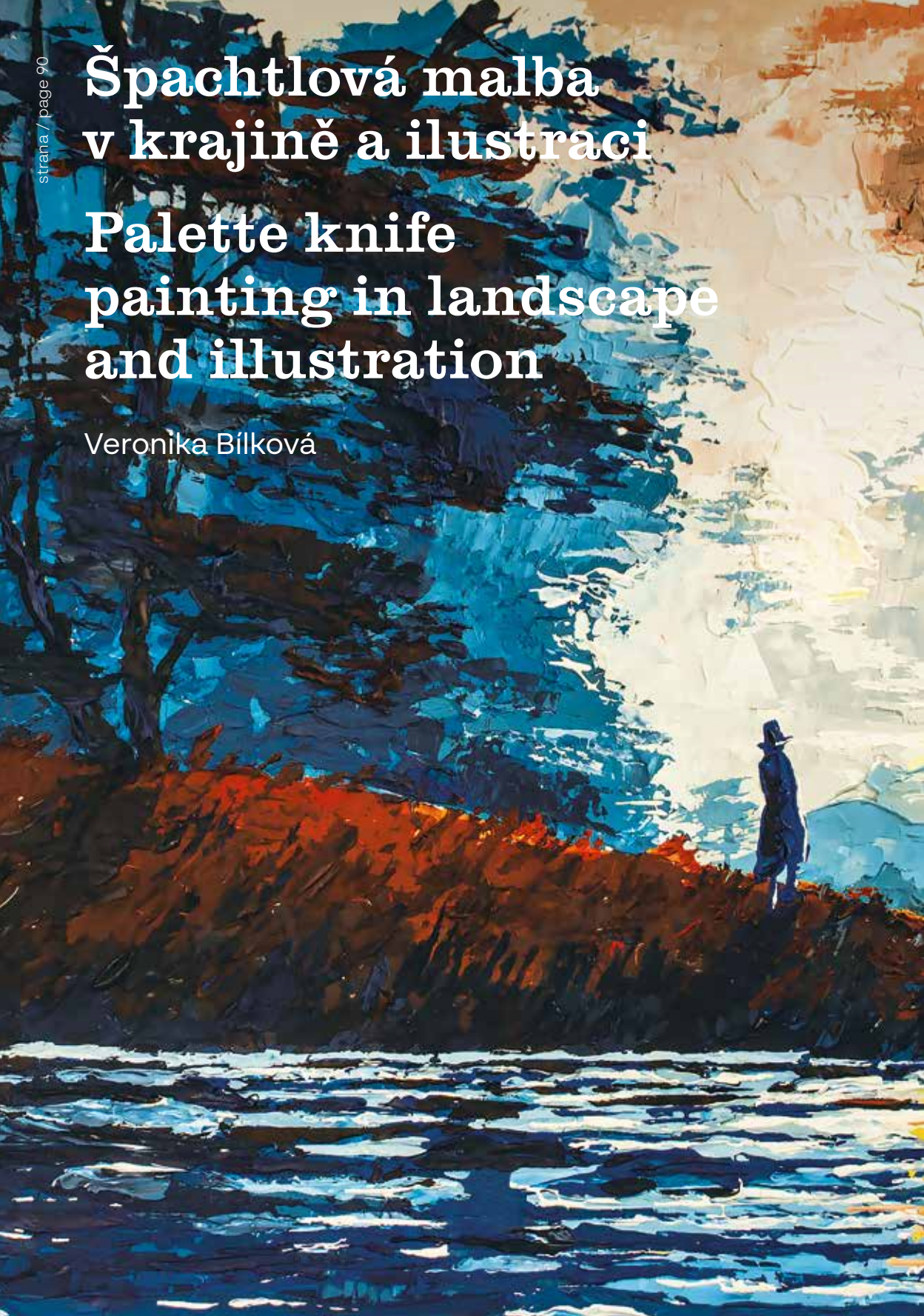
Bibliografie / Bibliography

- ČAPEK, Karel. *Zahradníkův rok*. Praha: Aventinum, 1929.
- ČECHOVÁ, Simona. *František z kompostu*. Praha: Labyrint, 2021. ISBN 978-80-86803-69-2.
- GOLASOVSKÁ, Monika. *Bylinkář: přírodní kouzla naší babičky*. Praha: Labyrint, 2019. ISBN 978-80-86803-57-9.
- GOULSON, Dave. *Divočina v zahradě*. Brno: Kazda, 2020. ISBN 978-80-7670-002-4.
- HAVLÍNOVÁ, Miluše. *Knížka pro rodiče o knížkách pro děti*. Praha: Albatros, 1987. ISBN 13-851-87.
- ŠRÁMKOVÁ, Jana. *Zuza v zahradách*. Praha: Labyrint, 2015. ISBN 978-80-86803-33-3.
- TRNKA, Jiří. *Zahrada*. Praha: SNDK, 1962.
- WIGAN, Mark. *Umění ilustrace: vizuální myšlení*. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2970-8.
- vlastní tvorba / own work:
GREGOROVÁ, Kristýna. *Vodavoděnka*. Praha: Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-6768-5.

Špachtlová malba v krajině a ilustraci

Palette knife painting in landscape and illustration

Veronika Bílková

Ráda bych hned na začátku představila svou knihu *Ludwig van Beethoven*, která byla vydána v nakladatelství Verzone na podzim roku 2020 a původně byla zpracovaná jako má diplomová práce na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara v Plzni. Ilustrace jsou tvořeny technikou špachtlové malby, která mi umožňuje nanášet větší množství barvy, čímž mohu docílit dynamických tvarů a reliéfního efektu ilustrace. Malby pro následnou sazbu neskenuji, ale fotografuji s nasvícením odpovídajícím ilustrované scéně, abych nechala více vyniknout stínům a plasticitě.

Technika byla přínosná zejména v celostránkových krajinomalbách zachycujících místa, která Beethoven navštívil a jež ho velmi inspirovala k tvorbě několika symfonií. Tyto hutné malby ale v knize často vyvažují prázdnými plochami papíru, aby došlo k citlivému propojení čistého klasicismu s nově se rodícím uvolněným romantismem.

Rovná hrana špachtle mi také umožňuje přesně zachytit lineární detaily na hudebních nástrojích muzikantů, na ilustracích architektury a v dalších motivech geometricky přesných tvarů. Toho jsem využila ve více naučných a popisných ilustracích. Mezi ně patří například znázornění rozdílu mezi tehdejší vídeňskou a dnešní anglickou klavírní mechanikou nebo shrnutí dvaatřiceti klavírních sonát na časové ose klaviatury.

Kapitoly klavírních sonát jsou doplněny grafickými motivy, které kopírují melodickou linii každé sonátové věty. Chtěla jsem ilustrace narušit jemnými abstraktními motivy, jež dovedou čtenáře blíže k vizuálně-akustickému zážitku z hudebního díla. Tištěné motivy neměly rušit hlavní ilustrace, ale měly si zachovat dostatečnou tvarovou přesnost. Sehnala jsem kladívka z vídeňské klavírní mechaniky, která se dnes již nepoužívá a vhodně odráží téma knihy. Tvar kladívka byl navíc pro znázornění motivů dostatečně přesný a jeho plstěná část praktická pro tisk.

Některé ilustrace také zachycují tehdejší exteriéry a interiéry divadel, které vykrešlují opakující se motivy postav v hledištích

a na jevištích. Práce s malířskou špachtlí mi ale nedovoluje malovat nejmenší detaily v přesných tvarech. Proto se o to více zaměřuji na kontrastní světlo a barevnost, abych představy detailní plochy docílila i přes absenci tvarové popisnosti. Na větším formátu tak díky těmto prostředkům ukazují vše potřebné, aby si divák mohl celou scénu představit; nechávám ho ale, aby si přesné tvary detailů sám nevědomky domyslel. Předem vybraná barevnost a světlá atmosféra mi pak umožňuje malovat velmi dynamicky, aby si scéna mihotajících se diváků zachovala svou živost a nepůsobila staticky. Maluji vždy tak rychle, jak rychlý pohyb ve scéně potřebuji zachytit.

Barevnost ilustrací se průběhem knihy mění podle proměnlivosti skladatelovy práce. S nástupem nejpokrokovějších děl, která Beethoven už neslyšel, volím mnohem tmavší barevnost, ale se zachováním velkého světelného kontrastu a exprese.

K této knize jsem vytvořila ještě animovanou upoutávku, v níž představuji důležité ilustrace z knihy. Pohybem a hudbou jsem mohla dopovědět zamýšlený dojem z ilustrovaných scén, dovysvětlit funkce hudebních nástrojů a jejich částí a graficky znázorněným melodiím přidat melodii samotnou.

Krátce po dokončení studia jsem pracovala na ilustracích knihy *Světlo z Pauliny* od Jana Štiftera pro nakladatelství Vyšehrad. Jméno knihy a příběh této povídky se zaměřuje zejména na prostředí, ve kterém se děj odehrává, proto nemá hlavní barevná ilustrace výrazný figurální motiv. Diváka se obálkou pouze snažím přivést do naznačené scény, která je pro děj povídky stěžejní. Vyhýbám se výrazným a popisným figurálním motivům, které by okamžitě prozradily čtenáři moji představu o hlavní postavě. Její podobu a záměry může čtenář s napětím zjišťovat až během vlastní četby.

Samotné ilustrace v knize pak měly být vypracovány černobíle. Protože jsem

nemohla použít barvy, zaměřila jsem se více na přesnější tvary a velmi výrazné kontrasty světla a stínu.

V posledních letech jsem se v letních měsících také věnovala plenérové malbě. Navštívila jsem jedinečná místa Francie, Rumunska, Itálie, Dánska, Německa a tento rok také prosluněná města Portugalska. Obrazy vznikaly v ulicích Porta, Lisabonu, Aljezuru, Lagosu, Fara, mého nejoblíbenějšího Setúbalu a dalších menších měst. Vybírala jsem si zdánlivě běžné ulice, které nebyly příliš přeplněné turisty, ale zaujaly mě svou přirozeností.

Kompozičním základem těchto obrazů je přesná geometrie dveří, oken, říms a parapetů, který ale záměrně a velice ráda ruším přidáním detaily, jež přivedou do kompozice obrazu trochu života i bez figurálních motivů. Bavilo mě chytat do obrazů pomíjející okamžiky, jako pověšené prádlo na balkóně, visící dráty u oken, dopravní značky, odrazy v zrcadlech a další momenty, které celou scénu trochu odlehčily a přidaly jí na opravdovosti a uvěřitelnosti.

Chtěla jsem docílit velmi subtilních linií zavěšených drátů, které diagonálně běží přes kompozice obrazů. Lineární kresba špachtlí do vrchní vrstvy ale vždy působí moc neobratně a krkolomně. Abych naopak docílila nenápadnosti a křehkosti motivů, přestala jsem tyto prvky malovat jako poslední, ale začala je vynechávat jako vrstvu nejspodnější a další plochy malovat kolem nich. Díky tmavě modré podmalbě tak zůstala dostatečně výrazná, velmi úzká linie, kterou obklopuje hutná vrstva barvy. Ta tento detail svými tahy respektuje a záměrně na něj ještě více upozorňuje.

Kombinace dynamické malby s precizními detaily je zásadní pro všechny mé ilustrace i obrazy. U plenérové malby jsem nucena upustit od přebytečné popisnosti, protože se musím podřizovat rychlému zachycení měnícího se světla. Nikdy ale obrazy neponechávám bez alespoň několika

detailů, které naznačí příběh scény a jejího momentu.

V kompozici obrazu je pro mě výrazné světlo téměř pokaždé nejpodstatnější. Některá místa mě zaujmou častokrát jen zajímavými úhly ostrých stínů, které přidávají objektu další tvary a kontrasty. Pak je pro mě znovu výhodou, že používám akryl, a proto maluji rychle a stihnu hlavní plochy nanést v několika minutách, než se světlo změní.

Nyní pracuji na své druhé autorské knize o Bedřichu Smetanovi, která bude volně navazovat na knihu o Beethovenovi. Do této knihy znovu zařadím popisnější a detailnější výukové ilustrace. Budou se zabírat například porovnáním praktických a prostorových možností divadel, kde mi znovu pomůže výrazné světlo a přesnější malba linií a detailů. Také ukážu postup vzniku Smetanových děl od prvních zápisků, skic, až po nototisk formou litografie a knihtisku. V takových ilustracích bude samozřejmě velmi křehká až kresebná forma malby, která bude protějškem dynamickým ilustracím figurálních a scénických motivů.

Součástí výtvarného doprovodu knihy budou i malby české krajiny, která byla Smetanovi stěžejní inspirací pro některé jeho symfonické básně a opery. Proto budu tyto ilustrace malovat přímo v plenéru na konkrétních místech, po kterých mě Smetanova hudba povede.

Hudba mě už odjakživa fascinuje a je pro mě nejzábavnějším tématem, které mohu knižně zpracovávat. Už od dětství se věnuji klavírní hře, ve které jsem ale nikdy nebyla schopná docílit potřebné technické zručnosti a preciznosti projevu. O to zodpovědněji ale vnším detaily a popisnost do ilustrací, které o tomto tématu hovoří. Knihy o hudebních skladatelích mi poskytují prostor k malbě všech možných motivů, které mě zajímají. Ilustruji krajiny, atmosféru koncertů a divadel, zabíhám do podrobností o provedení děl na hudební nástroje nebo

graficky rozebírám harmonické souvislosti, které mě nikdy nepřestanou překvapovat. Používám světelnou atmosféru jako hlavní výrazový prostředek pro definici pocitů a rozpoložení skladatele během jeho tvorby. Pak se barvami a světlem snažím vtáhnout čtenáře do scény a navodit mu dojem odražející takty slavných sonát, symfonií nebo oper. Během práce na knize se snažím skladatele co nejvíce pochopit a nadšení, které mi jeho dílo přináší, předat svými ilustracemi čtenáři.

Palette knife painting in landscape and illustration

Right at the start I would like to present my book *Ludwig van Beethoven*, which was published by Verzone in autumn 2020 and originally formed my thesis project at the Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art in Pilsen. The illustrations are created using palette knife painting, which allows me to build up a largish amount of paint and thus achieve dynamic forms and a relief effect in my illustration. I do not scan the paintings for the setting process, but photograph them with lighting in keeping with the scene being illustrated, in order to allow the shadow and plasticity to emerge more.

The technique was a useful one for the whole-page landscapes showing the places that Beethoven visited and which inspired him greatly to write several symphonies. However, these dense paintings are frequently balanced in the book by white areas of paper, in order to create a sensitive connection between pure Classicism and the nascent and relaxed Romanticism.

The straight edge of the spatula also allows me to capture precisely the linear details on the musicians' instruments, on the illustrations of architecture and in other motifs involving geometrically precise forms. I made use of this in the more didactic and descriptive illustrations. They include a depiction of the differences between the

Viennese piano mechanism of that time and the current-day English one, or the summary of thirty-two piano sonatas on a keyboard timeline.

The chapters on the piano sonatas are accompanied by graphic motifs that copy the melodic line of each movement of a sonata. I wanted to interrupt the illustrations with subtle abstract motifs that take the reader closer to the visual and acoustic experience of a musical work. The printed motifs were not meant to disturb the main illustration, but to preserve sufficient preciseness of form. I got hold of a hammer from a Viennese piano mechanism which is not used today and which is a suitable reflection of the subject of the book. The shape of the hammer was, moreover, sufficiently precise for the depiction of the motifs, and its felted part was practical for printing.

Some of the illustrations also capture exteriors and interiors of theatres of the time, showing repeated motifs of figures in the audience and on stage. However, the palette knife does not allow me to paint the smallest details in precise forms. As a result, I focus more on lighting contrast and colour, in order to render the ideas of the detailed areas despite the absence of descriptive shape. In larger format this allows me to show everything necessary for viewers to imagine the whole scene; however, I leave them to complete unwittingly in their own minds the precise forms of the details. The colouring chosen in advance and the atmosphere of the lighting then allows me to paint highly dynamically, so that the scene of the shimmering audience members keeps its vitality and does not appear static. I always paint as fast as the movement that I need to capture in the scene. The colour scheme of the illustrations changes in keeping with the changes in the composer's work. With the advent of his most advanced works, which Beethoven could no longer hear, I use a much darker colour scheme, while

preserving a high degree of lighting contrast and expression.

To accompany the book I created an animated trailer presenting important illustrations from the book. Using movement and music I was able to heighten the intended impression from the illustrated scenes, explain the functions of the musical instruments and their parts, and through graphically depicted melodies to add melody itself.

Shortly before I finished studying I worked on illustrations for the book *The Light from Pauline* by Jan Štifter for the Vyšehrad publishing house. The name of the book and the story focus mainly on the environment in which the action takes place, and as a result the main colour illustration does not have a distinctive figural motif. With the cover, I merely attempt to draw the viewer in to the scene indicated, which is key to the story. I avoid distinctive and descriptive figural motifs which would immediately betray to the reader my idea of the main character. The character's form and aims may be discerned during the actual reading, with growing tension. The actual illustrations in the book were then black and white. Because I could not use colour, I focused more on fairly precise forms and highly pronounced contrasts between light and shade.

In recent years I have spent time painting out of doors in the summer months. I have visited unique places in France, Romania, Italy, Denmark, Germany and this year also the sunny cities of Portugal. The pictures were created in the streets of Porto, Lisbon, Aljezur, Lagos, Faro, Setúbal (my favourite) and other small towns. I chose apparently ordinary streets that were not too full of tourists, but which I found attractive in their naturalness.

The compositional basis of these pictures is a precise geometry of doors, windows, mouldings and parapets, although I

deliberately and enthusiastically interrupted this by adding details that brought a bit of life into the composition even without figural motifs. I enjoyed capturing ephemeral moments in the picture, such as washing hung on the balcony, wires hanging by windows, traffic signs, reflections in mirrors and other moments that lightened the scene a little and made it more genuine and credible.

I wanted to achieve the very subtle lines of the hanging wires that run diagonally across the compositions of the pictures. However, linear drawing with the palette knife in the top layer always comes across as too clumsy and ungainly. In order to achieve the subtlety and fragility of these motifs, I stopped painting these elements the last and started to leave them out as the bottom-most layer and to paint the other areas around them. The dark blue primer meant that a sufficiently distinct, very narrow line remained, surrounded by a dense layer of colour. This in its strokes respects the detail and deliberately draws even more attention to it. A combination of dynamic painting with precise details is fundamental to all my illustrations and pictures. With plein air painting I am forced to abandon superfluous descriptiveness, because I have to focus on rapidly capturing the changing light. However, I never leave pictures without at least a few details that indicate the story of the scene and the moment.

In the composition of a picture, a pronounced light is always the most important thing for me. Some places frequently attract me simply by the interesting angles of the sharp shadows, which give the object further forms and contrasts. I then once again find it an advantage that I use acrylic paint, and can paint rapidly and cover the main areas in a few minutes before the light changes.

I am currently working on my second auteur book on Bedřich Smetana, which will follow on loosely from the book on Beethoven. I am once again including more descriptive

and detailed didactic illustrations. They will include a comparison of the practical and spatial possibilities of theatre, where again I will be helped by pronounced light and fairly precise painting of lines and details. I shall also show the way in which the creation of Smetana's works progressed from the first notes and sketches to the note printing in the form of lithography and the book printing. These illustrations will naturally use a very subtle form of painting, almost like drawing, which will form the counterpart to the dynamic illustrations of the figural and scenic motifs.

The illustrations will also include paintings of the Czech landscape, a vital inspiration to Smetana for some of his symphonic poems and operas. I will thus paint these illustrations out of doors in the actual places to which Smetana's music leads me.

Music has fascinated me for as long as I can remember, and for me it is the most enjoyable theme on which to work in a book. I have played the piano since childhood, although I have never been able to attain the necessary technical skill and precision of expression. I thus try all the more diligently to convey the details and description into the illustrations on this theme. Books about composers give me a chance to paint all sorts of motifs that interest me. I illustrate landscapes, the atmosphere of concerts and theatres, I go into detail on the way in which works are executed on musical instruments and I analyse in graphic form the harmonic connections, which never cease to interest me. I use the lighting atmosphere as the main means of expression to define the feelings and mood of the composer during his work. Then, using colours and light, I try to draw readers into the scene and give them the impression of the reverberating bars of the famous sonatas, symphonies and operas. During my work on a book I try to understand the composer as much as possible, and in my illustrations

to convey to readers the euphoria that his work brings me.

Bibliografie / Bibliography

vlastní tvorba / own work:
 BÍLKOVÁ, Veronika. *Ludwig van Beethoven*. Praha: Verzone, 2020. ISBN 978-80-87971-47-5.
 ŠTIFTER, Jan. *Světlo z Pauliny*. Praha: Vyšehrad, 2020. ISBN 978-80-7601-281-3.

Rozšířené pole animace

The extended field of animation

Jan Šrámek

Bubi

Děšť v pravidelném rastru zkrápí poničené a opuštěné pozůstatky městské infrastruktury. Množství trosek vojenské techniky potvrzuje standardní postapokalyptickou zkušenost, že si za to lidé mohou sami. Ještě není jisté, kdo je (nás) vystřídá. „Holčička“ Veroniky Vlkové, jediná živá bytost, kterou při putování opuštěným městem zahlédneme, nemusí být zárodkem nové civilizace ani pozůstatkem té... naší...

Laputoidy – Tikající krajina

Instalace pro zámek v Duchcově s názvem *Laputoidy* je audiovizuální reakcí na pohnutou historii krajiny a nejbližšího okolí severočeského města. Výrazně nadsazená obrazová hra simulující dva výhledy do zámecké zahrady nabízí divákovi rychlý vhled do rázu duchcovské architektury, ukazuje proměny okolního prostředí a zároveň nastiňuje možné alternativy budoucích změn okolí Duchcova.

Kouzlo zapomnětlivosti

Animace je „rekonstrukcí“ životní události umělce – může se jednat o ikonickou postavu německé poválečné tvorby s mytologií „mistra i učně“, nebo pouze o vytěšňované a idealizované vzpomínky patřící k životu pilota letícího kdesi nad Krymem.

Akvarely Veroniky Vlkové jsou tu skla-
debně kombinovány s vektorovou kre-
sebnou zkratkou Jana Šrámka a transfor-
movány do nových celků, které navzdory
odlišným formálním přístupům obou autorů
působí překvapivě homogenním dojmem.
Na filmu spolupracoval také režisér a ani-
mátor Martin Bůřil.

Ztrácení

Film ilustruje dění v japonském interiéru s vnitřní symbolikou prostorových zákonitostí a rozmístěných předmětů. Tematický celek animace je definován naznačeným teritori-
em, odezíranou symbolikou, ale i tendencí
abstrahovat „proces“ tvorby do fragmentů

vzniklých obrazů, které nemají narativní cha-
rakter, ale spíše definují mihotavý moment
vzpomínky či představy.

Between the World and Me

Rozpoznatelné budovy Detroitu s konkrétní
funkcí se mění ve znaky epických snů mo-
dernity. Hrozí, že se vlakové nádraží nebo
jevy jako automatizovaná výroba soustře-
děná do obřích montážních hal stanou zá-
stupci svého druhu, stejně jako jsou takto
vnímání barevná či sociálně znevýhodnění
lidé v očích bílé privilegované většiny...

The extended field of animation

Bubi

Rain waters in a regular grid the destroyed
and abandoned remains of a city infrastruc-
ture. A large number of pieces of military
technology confirms the standard postap-
ocalyptic experience that humans are to
blame. It is not yet certain who will take over
from them (us). Veronika Vlková's 'little girl',
the only living creature that we glimpse as
we wander through the abandoned city,
does not have to be the seed of a new civil-
isation or the remainder of... ours...

Laputoids – Ticking Landscape

Martin Bůřil and Jan Šrámek have both
worked for some time, independently of
each other, on the border of narrative and
experimental animation. In their joint pro-
jects they then look at how to connect as
deeply as possible the two paths, whether
in film work or the creation of videos and
installations for galleries. Their installa-
tion for the chateau ad Duchcov entitled
Laputoids is an audiovisual reaction to the
turbulent history of the landscape and close
surroundings of the north Bohemian town.
In a notably exaggerated play of pictures
simulating two views into the chateau
garden the authors offer a rapid insight
into the nature of Duchcov's architecture,
show the transformations of the surrounding

environment and indicate possible alternatives for future change around Duchcov. Jan Šrámek's distinctive illustrative design is for the first time fully manipulated and animated by director Martin Bůřil.

Spell of Forgetfulness

Veronika Vlková and Jan Šrámek have formed a creative duo since 2009. Together they develop dialogues on jointly-chosen subjects and motifs. There is mutual communication between the forms and details of the artistic results of their individual work – Veronika Vlková's watercolours are compositionally combined with Jan Šrámek's vectorial drawn abbreviations and transformed into new wholes, which despite the two authors' different formal approaches give a surprisingly homogenous impression.

The animated film *The Magic of Forgetfulness* is a 'reconstruction' of an event in the artist's life. It may be an iconic figure of German post-war creation using the mythology 'master and apprentice', or only displaced and idealised memories belonging the life of a pilot flying somewhere over the Crimea. Director and animator Martin Bůřil also worked on the film.

Lost

The film illustrates the action in a Japanese interior with the inner symbolism of the laws of space and the distribution of objects. The thematic whole of the animation is defined by the territory indicated, the visual symbolism followed, and also the tendency to abstract the 'process' of creation into fragments of pictures that are not narrative in character but instead define the fleeing moment of the memory or idea.

Between the World and Me

The recognisable buildings of Detroit with a concrete function change into symbols of the epic dreams of modernity. There is a danger that train stations or phenomena such as automated production in huge as-

sembly halls will become representatives of their kind, just as people of colour or socially-disadvantaged people are in the eyes of the privileged white majority...

Filmografie / Filmography

vlastní tvorba / own work:

Bubi [film]. Directed by Jan Šrámek, Veronika Vlková. 05:34. Czech Republic, 2012.

Laputoidy – Tikající krajina [film].

Directed by Jan Šrámek, Martin Bůřil. 06:10. Czech Republic, 2012.

Kouzlo zapomnětlivosti [film]. Directed by Jan Šrámek, Veronika Vlková, Martin Bůřil. 05:54. Czech Republic, 2013.

Ztrácení [film]. Directed by Jan Šrámek, Veronika Vlková. 05:26. Czech Republic, 2015.

Between the World and Me [film].

Directed by Jan Šrámek. 04:53. Czech Republic, 2016.

Krajina jako předmět animace

Landscape as the subject of animation

Vojtěch Domlátil

V běžné animované produkci se téma vnitřní krajiny či krajiny jako takové neobjevuje příliš často. V prezentaci bych tedy rád představil svou tvorbu, která se v tomto ohledu odlišuje, jelikož je v ní téma krajiny včetně odkazů k vnitřnímu světu klíčové. Uvedu dva z mých krátkých animovaných filmů: *Vlnění* a *Ráno*.

Tříminutový nenarrativní snímek **Vlnění** doslova fotograficky zaznamenává českou krajinu. Materiál jsem v průběhu tří let sbíral pěším pohybem v krajině s fotoaparát v ruce, tedy technikou stopmotion. Fyzičnost snímku byla pro mě důležitá. Ve filmu používám minimalistický animační princip – animaci délky snímání při časosběru a animaci pozice fotoaparátu, jde tedy vlastně o jakýsi animovaný hyperlaps. Jedná se o mou upřímnou fascinaci monumentálním prostorem krajiny a pohybem v něm. David Kořínek k tomuto filmu uvádí: „Z principu stabilní krajina se stává (i vzhledem ke zvukovému designu) rozvlněným mořem, zajímavým příspěvkem do české krajinářské tradice.“¹

Film **Ráno** naopak využívá techniku totální lineární animace, kresbu na animační papír na klasickém prosvětlovacím stole. Základem filmu je neustálé překreslování předešlého motivu prezentované v rychlosti 25 obrázků na sekundu filmu. Drobnými odchylkami v ručním kopírování tak vzniká neustálý a plynulý pohyb. I zde je tématem krajina, a to konkrétně její transcendentní magie, která volně přechází do krajiny vnitřní. Jde o jakousi dechovou krajinnou meditaci. Teoretička Eliška Děcká píše: „Vlnění a Ráno jsou pro mě osobně velmi silným vnitřním zážitkem, pobízejícím k reflexi nad vztahem nejen k přírodě, ale především k sobě samému. V obou případech autor citlivě pracuje s vyprázdňostí nejen narativu, ale i prostoru. V případě Vlnění je to otevřený nekonečný horizont polí a luk, ve filmu Ráno

upoutá zase naprosto bílá plocha pozadí, na němž se jen náznakově objevuje a zase mizí minimalistická, neustále se metamorfující kresba.“²

Landscape as the subject of animation

The theme of the inner landscape, or landscape as such, does not appear too often in ordinary animated production. In this presentation I would thus like to present my work, which differs in this respect, since the theme of landscape, including links to the inner world, plays a key role in it. I shall introduce two of my short animated films: *Waves* and *Morning*.

The three-minute non-narrative film **Waves** literally records the Czech landscape in photographs. I collected the material over the course of three years, moving about the landscape with my camera in my hand, in other words using stop motion technique. The physical nature of the picture was important to me. In the film I use a minimalist animation principle – the animation of the length of the picture in the time-lapse and the animation of the position of the camera. It is thus some sort of animated hyperlapse. It is about my candid fascination with the monumental space of the landscape and with movement in it. David Kořínek writes about the film: “From the principle of a stable landscape it becomes (partly with regard to the sound design) a billowing sea, an interesting contribution to the Czech landscape tradition.”¹

The film **Morning**, on the other hand, uses the technique of total linear animation, drawing on animation paper on a classic light table. The basis of the film is the continual redrawing of the previous motif, presented at a speed of 25 pictures per second

1/ KOŘÍNEK, David. Posudek habilitační práce Vojtěcha Domlátila *Možnosti nenarrativní animace*. UMPRUM, 2021.
2/ DĚCKÁ, Eliška. Posudek habilitační práce Vojtěcha Domlátila *Možnosti nenarrativní animace*. UMPRUM, 2021.

of film. As a result of small variations in the hand copying there is thus constant and flowing movement. Here, too, the theme is landscape, specifically its transcendent magic, which freely crosses over into the inner landscape. It is something of a breathing landscape meditation. Theorist Eliška Děcká writes: *“Waves and Morning are for me personally a very strong inner experience, calling for reflection on our relationship not only to nature, but above all to ourselves. In both cases the author makes sensitive use of the emptiness not only of the narrative, but of the space. In the case of Waves it is an open endless horizon of fields and meadows, in the film Morning our attention is caught by the perfectly white space of the background, on which a minimalistic, continuously metamorphosing drawing appears, allusively.”*²

Filmografie / Filmography

vlastní tvorba / own work:

Vlnění [film]. Directed by Vojtěch Domlátil. 03:33. Czech Republic, 2017.

Ráno [film]. Directed by Vojtěch Domlátil. 03:00. Czech Republic, 2019.

1/ KOŘÍNEK, David. Evaluation of Vojtěch Domlátil's habilitation project *Možnosti nenarativní animace*. UMPRUM, 2021.

2/ DĚCKÁ, Eliška. Evaluation of Vojtěch Domlátil's habilitation project *Možnosti nenarativní animace*. UMPRUM, 2021.

Seznam reprodukcí

List of reproductions

strana / page

- 1, 36–37 Jiří Trnka, *Zahrada / The Garden*, 1962
mixed media
- 38 Andrea Tachezy, *O čem sní / What They Dream About*, 2016
mixed media
- 46 Marco Ieie, *Jezero Nemi / Nemi Lake*
mixed media
- 50 Tereza Ščerbová, *Ptáček / Birdie*, 2016
mixed media
- 58 Renáta Fučíková, *Historie Evropy: Obrazové putování /
History of Europe: A Pictorial Journey*, 2011
kvaš / gouache
- 64, 69 Marie Kohoutová, *volná tvorba / free work*, 2015
kresba tužkou / pencil drawing
- 70 Eva Bartošová, *Ptačí lampy / Bird Lamps*, 2018
mixed media
- 76 Tereza Marianová, *To jsem z toho jelen / Oh Deer*, 2019
mixed media
- 81 Tereza Marianová, *Zkáza jezerní kotliny /
Destruction of the Lake Basin*, 2021
mixed media
- 82 Kristýna Klaban Gregorová, *Kaleidoskop / Kaleidoscope*, 2021
mixed media
- 90 Veronika Bilková, *Ludwig van Beethoven*, 2020
špachtlová malba temperou / palette knife painting – tempera
- 96 Jan Šrámek, Veronika Vlková, *Ztrácení / Lost*, 2015
film
- 99 Jan Šrámek, Veronika Vlková, Martin Bůřil
Kouzlo zapomnětlivosti / Spell of Forgetfulness, 2013
film
- 100, 103 Vojtěch Domlátil, *Vlnění / Waves*, 2017
film

Medailony autorů

About the authors

PhDr. Andrea Sloupová, Ph.D.

Fakulta designu a umění ZČU v Plzni

Historička a teoretička umění, pedagožka, absolventka teorie a dějin umění v Ústavu pro dějiny umění Filozofické fakulty UK v Praze.

Zabývá se především tuzemskou uměleckou scénou a institucionální problematikou.

Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art, University of West Bohemia in Pilsen

Historian and art theorist, graduated in theory and history of art at the Institute of Art History of Charles University's Faculty of Arts in Prague. She focuses above all on the Czech artistic scene and institutional issues.

doc. Mgr. Radek Malý, PhD.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních věd UK v Praze a Vysoká škola kreativní komunikace

Spisovatel, překladatel a pedagog, absolvent Filozofické fakulty UP v Olomouci, kde vystudoval germanistiku a bohemistiku. Zabývá se literaturou pro děti a mládež a literárním expresionismem. Za vlastní tvorbu obdržel Cenu Jiřího Ortena, dvakrát cenu Magnesia Litera a další ocenění.

Institute of Communication Studies and Journalism, Faculty of Social Sciences, Charles University, Prague and the Prague School of Creative Communication

Writer, translator and teacher, graduate of the Faculty of Arts of Palacký University Olomouc, where he studied German and Czech. He focuses on children's and young people's literature and literary expressionism. For his own work he has won the Jiří Orten Award, the Magnesia Litera award twice, and other prizes.

Mgr. et Mgr. Eliška Děcká, Ph.D.

Filmová a televizní fakulta AMU v Praze

Historička a teoretička animovaného filmu, pedagožka, absolventka Filozofické fakulty UK v Praze (filmová věda) a postgraduálního studia na FAMU.

Zaměřuje se na propojení teorie s praxí – společenské přesahy animace, gender, orální historii. Spolupracuje mj. s festivaly Tricky Women, PAF Olomouc, Fantoche, Primanima, Fest Anča.

Film and Television School, Academy of Performing Arts in Prague

Historian and theorist of animated film, teacher, graduate of the Faculty of Arts of Charles University in Prague (film science) with postgraduate study at the Film and Television School of the Academy of Performing Arts in Prague (FAMU). She focuses on the connection of theory and practice – the social overlaps of animation, gender, oral history. She works with the festivals Tricky Women, PAF Olomouc, Fantoche, Primanima, Fest Anča.

prof. Fanuel Hanán Díaz

(Kolumbie / Colombia)

Pontificia Universidad Javeriana Bogotá

Literární teoretik specializovaný na aplikovanou vědu a umění, absolvent univerzity v Caracasu, dnes působící v Kolumbii.

Účastnil se venezuelského programu na podporu čtení, během stipendijního pobytu v Internationale Jugendbibliothek pracoval na výzkumu tiskových a ilustračních technik v dětských knihách.

Pontificia Universidad Javeriana Bogotá

Literary theorist specialising in applied science and art, graduate of the University of Caracas, now working in Colombia. He took part in a Venezuelan programme to support reading, and during his study

JIŘÍ TRNKA

INTERNATIONAL SYMPOSIUM 2021

ZAHRADY V NÁS / THE GARDENS IN US

Editor

Andrea Sloupová

Texty / Texts

Eva Bartošová, Veronika Bílková, Eliška Děcká,
Fanuel Hanán Díaz, Vojtěch Domlátil,
Renáta Fučíková, Marco Ieie, Kristýna Klaban Gregorová,
Marie Kohoutová, Radek Malý, Tereza Marianová,
Josef Mištera, Andrea Sloupová, Tereza Ščerbová,
Jan Šrámek, Andrea Tachezy, Helena Trösterová – Trnková

Fotografie / Photographs

archiv rodiny Jiřího Trnky / archive of Jiří Trnka's family
Alex Dym, Linda Kratochvílová

Překlad / Translation

Valerie Talacko, David Fuchs (David Fuchs, s.r.o.)

Grafická úprava / Graphic design

Filip Heyduk (Heyduk, Musil & Strnad, s.r.o.)

Tisk / Printing

NAVA Tisk, s.r.o.

Vydání první / First edition

Náklad 200 výtisků / Issue 200 copies

Vydala Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara,
Západočeská univerzita v Plzni

Published by the Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art,
University of West Bohemia in Pilsen

Recenzenti / Reviewed by

PhDr. Jana Čeňková, Ph.D., Mgr. Lucie Šavlíková

ISBN 978-80-261-1102-3

ISBN 978-80-261-1101-6 (šitá vazba)